

Jisas Kraiské Luk kavin kudi

Jisasna jébaaké dé Luk kényi kudi kavik

1 ¹⁻³Némaan du Tiopilas, ménéké wuné kényi kudi kaviyu. Méné kutdéngek. Du las naané wale rate de nak pulak apa jébaa yak. Yadaka nak du wani jébaa batnyé yadaka vétakne wani jébaa yasaakudaka véte de wani jébaaké naanat kudi wakwek. Waga kutdénge kéga wawo méné kutdéngek. Wupmalemu du wani jébaaké saapéte nyégaba kudi kaviké de mawulé yak. Yate de naanat taale wakwen duna kudi pulak de kudi kavik. Waga méné kutdéngek. De waga yadanké wuné wawo wani muké kaviké wuné mawulé yo. Méné miték kutdéngménuké wuné miték kaviké wuné yo. Wupmalemu apu wani muké miték kutdéngeké nae derét wuné waatak. Waate bulaa kutdénge miték sanévéknwe miték kaviké wuné yo. ⁴Kaviwuru méné miték kutdéngeké méné yo. Wani muké ménat yakwatnyédan kudi wan adél kudi.

Jon yaadéranké dé Gotna kudi kure giyaakwa du wakwek

⁵Yerot Juidiana némaan ban radén tulé Gotna gaba jébaa yakwa nyédé du dé nak rak. Déku yé Sekaraia. Dé Abaisana kémba dé rak. Déku taakwa léku yé Ilisabet lé Eronna kémba lé rak. ⁶Déknyényba Eron akwi nyédé duna némaan ban dé rak. Re kiyaadéka déku képmawaara wupmalemu de wawo nyédé du de rak. Bét Némaan Ban Gotna méniba yéknwun mu yakwa du taakwa bét rak. Bét déku apa kudi miték véknwute wadéka pulak yate bét kapéredi mu las kaapuk yabérén. ⁷Lé baadi las kaapuk kéraalén. Yaléka bét kapmu bét rak. Baadi kaapuk. Bét gwalepa bétbu yak.

⁸Nyaa nak Sekaraia béré Gotna gaba nyédé duna jébaa de yak. ⁹Yate de akwi nyédé du yadan pulak yate de nyédé duna jébaaké kudi bulte de wak, Sekaraia Némaan Ban Gotna gat wulae yéknwun yaama yakwa mu sérakdu yaatnyé waaréduké. ¹⁰Wadaka dé wulaadéka yéknwun yaama yakwa yaatnyé yadakwa tulé de wupmalemu du taakwa kaapaba

jawe tété de Gorét waatak. ¹¹Waatadaka dé Sekaraia awulaba tété dé vék Némaan Ban Gotna kudi kure giyaakwa du nak yéknwun yaama yaalakwa yaatnyé tékwa jaabéna yéknwun tuwa saknwuba tédéka. ¹²Vétakne kwagénte dé wupmét kapére yak. ¹³Yadéka dé Gotna kudi kure giyaakwa du dérét wak, “Sekaraia, méné wup yamarék. Got ména kudi débu véknwuk. Véknwute débu wak, ména taakwa Ilisabet du nyaan kéraaluké. Kéraalu méné déku yé Jon waaké méné yo. ¹⁴Ména taakwa wani nyaan kéraalu méné wupmalemu du taakwa wale guné yéknwun mawulé yate dusék takwasék yaké guné yo. ¹⁵Wani nyaan néwaana biyaaba wekna kwaadu dé Gotna Yaamabi déku mawuléba wulae téké dé yo. Dé wain gu waagété gu wawo kamarék yaké dé yo. ¹⁶Dé Gotna méniba némaan du raké dé yo. Radu guné déké yéknwun mawulé yate dusék takwasék yaké guné yo. Dé wadu déknyényba Gotké kuk kwayén Isrelna wupmalemu du taakwa de deku Némaan Ban Gotna kudi tépa véknwuké de yo. ¹⁷“Dé Gotna yéba kudi wakwen du Ilaija rate apa yadén pulak, dé rate apa yaké dé yo. Yate dé wadu yaapa deku baadiké tépa yéknwun mawulé yado Gotna kudiké kuk kwayékwa du nak mawulé yate Gotna kudi véknwukwa du taakwa yadakwa pulak yéknwun mawulé yaké de yo. Dé taale yéte wadu du taakwa miték sanévéknwute Némaan Ban yaadéranké raségéké de yo.” Naate dé Gotna kudi kure giyaakwa du wak.

¹⁸Wadéka dé Sekaraia dérét wak, “Yaga pulak ye wuné wani kudi adél yadéranké kutdéngké wuné yo, ané taakwa wale gwalepa yatén bege?” ¹⁹Naate wadéka dé Gotna kudi kure giyaakwa du wak, “Wuné Gotna kudi kure giyaakwa duna némaan du nak. Wuna yé Gebriel. Wuné Gotna méniba wuné tu. Téwuréka Got wunat wadék wuné déku kudi kure giyao. Dé wadék wuné wani yéknwun kudi ménat wakweké nae wuné giyaa. ²⁰Bulaa mé véknwu. Méné wuna kudi kaapuk véknwuménén. Bulaa méné kudi bulmarék raké méné yo. Raménu wakwewurén akwi mu yaaké dé yo. Yaadu wani tulé wuna kudi adél yadu méné tépa kudi bulké méné yo.” Naate watakne dé yék.

²¹Du taakwa kaapaba tété Sekaraiaké téségéte de sanévéknwu wanévéknwuk, dé Gotna kudi buldakwa gat wulae bari yaalamarék yadén bege. ²²Yadaka dé kukba kaapat yaale de wale kudi bulké dé yapatik. Yadéka de kutdéngék. Dé Gotna gaba yégan pulak yate dé nak pulak mu dé nak vék. Waga kutdéngdaka dé kudi bulké yapatiye dé kudi bulké mawulé yate déku taabat male dé yak.

²³Dé nya las re déku jébaa yabutitakne dé déku gayét tépa gwaamale yék. ²⁴Ye re kukba déku taakwa Ilisabet lé nyaan ték. ²⁵Téte lé baapmu naktaba léku gaba rak. Rate lé wak, “Déknyényba wuné nyaan

^a 1:17 Mt 11:14, 17:11-13; Mal 4:5, 6

kéraamarék yan taakwa rawuréka du taakwa de wunat waséléknék. Yadaka wuné nyékéri yak. Bulaa Némaan Ban Got wunéké mawulé lékte wunat débu kutkalé yak.” Naate lé Ilisabet wak.

Gotna kudi kure giyaakwa du dé Mariat wakwek

²⁶ Ilisabet nyaan téléka baapmu nak taaba sékét nak taababa kayék nakurak yédéka, Got wadéka dé déku kudi kure giyaakwa du nak déku yé Gabriel dé Nasaretnét giyaak. Nasaret Galiliba dé tu. ^{27b} Wani tulé taakwa nak léku yé Maria lé waba rak. Déknyényba lé du wale kaapuk kwaalén. Déknyényba léku népépa Josepna kém wale kudi debu gik, lé kukba Josepké yéluké. Josep déknyényba ran némaan ban Devit déku kémba dé rak. ²⁸ Got wadéka Gabriel giyae dé Mariat wak, “Nyénéwa rakwa. Némaan Ban Got nyénéké mawulé lékte nyéné wale dé tu.” ²⁹ Naate wadéka wani kudi véknwute wani kudiké kutdénngmarék yate wup yate lé sanévéknwu wanévéknwuk. ³⁰ Yaléka dé lérét wak, “Nyéna Maria, wup yamarék yaké nyéné yo. Got nyénéké dé yéknwun mawulé yo. Yate nyénat kutkalé yaké dé yo. ³¹ Mé véknwu. Nyéné nyaan te du nyaan nak kérae déku yé Jisas waaké nyéné yo.

³² Dé némaan ban raké dé yo. Apat kapére yasaakukwa ban Got dérét waké dé yo, ‘Méné wuna nyaan.’

Naate watakne Némaan Ban Got wadu déku képmawaara Devit némaan ban rate Judana du taakwaké védén pulak, dé némaan ban rate deké véké dé yo.

³³ Dé némaan ban apuba apuba rasaakuké dé yo Isrelna du taakwaké. Rate deké miték vésaakuké dé yo apuba apuba.”

Naate dé Gabriel wak.

^{34d} Wadéka lé Maria dérét wak, “Yaga pulak nyaan téké wuné yo, du ramarék yawurékwa bege?” ³⁵ Naate waléka dé wak,

“Gotna Yaamabi nyénéké giyaaké dé yo.

Giyaadu Got nyénéké apa kwayéké dé yo.

Yadu nyaan te kéraaké nyéné yo.

Kéraanyénu wani nyaanké waké de yo, ‘Dé wan yéknwun nyaan.

Wan Gotna nyaan.’ Naate waké de yo.

³⁶⁻³⁷ “Kéni kudi wawo mé véknwu. Got akwi mu yaké dé apa yo.

Nyéna kémna taakwa nak Ilisabetké de wak, ‘Wan baadi kéraamarék yakwa taakwa.’ Naate wadaka gwalepa yaléka Got wadék lé nyaan lé tu. Baapmu nak taaba sékét nak taababa kayék nakurak lé nyaan tu.”

³⁸ Naate wadéka lé Maria wak, “Wuné véknwu. Wuné Némaan Ban Gotna jébaa yakwa taakwa. Wunat wakweménén pulak Némaan Ban yaké dé yo. Wan yéknwun.” Naate waléka dé wani du Gotna gayét gwaamale yék.

^b 1:27 Mt 1:18   ^c 1:31 Mt 1:21   ^d 1:34-35 Mt 1:20

Maria lé Ilisaberét véké nae lé yék

³⁹Maria walkamu re gwalmu kawu saakére lé Judana nébuba tékwa gayét nak bari yék. ⁴⁰Ye lé Sekaraiana gat wulae lé Ilisabet wale kudi bulék. ⁴¹Bulléka Ilisabet Mariana kudi véknwuléka léku biyaaba kwaan nyaan dé génék. Géndéka dé Gotna Yaamabi Ilisabetna mawuléba wulae ték. ⁴²Tédéka lé némaanba waate lé wak, “Got nyénat débu kutkalé yak. Wan adél. Nyénat kutkalé yadén mu nak taakwat kutkalé yadén mat débu talaknak. Got nyéna biyaaba kwaakwa nyaanét wawo débu kutkalé yak. ⁴³Nyéne wuna Némaan Banna néwaa nyéne ro. Nyéne wunéke yaanyénén wan yéknwun. ⁴⁴Nyéne yae wuné wale kudi bulnyéneka wuné nyéna kudi véknwuréka wuna biyaaba kwaakwa nyaan dusék yate géndéka wuné véknwuk. ⁴⁵Nyéne Némaan Ban Gotna kudi miték véknwute nyéne wak, ‘Wakwedén pulak yaké dé yo. Wan adél.’ Waga watakne nyéne yéknwun mawulé yate miték raké nyéne yo.” Waga lé Ilisabet wak.

Mariana gwaaré

⁴⁶Maria wani kudi véknwutakne lé gwaaré kéga waak:

⁴⁷ Wuné yéknwun mawulé yate wuné Némaan Banna yéba kevéreknu.

Got wunat kutkalé yate wunat déku taababa débu taknak.

Taknadéne wuné déké yéknwun mawulé wuné yo.

⁴⁸⁻⁴⁹ ^eWuné némaa taakwa kaapuk.

Wuné bakna taakwa rate déku jébaa yakwa taakwa wuné ro.

Rawuréka dé yéknwun mu yasaakukwa ban rate wunéke débu sanévéknwuk.

Sanévéknwute dé apat kapére yakwa ban rate wunat némaa mu débu yak.

Yadéne bulaa, kukba wawo, akwi du taakwa waké de yo, ‘Got Mariat débu kutkalé yak. Wan adél.’

⁵⁰ ^fGotna kudi miték véknwukwa du taakwa deké Got mawulé dé léknu.

Bulaa, kukba wawo, Got waga pulak yakwa du taakwaké mawulé léké dé yo.

⁵¹ Got apat kapére yate dé wupmalemu apa jébaa dé yo.

Dé wadéka deku sépé deku gwalmuké sanévéknwute deku yéba kevérekgwa du taakwa de yaage yu.

⁵² Dé wadéka kés képmaa nak képmaaba ran némaan du de bakna du de ro.

^e 1:48-49 Lu 11:27 ^f 1:50 Sam 103:13, 17

- Dé wadéka bakna du taakwa némaan du taakwa de ro.
- 53 ⁸Gwalmu yamarék du taakwaké dé yéknwun mu kwayu.
Wupmalemu gwalmu yan du taakwat wadéka de gwalmu
yamarék yate bakna de yu.
- 54-55 ^hDéknýényba Got dé Ebrayam naana képmawaarat las wawo dé
wak, ‘Guné Isrelna du taakwa, gunéké mawulé lékte bulaa,
kukba wawo, gunat kutkalé yaké wuné yo.’ Naate watakne
wani kudiké sanévéknwute dé déké jébaa yakwa Isrelna du
taakwat dé kutkalé yo apuba apuba.
- ⁵⁶Wani gwaaré waga waatakne Maria Ilisabet wale lé rak. Baapmu
kupuk re lé léku gat gwaamale yék.

Ilisabet lé Jonét kéraak

- ⁵⁷Kukba Ilisabet nyaan kéraaléran tulé yaadéka lé du nyaan kéraak.
- ⁵⁸Kéraaléka Ilisabetna kém léku du taakwa wawo véknwute de lé wale
yéknwun mawulé yate dusék takwasék yak. Yate de wak, “Némaan Ban
Got yéknwun mu débu yak Ilisabetké.” Naate de wak.
- ⁵⁹ⁱNyaa nak taaba sékét nak taababa kayék vétik yédéka nak nyaa de du
taakwa yae de jawuk, déku kémna du, ‘Gotna du’ naate, wani nyaanna sépé
sékidoké. Jawudaka déku sépé sékwe de wani nyaanna yé Sekaraia waaké
de mawulé yak. Sekaraia wan déku yaapana yé. ⁶⁰^jMawulé yadaka lé déku
néwaa lé wak, “Aya, kaapuk. Déku yé Jon waaké naané yo.” ⁶¹Naate waléka
de lérét wak, “Déknýényba béna kémna duwat wani yé kaapuk waadan.”
- ⁶²Naate watakne de déku yaapa Sekariaiat waatak. Sekaraia wekna kudi
bulmarék radéka de dérét taabat yate kéga waatak, “Samu yé waaké naané
yo dérét?” ⁶³Naate waatadaka dé taabat yate déké nyéga kwayédoké dé derét
wak. Wadéka kwayédaka dé nyégaba kavik, “Déku yé Jon.” Waga kavidéka
de akwi sanévéknwu wanévéknwuk. ⁶⁴Yadaka déku kudi bari yéknwun
yadéka dé Sekaraia tépa kudi bulék. Bulte dé Gotna yéba kevéréknék.
- ⁶⁵Yadéka de wani gayéba ran du taakwa akwi de wupmét kapére yak.
Yadaka de wani muké kudi bulkére yék, Judiana nébuba tékwa akwi gayéba.
- ⁶⁶Yadaka wani kudi véknwukwa du taakwa de kutdéngek. Némaan Ban Got
wani nyaanké dé apa kwayék. Waga kutdénge sanévéknwu wanévéknwute
de wak, “Kukba wani nyaan yaga pulak raké dé yo?”

Sekaraia dé gwaaré waak

- ⁶⁷Gotna Yaamabi dé wani nyaanna yaapa Sekaraiana mawuléba wulae
ték. Tédéka dé Gotna kudi kéga wakwek:
- ⁶⁸ Naané Isrelna du taakwa, naana Némaan Ban Gotna yéba
kevérékgé naané yo.

⁸ 1:53 Sam 34:10, 107:9   ^h 1:54-55 Jen 17:7   ⁱ 1:59-60 Jen 17:10-12   ^j 1:60 Lu 1:13

Naanat kutkalé yaké débu giyaak.

Giyae dé Setenna taababa naanat kéraaké dé yo.

69 Dé débu wak, naanat kutkalé yaran ban apa yate naanéké yaaduké.

Wani ban Gotna jébaa yan du Devit déku kémba yaalaké dé yo.

70-71 ^kDéknyényba Got wadéka déku yéba kudi wakwen du de kényi kudi wakwek, “Naana maama naanéké kélik yakwa du wawo naanat viyaapérékgé mawulé yado Got naanat kéraaké dé yo deku taababa.”

72 ^lDéknyényba Got dé naana képmawaarat wak, “Wuné gunéké mawulé lékgé wuné yo.

Yate wuné gunat kutkalé yaké wuné yo. Wan adél.”

73-74 ^mWani adél kudi Got dé naana képmawaara Ebrayam déku kémét wawo dé wak.

Wadén pulak yate dé naanat kutkalé yate naanat naana maamana taababa kéraaké dé yo.

Kéraadu naané déké wup yamarék yate déké yéknwun jébaa yaké naané yo.

75 Yate naané kényi képmaaba rate akwi nyaa déku kudi miték véknwute yéknwun mu male yaké naané yo.

Yate déku méniba miték raké naané yo.

76 ⁿWani kudi watakne dé Sekaraia déku nyaanét kéga wak:

Méné wuna nyaan, kukba du taakwa ménéké waké de yo,
“Némaan Ban Gotna yéba kudi wakwekwa du.”

Naate waké de yo, méné taale yéte Némaan Banna yaabu kutménéran bege.

77 Yate méné déku du taakwat wakweké méné yo, dé yadan kapéredi mu yatnyéputiye derét kérae déku taababa taknadéranké.

78-79 ^oWupmalemu du taakwa kapéredi mu yate de gaankétéba de ro. Rate kukba de yalaggé de yo.

Naana Némaan Ban Got naanéké némaa mawulé lékte débu wak, wadén du déku gayéba re kényi képmaat naanéké giyaaduké.

Giyae naanat kérae naanat yéknwun yaabuba taknaké dé yo, naané Got wale nakurak mawulé yate dé wale miték ranoké.

Naate dé Sekaraia wak.

^{80p}Kukba wani nyaan Jon némaan yadéka déku mawulé miték dé ték.

Dé du ramarék taaléba dé rak. Rate dé Isrelna du taakwat Gotna kudi wakwedéran tuléké dé raségék.

^k 1:71 Sam 106:10 ^l 1:72 Jen 17:7 ^m 1:73-74 Jen 22:16-17 ⁿ 1:76 Mt 3:3, 11:10

^o 1:78-79 Mt 4:16; Jo 8:12 ^p 1:80 Mt 3:1-6

Maria lé Jisasnyét kéraak

2 ¹Wani tulé Romna némaan ban déku yé Ogastas wupmalemu kępmaaba rakwa du taakwaké némaan ban rate dé wak, déku du déku kępmaaba rakwa akwi du taakwana yé kavidoké. ²Déknyényba de akwi du taakwana yé kaapuk kavidan. Wani jébaa batnyé yadaka dé Sairinias Romna némaan banké jébaa yate Siriana kępmaaba dé némaan ban rak.

³Akwi du taakwa deku néwaaget de yék, deku yé kaviké. ⁴Josep Isrelna némaan ban Devitna kémba dé rak. Devitna néwaage wan Betleyem. Betleyem Judiaba dé tu. Josep Galiliba tékwa gayé Nasaret kulaknyénytakne dé déku kémna néwaage Betleyemét yék. ⁵Déku néwepa wadan taakwa wale bét Betleyemét yék, bétku yé kaviké. Wani taakwa léku yé Maria lé nyaan ték.

⁶⁻⁷Bét ye Betleyem saababétka wupmalemu du taakwa kwaa gaba radaka ga sékérdéké taalé kaapuk tén bétké. Yadéka lé nyaan kéraaké yate lé bulmakawu kwaadakwa gaba wulaak. Wulae lé maknanyan kéraak. Kérae lé baapmu wurét kusépmék. Kusépmé bulmakawu kan kwaamba taknaléka dé kwaak.

Gotna kudi kure giyaakwa du de sipsipké téségén duwat wakwek

⁸Wani gaan du las nak taaléba deku sipsipké de téségék. Wani taalé Betleyem tékwaba dé tu. ⁹Téségédaka dé Némaan Ban Gotna kudi kure giyaakwa du nak Gotna gayéba giyae tédéka apakélé yaa pulak yaante dé kayénarék. Kayénarédéka véte de wupmét kapére yak. ¹⁰Yadaka dé Gotna gayéba giyaakwa du derét wak, “Guné wup yamarék yaké guné yo. Mé véknwu. Yéknwun kudi wakweké wunék. Akwi du béré taakwa béré kéné kudi véknwute yéknwun mawulé yate dusék takwasék yaké de yo. ¹¹Bulaa taakwa nak nyaan lébu kéraak Devitna gayéba. Kéraalén nyaan wan gunat Setenna taababa kérae gunat kutkalé yaran ban. Wan Got wadén ban Kraais. Wan naana Némaan Ban. ¹²Bulaa ye wani nyaané véké guné yo. Néwaa baapmu wurét kusépmé bulmakawu kadému kan kwaamba taknalék dé kwao. Ye véte kutdénké guné yo wuna kudi adél yadékwaké.” Naate dé wak.

¹³Wadéka de Gotna kudi kure giyaakwa wupmalemu du bari giyae de wani ban wale ték. Tété kéga de gwaaré waak:

¹⁴ Got awuré déku gayéba rate miték débu yak.

Déku yéba kevérekno.

Got yéknwun mawulé yadékwá du taakwa miték raké de yo kéné kępmaaba.

¶ 2:4-5 Jo 7:42

Naate de waak.

Sipsipké téségén du ye de Jisasnyét vék

¹⁵Wani du waga gwaaré waatakne de derét kulaknyénytakne gwaamale waarék Gotna gayét. Waarédaka de sipsipké téségén du deku kapmu bulte de wak, “Betleyemét yéno. Ye Némaan Ban wakwedén nyaanké sékale véké naané yo.” ¹⁶Naate watakne de bari bari yék. Ye gayé saabe de Maria bét Josep, wani nyaanét wawo de vék. Nyaan bulmakawu kadému kan kwaamba dé kwaak. ¹⁷Nyaanét vétakne de Gotna kudi kure giyaakwa du wani nyaanké wakwedén kudiké de du taakwat wakwek. ¹⁸Wakwedaka véknwute de akwi kwagénte de wak, “Aki. Wan yaga pulak mu?” ¹⁹Naate wadaka lé Maria sipsipké téségén duna kudi véknwute lé léku mawuléba sanévéknwu wanévéknwuk. ²⁰Sipsipké téségén du gwaamale yéte Gotna yéba kevérékte de déké yéknwun mawulé yak. Yate de wak, “Némaan Ban Got naanat kudi wakwedéka véknwutakne naané wani mu akwi naanébu vék.” Naate de wak.

De déku yé Jisas waak

²¹Nyaa nak taaba sékét nak taababa kayék vétik yédéka nak nyaa de “Gotna du” naate wani nyaanna sépé sékuk. Sékwe de déku yé Jisas waak. Déknyényba Maria nyaan témarék yan tulé Gotna kudi kure giyaakwa du dé wani yé lérét wakwek.

Simion bét Ana bét Jisasnyét vék Gotna gaba

²²Maria nyaan kérae lé Moses wakwen apa kudi wadéka pulak yaké lé mawulé yak, léku sépé Gotna méniba tépa yéknwun yaduké. Yate nakurak baapmu pulak yédéka lé Josep wale bét Jerusalemét yék. Némaan Ban Gotké kwayéké nae bét Jisasnyét kure yék Jerusalemét. ²³Némaan Ban Gotna apa kudi nak kéga dé wo, “Taakwa kéraadaran akwi maknadut de Gotké kwayéké de yo.” ²⁴Némaan Ban Gotna apa kudi nak wawo kéga dé wo, “Du bét taakwa bétku du nyaan Gotké kwayéte bét nyaamiyo vétik viyae déké kwayéké bét yo. Nyaamiyo kwayémarék yate nyaamiyo pulak api kwayéké bét yo.” Maria bét Josep wani kudi wadéka pulak yaké yate bét Jerusalemét yék.

²⁵Wani tulé du nak déku yé Simion dé Jerusalemba rak. Dé yéknwun mu male yate dé Gorét waatakwa du dé rak. Got Isrelna du taakwat kutkalé yadéran tuléké dé raségék. Gotna Yaamabi déku mawuléba dé wulae ték. ²⁶Déknyényba Gotna Yaamabi dé Simionét wak, “Méné kiyaamarék yate wekna rate méné Némaan Ban Got wadén ban Kraisyét

---

^r 2:23-24 Eks 13:2, 12, 15, Lev 12:8

véké méné yo.” Naate wadéka dé wani muké dé raségék. ²⁷Gotna Yaamabi déku mawuléba wulae téte wadéka dé Gotna kudi buldakwa némaa gat wulaak. Wulaadéka bét Jisasna néwepa dérét kure wulaak, Gotna apa kudi wadéka pulak maknanyanét yaké. ²⁸Kure wulaabétka dé Simion wani nyaanét nyégéle déku taababa kure téte, dé Gotna yéba kevérekte dé kéga wak:

- ²⁹⁻³⁰ Némaan Ban, déknyényba waménén kudi bulaa adél dé yo.
Bulaa wunébu vék naanat kutkalé yate naanat kérae Gotna taababa taknaran banét.
Bulaa méné ména jébaa yakwa du wunat waménu wuné yéknwun mawulé yate kiyaaké wuné yo.
- ³¹ Kéni banét ménébu wak, dé wani jébaa yadu akwi kékmaaba rakwa du taakwa védoké.
- ³² “Yaa yaante gaan yaabuba kayénarédékwa pulak kéni ban nak gena du taakwa mawuléba kayénaréké dé yo.
Kayénarédu de Gotké miték sanévéknwuké de yo.
Sanévéknwute de Isrelna du taakwa deku yéba kevérékgé de yo.
- ³³ Jisasna néwepa Simion wadén kudiké bét sanévéknwu wanévéknwuk. ³⁴⁻³⁵ “Yabétka dé Simion Gorét waatak, dé bérét kutkalé yaduké. Waatatakne dé nyaanna néwaa Mariat kéga wak:
Mé véknwu. Got débu wak, kéni du jébaa yadu Isrelna wupmalemu du taakwa déké kuk kwayédo Isrelna wupmalemu du taakwa déku kudi véknwudoké.
Dé Gotna jébaa yadu wupmalemu du taakwa déké kuk kwayéké de yo.
Kuk kwayédo nak du taakwa deku mawuléké kutdénkgé de yo.
Du las dérét kapéredi mu yado nyéné vényénu nyéna mawulé sépélak génké dé yo.

Naate dé Simion wak.

³⁶⁻³⁷ “Gwalepa taakwa nak léku yé Ana, lé Gotna kudi buldakwa némaa gaba lé rak. Lé Panyuelna takwanyan. Asana kémba lé rak. Lé Gotna yéba kudi wakwekwa taakwa lé rak. Déknyényba lé du rak. Raléka kwaaré nak taaba sékét nak taababa kayék vétik yédéka dé léku du kiyaak. Kiyaadéka lé wupmalemu (84) kwaaré lé kawi taakwa lé rak. Rate lé Gotna kudi buldakwa gaba rak. Rate wani ga kulaknyénymarék yate gaan nyaa lé Got wale kudi bulék. Nak apu nak apu kadémuké yaakéte lé Got wale kudi bulék. ³⁸ Simion kudi wakwebutidéka Josep bét Maria wekna tébétka lé yae wani nyaanét véte lé Gotna yéba kevéréknék. Kevérékte lé Jerusalemba ran du taakwat kudi wakwek, wani nyaanké. Déknyényba Got dé wak, du nak yae derét kutkalé yate derét kérae déku

° 2:32 Jo 8:12   ‘ 2:34-35 1 Ko 1:23, 1 Pi 2:6-8   ° 2:36-37 1 Ti 5:5

taababa taknadéranké. Déknyényba wadén kudi adél yadékwaké lé Ana wani tuléke raségékwa du taakwat kudi wakwek.

De Nasaretnét de tépa gwaamale yék

³⁹Wé Némaan Ban Gotna apa kudi wadékwá pulak yabutitakne bét Jisasna néwepa dérét kure bét Nasaretnét tépa gwaamale yék. Nasaret Galiliba dé tu. ⁴⁰Wani nyaan némaan ye dé apa yak. Yadéka déku mawulé yéknwun yadéka dé wupmalemu muké kutdéngek. Got dé déké miték véte dérét kutkalé yak.

Jisas dé Gotna kudi buldakwa némaa gaba rak

⁴¹Akwi kwaaré Jisasna néwepa bét Jerusalemét yék Pasova waadakwa tuléna kadému kaké. ⁴²Jisasna kwaaré taaba vétik sékérék maanba kayék vétik yadéka bét dérét kwole de yék, akwi kwaaré yabéren pulak. ⁴³Kukba Pasova waadakwa tuléna kadému kadan nyaa yédéka de deku gayét yédakwa yaabuba gwaamale yék. Yédaka dé Jisas Jerusalemba dé wekna rak. Radéka déku néwepa kaapuk las kutdéngebérén. ⁴⁴Bét bétku mawuléba bét wak, “Jisas ana kém wale dé yu.” Waga wate bét nyaan nak bét yaabuba yék. Ye garabu yaap rate bét yaabuba yén bétku kém bétku du taakwat waatak déké. ⁴⁵Waatatakne dérét vémarék yate bét déké sékalék. Sékale sékale bét sékalpatik. Sékalpatitakne bét Jerusalemét gwaamale yék, déké sékale véké. ⁴⁶Ye nyaan kupuk bét déké sékalék. Sékale kukba bét vék dé Gotna kudi buldakwa némaa gaba radéka. Dé nak duwat Gotna kudiké yakwatnyékwa némaa du wale rate deku kudi véknwute dé derét kés mu nak muké waatak. ⁴⁷Yadéka déku kudi véknwun du de kwagénte sanévéknwu wanévéknwuk, dé miték kutdénge deku kudi miték kaatadén bege. ⁴⁸Déku néwepa dérét véte bét sanévéknwu wanévéknwuk. Yate lé déku néwaa dérét wak, “Wuna nyaan, samuké méné anat waga yo? Ané ména yaapa wale wup yate ané ménéke gege gayéba sékalék.” Naate lé wak.

⁴⁹Waléka dé bérét wak, “Samuké béné wunéké sékalék? Wuné wuna yaapana gaba rawuréran wan yéknwun. Kéba rawuréranké kaapuk kutdéngebénén, kapu yaga pulak?” ⁵⁰Naate wadéka bét wani kudiké las kaapuk miték kutdéngebérén. ⁵¹Yabétka dé bét wale tépa gwaamale ye de Nasaret saabak. Saabe rate dé bétku kudi véknwute dé wabéren pulak yak. Yadéka déku néwaa wani muké léku mawuléba lé sanévéknwu wanévéknwuk.

⁵²Jisas apa du yadéka déku mawulé yéknwun yadéka dé wupmalemu muké kutdéngek. Got, du taakwa wawo, de akwi déké yéknwun mawulé yak.

Gu yaakutaknan du Jon dé kudi wakwek

3 ¹⁻²Taibirias Romba némaan ban wupmalemu (14) kwaaré radéka aniké kwaaré Got dé Jonét kudi wakwek. Wani tulé Taibirias wekna Romba némaan ban radéka Pontias Pailat dé Judiana némaan ban dé rak. Wani tulé Yerot Galiliba rakwa du taakwaké némaan ban radéka, déku némaadu Pilip Ituriaba rakwa du taakwaké, Trakonaitisba rakwa du taakwaké wawo némaan ban radéka Laisenias Abilimba rakwa du taakwaké dé némaan ban rak. Yadaka Anas bét Kaiapas akwi nyédé duna némaan du bét rak. Wani tulé Sekaraiana nyaan Jon du ramarék taaléba radéka Got dé dérét kudi wakwek. ³Wakwedéka Jon déku kudi véknwute dé Jodan kaabélé yékwaba yeyé yeyak. Yeyé yeyate dé du taakwat kéga wakwek, “Guné yagunén kapéredi mu kulaknyénygunu wuné Gotna yéba gunat gu yaakutaknaké wunék. Guné waga kulaknyénytakne Gotna yéba gu yaakugunu dé guna kapéredi mawulé yatnyéputiké dé yo.” Naate dé Jon wakwek.

⁴Jon waga yadéknké déknyényba Gotna yéba kudi wakwen du déku yé Aisaia Gotna nyégaba kéga dé kavik:

Du nak dé wao du ramarék taaléba.

Waate dé kéga wo, “Némaan Banna yaabu kutké guné yo.

Kutgunu yaabu miték kwaaké dé yo déké.

⁵ Akwi kéré m sérémké guné yo, yaabu dawulimarék yaduké.

Akwi némaa nébu akwi makwal nébu wawo miték vaaké guné yo, yaabu waarémarék yaduké.

Anygwa yan yaabu kutgunu yaabu kedéng yéké dé yo.

Matu rakwa yaabu matu kéraasolagunu yaabu miték kwaaké dé yo.

⁶ Waga yagunu akwi du taakwa véké de yo derét kutkalé yaduké Got wadén banét.”

Wani aja kudi déknyényba Aisaia dé kavik. Du taakwana mawulé miték tédu, de Jisas yaadéranké miték sanévéknwudaranké, dé wani kudi kavik.

⁷Du taakwana mawulé miték téduké Jon dé derét kudi wakwek. Wupmalemu du taakwa Jon derét gu yaakutaknaduké yaadaka dé derét kudi wakwek. Kéga dé wak, “Guné kapéredi mawulé yakwa du taakwa guné. Got apakélé kot véknwute némaan ban raran nyaa keni dé yao. Wani nyaa Got du taakwa yadan kapéredi muké rékaréka yaké dé yo. Wani nyaaké sanévéknwute guné, du yaawi tudaka yaage yékwaa kaabe pulak, guné wunéké yaage yao. ⁸Wunéké yaamarék. Taale guné yagunén kapéredi mu kulaknyénytakne yéknwun mu male yaké

^w 3:3 Ap 13:24, 19:4   ^x 3:4 Ais 40:3-5   ^y 3:8 Ap 26:20, Jo 8:39

guné yo. Yagunu nak du taakwa véte waké de yo, ‘De kapéredi mu kulaknyénytakne bulaa yéknwun mu de yo.’ Naate waké de yo. Guné guna mawuléba guné wo, ‘Naané Ebrayamna képmawaara naané ro. Dé Gotna méniba yéknwun mu yakwa du radék naané wawo Gotna méniba yéknwun mu yakwa du taakwa naané ro.’ Naate wate guné yénaa guné yo. Guné yéknwun mu kaapuk yagunékwa. Got mawulé yadéran dé wadu kényi matu du ye de Ebrayamna képmawaara pulak raké de yo. Ebrayamna képmawaara ragunékwaké Got kaapuk sanévéknwudékwa. Yagunékwa muké dé sanévéknwu.

⁹“Aja kudi nak wakweké wunék. Du sék akumarék yakwa miké sanévéknwute kwajélek kérae wani mi véléké dé yo. Véle yaaba tuké dé yo. Bulaa wani aja kudiké mé sanévéknwu. Bulaa Got déku kudi véknwumarék yaran du taakwat yadan kapéredi mu yakataké dé yo. Yakatadu de yaa yaansaakukwa taalat yéké de yo.”

¹⁰Jon waga wadéka de déku kudi véknwute wup yate de dérét waatak, “Naané samu yaké naané yo?” ¹¹Naate wadaka dé derét wak, “Guné baapmu wut vétik yagunéran, guné baapmu wut las yamarék du taakwaké kwayéké guné yo. Guné kadému taknagunéran, guné kadému yamarék du taakwaké kwayéké guné yo.”

¹²“Wani kudi wadéka de takis nyégélkwa du las de déké yaak, dé derét gu yaakutaknaduké. Yae de dérét wak, “Némaan du, méné Gotké méné naanat yakwatnyu. Naané samu yaké naané yo?” ¹³Naate wadaka dé derét wak, “Guné Romna gapman gunat wakwen pulak male takis nyégélké guné yo. Yate yéwaa las wawo nyégélmarek yaké guné yo.”

¹⁴Wani kudi wadéka de waariyakwa du las dérét waatak, “Naané yaga pulak? Naané samu yaké naané yo?” Naate wadaka dé derét wak, “Guné du taakwaké apa yate deku yéwaa bakna kéraamarék yaké guné yo. Guné du taakwaké yénaa kudi wakwete deku yéwaa kéraamarék yaké guné yo. Guné jébaa ye nyégélgunéran yéwaaaké yéknwun mawulé yaké guné yo.”

¹⁵^bJon waga yate waga wadéka akwi du taakwa sanévéknwu wanévéknwute deku mawuléba de wak, “Jon wan naanat kutkalé yaduké Got wadén ban Kraisi dé, kapu yaga pulak du dé?” ¹⁶Naate sanévéknwudaka dé Jon derét wak, “Wuné gunat Gotna yéba gu wuné yaakutakno. Wuna kukba yaaran du wan némaan du. Wuné bakna du wuné ro. Déku apa wuna apat dé talaknak. Yaga pulak déku jébaa yaké wuné yo, wuné bakna du rawurékwa bege? Dé némaan du radéka wuné déké jébaa yaké wuné yapatiyu, wuné bakna du rawurékwa bege. Wuna kukba yaaran du Gotna Yaamabi gunéké kwayéké dé yo. Guna kapéredi mu kérae yaaba tuké dé yo. ¹⁷Du wit kérae yéknwun wit sék kéraaké de gériyu. Géritakne de yéknwun wit sék gaba takne de apa yatjado.

^z 3:9 Mt 7:15-20   ^a 3:12 Lu 7:29   ^b 3:15-16 Jo 3:28, Ap 1:5, 13:25

Yadakwa pulak wuna kukba yaaran du waga yaké dé yo. Dé déku du taakwat kérae kure ye déku gayéba takne, kapéredi mu yan du taakwat kérae yaansaakukwa yaaba yatjadaké dé yo.”

¹⁸Jon wani kudi du taakwat wakwete dé Gotna kudi las wawo dé wakwek, deku mawulé miték téduké.

Yerot wadéka de Jonét raamény gaba taknak

¹⁹Galiliba rakwa du taakwana némaan ban Yerot dé déku némaadu wekna radéka dé déku taakwa kéraak. Léku yé Yerodias. Wupmalemu kapéredi mu las wawo dé yak. ²⁰Yadéka Jon dérét waatidéka Yerot dé keni kapéredi mu wawo dé yak. Dé wadéka déku du de Jonét raamény gaba taknak.

Jon Jisasnyét dé Gotna yéba gu yaakutaknak

²¹⁻²²^dDéknyényba Yerot Jonét raamény gaba taknadoké wamarék yadén tulé Jon déké yaan akwi du taakwat dé Gotna yéba gu yaakutaknak. Yaakutakne dé Jisasnyét wawo Gotna yéba gu yaakutaknak. Yaakutaknadéka téte Got wale kudi buldéka nyét kepukadéka dé Gotna Yaamabi nyaamiyo pulak ye dé Jisaské giyaak. Giyaadéka kudi nak Gotna gayéba dé wak, “Méné wuna nyaan. Ménéké wuné mawulat kapére yo. Ménéké wuna mawulé yéknwun dé yo.”

Jisasna képmawaarana yé

²³Jisas déku kwaaré wupmalemu (30) yadéka dé déku jébaa batnyé yak. Du taakwa de déké wak, “Wan Josepna nyaan.” Naate de wak.

Josep wan Yilaina nyaan.

²⁴Yilai wan Matatna nyaan.

Matat wan Livaina nyaan.

Livai wan Melkaina nyaan.

Melkai wan Janaina nyaan.

Janai wan Josepna nyaan.

²⁵Josep wan Matataiasna nyaan.

Matataias wan Emosna nyaan.

Emos wan Neamna nyaan.

Neam wan Eslaina nyaan.

Eslai wan Nagaina nyaan.

²⁶Nagai wan Meatna nyaan.

Meat wan Matataiasna nyaan.

Matataias wan Semenna nyaan.

Semen wan Josekna nyaan.

© 3:19-20 Mt 14:3-4, Mk 6:17-18   ^d 3:21-22 Jo 1:32-34, Mt 17:5, Lu 9:35

Josek wan Jodana nyaan.
27 Joda wan Joananna nyaan.
Joanan wan Resana nyaan.
Resa wan Serababelna nyaan.
Serababel wan Sialtielna nyaan.
Sialtiel wan Neraina nyaan.
28 Nerai wan Melkaina nyaan.
Melkai wan Edaina nyaan.
Edai wan Kosamna nyaan.
Kosam wan Elmadamna nyaan.
Elmadam wan Erna nyaan.
29 Er wan Josuana nyaan.
Josua wan Eliesana nyaan.
Eliesa wan Jorimna nyaan.
Jorim wan Matatna nyaan.
Matat wan Livaina nyaan.
30 Livai wan Simionna nyaan.
Simion wan Judana nyaan.
Juda wan Josepna nyaan.
Josep wan Jonamna nyaan.
Jonam wan Elaiakimna nyaan.
31 Elaiakim wan Meliana nyaan.
Melia wan Menana nyaan.
Mena wan Matatana nyaan.
Matata wan Netanna nyaan.
Netan wan Devitna nyaan.
32 Devit wan Jesina nyaan.
Jesi wan Obetna nyaan.
Obet wan Boasna nyaan.
Boas wan Salmonna nyaan.
Salmon wan Nasonna nyaan.
33 Nason wan Aminadapna nyaan.
Aminadap wan Atminna nyaan.
Atmin wan Anaina nyaan.
Anai wan Yesronna nyaan.
Yesron wan Peresna nyaan.
Peres wan Judana nyaan.
34 Juda wan Jekopna nyaan.
Jekop wan Aisakna nyaan.
Aisak wan Ebrayamna nyaan.
Ebrayam wan Tirana nyaan.
Tira wan Neyona nyaan.

35 Neyo wan Serakna nyaan.
 Serak wan Reuna nyaan.
 Reu wan Pelekna nyaan.
 Pelek wan Ebena nyaan.
 Ebe wan Selana nyaan.
 36 Sela wan Kenanna nyaan.
 Kenan wan Apaksatna nyaan.
 Apaksat wan Siemna nyaan.
 Siem wan Noana nyaan.
 Noa wan Lamekna nyaan.
 37 Lamek wan Metusalana nyaan.
 Metusala wan Inokna nyaan.
 Inok wan Jaretna nyaan.
 Jaret wan Mayalalelna nyaan.
 Mayalalel wan Kenanna nyaan.
 38 Kenan wan Inosna nyaan.
 Inos wan Setna nyaan.
 Set wan Adamna nyaan.
 Adam wan Gotna nyaan.

Seten dé Jisasna mawulé yaknwuk

4 ¹Gotna Yaamabi Jisasna mawuléba wulae téte apa yate wadéka dé Jodan kaabélé kulaknyénytakne dé yék. Yédéka Gotna Yaamabi dé dérét kérae kure yék du ramarék taalát. ²Kure yédéka dé wani taaléba wupmalemu (40) nyaa radéka dé Seten déku mawulé yaknwuk. Wani tulé dé kadému las kaapuk kadén. Yadéka wani nyaa yédéka kukba dé Jisasnyét kaadé yak. ³Yadéka dé Seten dérét wak, “Méné kéga méné wo, ‘Wuné Gotna nyaan.’ Naate wate bulaa wani muké wunat wakwatnyéké méné yo. Méné waménu kényi matu walaakwe kadému yaké dé yo. ⁴Yadu wuné ménéké kutdéngré wuné yo.” Naate wadéka dé wak, “Aya kaapuk. Wani muké kényi kudi Gotna nyégaba dé kwao: Du taakwa kadémuké male sanévékwnwute de miték ramarék yaké de yo. Wani kudi véknwute matu kadému yaduké wamarék yaké wuné yo.”

⁵Jisas wani kudi wadéka Seten dérét dé kérae kure waarék. Kure waare dé dérét kényi kékpaaba tékwa akwi gayé bari wakwatnyék. ⁶Wakwatnyéte dé dérét wak, “Got kusékétdék kényi kékpaaba tékwa akwi gayé, wani gayéba rakwa akwi du taakwa akwi gwalmu wawo wan wuna taababa de ro. Wuné wani mu duké nak kwayéké mawulé yawuréran wuné wani duké kwayéké wuné yo, dé déké némaan ban raduké. Wuné wani mu ménéké kwayéké wuné yo. ⁷Méné kwati yaane wunéké waadé

^e 4:4 Diu 8:3   ^f 4:5-6 Jo 12:31, 14:30

daate wuna yéba kevérekmenéran wuné ménéké kwayéké wuné yo. Kwayéwuru méné deké némaan ban raké méné yo.” ⁸Naate wadéka dé wak, “Aya kaapuk. Kéni kudi Gotna nyégaba dé kwao: Ména némaan ban wan Got male. Méné déké waadé daate dérét waataké méné yo. Déku yéba male kevérékgé méné yo.

Wani kudi véknwute wuné ménéké waadé daamarék yaké wuné yo. Yate ména yéba kevérekmarék yaké wuné yo.”

⁹Jisas wani kudi wadéka Seten dé dérét kérae kure yék Jerusalemét. Kure waare dérét dé Gotna kudi buldakwa némaa gana madulba taknak. Takne dé dérét wak, “Méné kéga méné wo, ‘Wuné Gotna nyaan.’ Naate wate méné mé akére dawuli. ¹⁰⁻¹¹ ^hWani muké kéni kudi Gotna nyégaba dé kwao:

Got déku kudi kure giyaakwa duwat wadu de ménéké miték véké de yo.

Méné deku taababa miték raké méné yo.

Rate ména sépékwaapa matuba viyaamarék yaké méné yo.

Ména maan wawo matuba viyaamarék yaké méné yo.

Méné wani kudi véknwute akére dawuliye miték raménu akwi du taakwa véte kutdénké de yo. Méné Gotna nyaan.” ¹²Naate wadéka dé wak, “Aya kaapuk. Wani muké kéni kudi Gotna nyégaba dé kwao: Got wan ména Némaan Ban. Dé apa yate ménat kutkalé yaduké méné waagété yakwa du pulak yamarék yaké méné yo. Wani kudi véknwute wuné akére dawulimarék yaké wuné yo.” ¹³Naate wadéka dé Seten nak jébaa yaduké Jisasnyét kaapuk wadén. Yate dérét kulaknyénytakne dé wak, “Nak nyaa gwaamale yaaké wuné yo. Sal nak apu dé wuna kudi véknwuké dé yo?” Naate watakne dé yék.

Jisas Galiliba dé batnyé jébaa yak

¹⁴Gotna Yaamabi Jisasna mawuléba téte apa yadéka dé Galilit tépa gwaamale yék. Yédéka wani képmaaba tékwa akwi gayéba de du taakwa déké kudi bulék. ¹⁵Dé Gotna kudi buldakwa gat wulae du taakwat dé Gotna kudi wakwek. Wakwedéka de akwi Jisasna yéba kevéréknék.

Nasaret de Jisaské kuk kwayék

¹⁶Jisas waga yate dé Nasaretnét yék. Déknyényba makwal baadi rate dé néwepa wale wani gayét yék. Ye wani gayéba re dé némaan du yak. Ye kulaknyénytakne dé yék. Wani tulé Nasaretnét gwaamale ye dé wani gayéba rak. Rate yaap ra nyaa dé Gotna kudi buldakwa gat wulaak. Akwi yaap ra nyaa wulaadén pulak ye dé Gotna kudi buldakwa gat wulaak. Wulae re dé Gotna kudi nyégaba véte wakweké nae dé ték. ¹⁷Tédéka

⁸ 4:8 Diu 6:13   ^h 4:10-11 Sam 91:11-12   ⁱ 4:12 Diu 6:16   ^j 4:13 Yi 2:18, 4:15

de Gotna yéba déknyényba kudi wakwen du Aisaia kavin nyéga déké kwayék. Kwayédaka laapiyakne dé vék kényi kudi kavitaknadéka. Véte dé derét kéga wakwek:

18 ^kNémaan Ban Got wunat débu wak, wuné déku kudi gwalmu yamarék du taakwat wakwewuruké.

Watakne déku Yaamabi tiyaadék dé wuna mawuléba wulae tu. Got wunat débu wak, wuné yae kényi kudi derét wakwewuruké. De raamény ga pulakba kwaakwa du taakwa bulaa miték raké de yo.

De méní kiyaan pulak yan du taakwa bulaa miték kutdénké de yo.

Kaagél kutkwa du taakwa tépa kaagél kutmarék yaké de yo.

19 Bulaa Némaan Ban Got du taakwat kutkalé yaké dé yo.

20 Jisas waga wakwetakne wani nyéga kusépmé dé wani gaké téségékwa duké kwayék. Kwayétakne wani kudiké derét yakwatnyéké nae dé rak. Radéka wani gaba rakwa akwi du taakwa de dérét male vék. 21 Védaka dé derét wak, “Bulaa Gotna nyégaba kwaakwa kudi adél débu yak. Yadéka gunébu véknwuk.” 22 Naate wadéka de wani kudi véknwute de kwagénte déku kudiké sanévéknwu wanévéknwuk. Yate de wak, “Aki. Wan yéknwun kudi dé wakweyo.” Naate watakne de wak, “Wani du wan Josepna nyaan. Yaga pulak dé wani yéknwun kudi wakweyo?”

23 De waga wadaka dé Jisas derét wak, “Sal guné saaki wagenékwa kudi wunat kéga waké guné yo? ‘Dokta, méné ména sépat kutkalé yaké méné yo.’ Waga wate sal guné kéga wawo waké guné yo? ‘Kapaneamba yaménén jébaaké naanébu véknwuk. Yaménén pulak méné ména néwaageba rate waga male yaké méné yo.’ Naate wagenéran kudi kéga wuné kaato. 24 Gunat wuné wakweyo. Gotna yéba kudi wakwekwa du deku néwaageba rate kudi wakwedaka deku néwaageba rakwa du taakwa deku kudi véknwumuké kélik de yo. Adél wuné gunat wo. 25 ^lMé véknwu. Déknyényba Gotna yéba kudi wakwekwa du Ilaija radéka Isrelba wupmalemu dukiyaataakwa de rak. Wani tulé kwaaré kupuk baapmu las wawo radaka maas kaapuk viyaan. Yadéka akwi gayé apakélé kaadé wale de rak. 26 Radaka Got Ilaijat kaapuk wadén, dé ye Isrelba rakwa dukiyaataakwat kutkalé yaduké. Got Ilaijat dé wak, dé ye nak kápmaaba rakwa dukiyaataakwat nak kutkalé yaduké. Lé Saidonba tékwa gayé déku yé Sarepatba lé rak. 27 ^mKényi kudi wawo mé véknwu. Gotna yéba kudi wakwekwa nak du déku yé Ilaisa radéka wupmalemu lepéro yan du Isrelba de rak. Radaka Ilaisa derét kaapuk kutnébuldén. Nakurak dut male dé kutnébulék. Wani du wan Siriana kápmaaba yaan du nak déku yé Neman. Wan Isrelna du kaapuk.”

^k 4:18-19 Ais 61:1-2   ^l 4:25 1 Kin 17:1-18:1   ^m 4:27 2 Kin 5:1-14

²⁸Gotna kudi buldakwa gaba ran du taakwa Jisas wakwen kudi véknwutakne de kutdégék. Jisas waga wakwete derét dé waatik. Waga kutdégte de rékarékat kapére yak. ²⁹Yate raapme de Jisasnyét kulékiye gayé kulaknyénytakne kaapat tébétsagwadék. Deku gayé awuré nébuba dé nak tu. Jisasnyét tébétsagwadéte de dérét wani nébuba tén tépaat kure yék. Dérét tépaaba yatjadaké nae de dérét wanét kure yék. ³⁰Kure ye waga yaké de yapatik. Dé deku nyédéba ye derét kulaknyénytakne dé yék.

Jisas wadéka dé kutakwa kure tén du yéknwun yak

³¹Jisas dé Kapaneamét dawulik. Wani gayé Galiliba dé ték. Dawuliye saabe dé rak. Rate yaap ra nyaa dé Gotna kudi buldakwa gat wulae dé du taakwat Gotna kudiké yakwatnyék. ³²Apa yate dé derét Gotna kudi wakwek. Waga wakwedéka de véknwute kwagénte de déké sanévéknwu wanévéknwuk. ³³“Yadaka dé kutakwa kure tékwa du nak rak wani gaba. Radéka lé kutakwa némaanba waak. ³⁴Waate lé wak, “Méné Nasaret ban Jisas. Méné naanat samu yaké méné yaak? Naanat yaalébaanké méné yaak, kapu yaga pulak? Wuné ménat wuné kutdégék. Méné Gotna yéknwun du.” ³⁵Naate waléka dé wak, “Nyéné kudi bulmarék. Wani dut kulaknyénytakne mé yaage yé.” Naate wadéka lé wani dut takubalaakuléka dé kępmaaba akérék. Akérédéka lé dérét yaalébaanmarék ye dérét kulaknyénytakne lé yék. ³⁶Yéléka akwi du taakwa véte kwagénte deku kapmu bulte de wak, “Aki. Kéni du samu kudi dé wakweyo? Dé apa yate du taakwa kure tékwa kutakwat wadéka de wani du taakwat kulaknyénytakne de yu.” ³⁷Naate wadaka de wani kępmaaba tékwa akwi gayéba Jisaské kudi wakwekéreyék.

Jisas dé Pitana naakumat kutnébulék

³⁸Jisas Gotna kudi buldakwa ga kulaknyénytakne dé Saimonna gat wulaak. Saimonna naakuma apakélé kiyakiya yadéka lé kwaak. Kwaaléka de Jisasnyét wak, dé yae lérét kutnébulduké. ³⁹Wadaka wulae lé kwaan wale téte wadéka dé kiyakiya kaapuk yak. Yadéka wani taakwa bari raapme lé kadému kawu saakére deké kwayék.

Wupmalemu du taakwat Jisas dé kutnébulék

⁴⁰⁻⁴¹^oGarabu nyaa dawulidéka yaap ra nyaa yédéka de kiyakiya yakwa du taakwa baadi, sépékwaapa kapére yan du taakwa baadi, kutakwa kure tén du taakwa baadit wawo de Jisaské kure yék. Kure yédaka dé déku taabat wani du taakwa baadit kutdéka de tépa yéknwun yak. Yadaka dé kutakwat wadéka de wupmalemu du taakwat kulaknyényék.

ⁿ 4:33-34 Mt 8:28-29, Jo 6:69, Lu 8:28   ^o 4:40-41 Mt 8:29, Mk 3:11-12

Kulaknyényte de waak, “Méné Gotna nyaan.” Naate waate de kutdengék. Dé Got wadén ban Kraís dé. Waga kutdengdaka dé derét némaanba wak, de wani muké kudi wakwemarék yadoké. Wadéka de yaage yék.

Jisas yeyé yeyate dé Gotna kudi wakwek

⁴² Ganbaba raapme dé Jisas wani gayé kulaknyénytakne dé du ramarék taalat yék, Got wale kudi bulké. Yédéka de du taakwa déké sékalte de déké yék. Ye derét véte de wak, “Méné naané wale raké méné yo. Nak gayét yémarék yaké méné yo.” ⁴³ Naate wadaka dé derét wak, “Wuné nak gayét ye Gotna kudi wakweké wuné yo, Got némaan ban rate du taakwaké védéranké. Got wani jébaa yawuruké nae wadék wuné yaak.” ⁴⁴ Naate watakne Galilina kępmaa kulaknyénytakne ye dé Judiana kępmaaba yeyé yeyate dé Gotna kudi buldakwa gaba Gotna kudi du taakwat wakwek.

Jisas dé wak du las dé wale yédoké

5 ¹ Nak nyaan Jisas Genesaretna kwawu nak maaléba tédéka de wupmalemu du béré taakwa béré yae jawe dé wale de ték, Gotna kudi véknwuké. ² Tété dé vék bot vétik kwawu maaléba rabétka. Gukwami wurékwa du taknaba bot kulaknyénytakne de laaké yakutnyék. Yakutnyédaka deku bot vétik rabétka dé vék. ³ Véte dé botba nak waarék. Wani bot wan Saimonna bot. Waare rate dé Saimonét wak, dé bot yaanésapmédu walkamu yéluék. Wadéka waga yadéka dé awulaga botba rate dé maaléba tén du taakwat Gotna kudiké yakwatnyék.

⁴ Kudi wakwebutitakne dé Saimonét wak, “Bot mé nyédé kwawut kure wulae méné ména du wale guné laaké yatjade guné gukwami las wuréké yo.” ⁵ Naate wadéka dé wak, “Némaan Ban, bulaa gaan naané apa jébaa naané yak. Yate naané gukwami las kaapuk wuréna. Waménénké sanévéknwute wuné laaké tépa yatjadaké wuné yo.” ⁶ Waga watakne laaké yatjade de wupmalemu gukwami wurék. Wurédaka laaké périkgé nae dé yak. ⁷ Yadéka de nak botba ran duwat waak, de yae derét kutkwedoké. Waadaka yaadaka de bot vétikba gukwami kéraasagwadék. Yadaka bét bot vétik guba dawuliké nae yak. ⁸⁻¹⁰ Yadéka véte wupmalemu gukwami wurédanké sanévéknwute dé Saimon Pita kwagénék. Dé wale botba ran du wawo de kwagénék. Sebedina nyaan vétik Jems bét Jon bét wawo bét kwagénék. Bét Saimon wale bét jébaa yak. Kwagénte dé Saimon Jisasna maan wale kwati yaane dé derét wak, “Némaan Ban, méné wunat kulaknyénytakne yéké méné yo. Wuné wale ramarék yaké méné yo, kapéredi mu yakwa du rawurékwa bege.” Naate wadéka dé derét wak, “Méné wup yamarék. Méné gukwami kutménén

pulak méné wuna jébaa yate méné du taakwat kéraaké méné yo, de wuna jébaaba yaaladoké.”¹¹ Naate wadéka de botba maalat ye maaléba tébétsawuréta¹² de deku akwi gwalmu kulaknyény¹³ takne de dé wale yék.

Jisas wadéka dé lepéro yan du yéknwun yak

¹² Jisas ye dé gayéba nak rak. Wani gayéba lepéro yan du dé nak rak. Wupmalemu waasé dé ték déku sépéba. Wani du Jisasnyét véte dé yae kwati yaane waadé daate dé dérét wak, “Némaan Ban, wuné yéknwun yawuruké méné mawulé yaménéran méné waménu wuné yéknwun yaké wuné yo.”¹³ Naate wadéka dé dérét taabat kutte dé wak, “Wuné yéknwun yaménuké wuné mawulé yo. Méné yéknwun yaké méné yo.” Naate wadéka dé wani lepéro kaapuk yadéka dé wani du yéknwun yak.¹⁴ ¹⁴Yadéka dé dérét wak, “Mé véknwu. Ménat yawurén muké nak duwat wakwemarék yaké méné yo. Méné Gotna kudi buldakwa gaba jébaa yakwa nyédé duké ye déku méniba téménu dé ména sépat véké dé yo. Védu méné yéknwun yaménénké méné Moses déknyényba wakwedén pulak Gotké kwaami kwayéké méné yo. Kwayéménu nak du taakwa véte lepéro kaapuk yadéka méné yéknwun yaménénké kutdén¹⁵gké de yo.” Naate wadéka dé yék. ¹⁵ Jisas waga yadéka gege gayéba wupmalemu du taakwa de déku apaké kudi bulék. Bulte wupmalemu du béré taakwa béré de Jisaské yaak, Gotna kudi véknwute Jisasnyét waatado dé sépékwaapa kapére yan du taakwat kutnébulduké. ¹⁶Yaadaka dé wupmalemu apu derét kulaknyény¹⁷ takne dé du ramarék taal¹⁸at ye waba dé Got wale kudi bulék.

Jisas wadéka dé maan kapére yan du yéknwun yak

¹⁷ Nak nyaa dé Jisas du taakwat Gotna kudiké yakwatnyédéka de Parisina du las, apa kudiké kutdén¹⁹gkwa du las, waga de rak. Wani du Galilina kępmaaba tékwa akwi gayé, Jerusalem, Judiana kępmaaba tékwa nak gayé wawo, wani gayéba de yaak. Yae radaka dé Némaan Ban Gotna apa Jisasna mawuléba wulae tédeka dé kiyakiya yakwa du taakwa, sépékwaapa kapére yan du taakwat wawo dé kutnébulék. ¹⁸Yadéka du las de maan taaba kapére yan dut nak jaabéba yaate yaak. Yaate yae de gat wulae Jisas ténba taknaké de mawulé yak. ¹⁹Yadaka wupmalemu du taakwa tédaka taalé dé séké²⁰réknék. Séké²¹rékdéka dérét kure wulaadaran yaabu kaapuk kwaan. Yadéka gaba waare de ga nak nyédé péraak. Pérae de wani du kwaadén jaabéba baagwi lékiye de wani yaabuba kusadak du taakwana nyédéba. Kusade de Jisasna méniba taknak. ²⁰Taknadaka Jisas dé kutdén²²gék. De deku mawuléba de wak, dé wani dut kutnébulké apa

⁹ 5:14 Lev 14:1-4, Lu 17:12-14   ^r 5:16 Mk 1:35   ^s 5:20 Mt 8:13

yadéranké. Waga kutdénge dé wani dut wak, “Wuna du, wuné yaménén kapéredi mu wunébu yatnyéputik.”

²¹Jisas wani kudi wadéka de apa kudiké kutdéngekwa du, Parisina du wawo waga de deku kapmu bulte de wak, “Wani du wan yaga pulak? Got kapmu du yadan kapéredi mu yatnyéputiké dé yo. Wani du dé wak, ‘Wuné yadén kapéredi mu wunébu yatnyéputik.’ Naate wate dé Gorét waséléknu, bakna du bege.” ²²Naate wadaka Jisas deku mawulé kutdénge dé derét wak, “Samuké guné guna mawuléba waga sanévénkwu? Waga yamarék yaké guné yo. ²³⁻²⁴Wuné Akwi Du Taakwana Nyaan kéné kápmaaba rate yadan kapéredi mu yatnyéputiké wuné apa yo. Guné wani muké kaapuk kutdénngunén. Yadén kapéredi mu yatnyéputiwurénké wakwete bakna kudi wuné wakwek, kapu némaa kudi wuné wakwek? Dé raapme yéduké wawuréran wan némaa kudi wakweké wuné yo, kapu yaga pulak? Guné wuna apaké miték kutdénngunuké wuné wani kudi bulaa déré wakweké wuné yo.” Naate watakne dé maan kapére yan dut wak, “Méné raapme ména jaabé kérae kure méné ména gat yéké yo.” ²⁵Naate wadéka dé akwi du taakwana méniba bari raapmék. Raapme dé kwaadén jaabé kérae Gotna yéba kevéérékte dé déku gat kure yék. ²⁶Yédéka véte de akwi du taakwa kwagénék. Kwagénte Gotna yéba kevéérékdaka deku mawulé géndéka de wak, “Aki. Bulaa nak pulak apa mu naanébu vék.”

Jisas dé Livait wak dé wale yéduké

²⁷Kukba Jisas ye dé vék takis nyégélén du nak takis nyégéldékwa gaba radéka. Wani duna yé Livai. Véte dé Jisas déré wak, “Méné wuné wale mé yaa.” ²⁸Naate wadéka dé raapme akwi gwalmu kulaknyénytakne dé Jisas wale yék.

²⁹Livai ye dé Jisaské apakélé kadému séraknék déku gaba. Séraktakne wadéka de takis nyégélkwa wupmalemu du, kapéredi mu yakwa nak wupmalemu du, Jisasna du wawo, waga de bét wale kadému kak. ³⁰Kadaka de Parisina du las, deku jébaaba wulae apa kudiké kutdéngén du las, waga de Jisasna duwat waatite de wak, “Samuké guné takis nyégélén du, kapéredi mu yakwa du las wawo, de wale guné kadému gu ko?” ³¹Naate wadaka dé Jisas derét aja kudi kéga wak, “Yéknwun yakwa du taakwa doktaké kaapuk yédakwa. Sépékwaapa kapére yan du taakwa de doktaké yu. Yédaka dokta dé deku sépé kutnébulu.” ³²Naate watakne dé wak, “Wuné du taakwana kapéredi mawulé wuné kutnébulu. Kapéredi mawulé yakwa du taakwa yadan kapéredi mawulé kulaknyénytakne wunéké yae wuna kudi véknwudoké wuné giyaak. Yéknwun mawulé yakwa du taakwaké kaapuk sanévénkwurén.” Naate dé Jisas derét wak.

Kadémuké yaakétdakwaké dé Jisas kudi wakwek

³³Du las yae de Jisasnyét wak, “Gu yaakutaknakwa du Jonna du de Got wale kudi bulké yate wupmalemu apu de kadémuké yaakéru.

Yaakétte bakna rate de Got wale kudi bulu. Parisina du waga male de yo. Ména du waga kaapuk yadakwa. De akwi nyaa de kadému gu ko. Samuké ména du de kadémuké yaakétmarék yo?”³⁴ Naate wadaka dé Jisas derét aja kudi kéga wakwek, “Du nak taakwa yaké yadu de kadému sérakne yéknwun mawulé yate kadému kaké de yo, kapu du nak wadu de kadémuké yaakétké de yo? De kaké de yo. Taakwa yaran du de wale radu de yéknwun mawulé yate kaké de yo.”³⁵ Kukba de nak du yae wani dut kure yédo wani tulé de déku du taakwa déké mawulé lékte kadému kamarék yaké de yo. Wuné wuna du wale wekna rawuréka de yéknwun mawulé yate kadému de ko.”

³⁶ Wani kudi watakne dé derét aja kudi vétik wawo kéga wakwek: “Du taakwa kulé baapmu wut nak taakwi kérae jégwaa baapmu wutba tékwa yaabuba kaapuk takne kétaapadakwa. De kulé baapmu wut nak taakwi kérae jégwaa baapmu wutba tékwa yaabuba takne kétaapadaran kulé baapmu wut jégwaa baapmu wut vététi gébtiyaaké bét yo. Kulé baapmu wut nak taakwi jégwaa baapmu wutba miték kwaamarék yaké dé yo.”³⁷ Déknyény kwaaré viyae putidan meme sépéba kulé wain gu kaapuk wuknasadadakwa. Waga yadaran wani meme sépé rékaa ye jégwaa ye wukdu gu akwi yékéraké dé yo. Yékéradu wani meme sépé yéknwun yamarék yaké dé yo.”³⁸ Kulé meme sépéba wuknasadadaran kulé gu miték téké dé yo.”³⁹ Déknyényba yadan wain gu kakwa du taale de kulé wain gu kamuké kélik yaké de yo. Yate de wo, ‘Déknyényba yadan gu wan yéknwun.’ Naate wate de déknyényba yadan muké mawulé yo.” Waga dé aja kudi wakwek, déknyényba ran duna kudi véknwukwa du déku kulé kudiké kélik yadaranké.

Yaap ra nyaaké dé Jisas kudi wakwek

6¹ Yaap ra nyaa nak dé Jisas déku du wale de wit tékwa kępmaaba nak yék. Yéte déku duwat kaadé yadéka de wit kubu las sékwe de deku taabat gérite de wit sék kak.² Kadaka de Parisina du las véte de derét wak, “Guné wit kubu sékwe taabat gériyu yaap ra nyaa. Naana apa kudi kéga dé wo, ‘Guné yaap ra nyaa jébaa yamarék yaké guné yo.’ Wani apa kudi kaapuk véknwugunékwa. Guné wit kubu sékwe taabat gériye guné jébaa yo, yaap ra nyaa. Wan kapéredi mu guné yo.”³⁻⁴ Naate wadaka dé derét wak, “Déknyényba naana kępmaawaara Devit yadén muké de Gotna nyégaba kavik. Wani kudiké guné kaapuk sanévéknwugunékwa. Déknyényba Devit déku du wale kaadé yadéka dé Gotna kudi buldakwa gat wulae wani gaba jébaa yakwa nyédé duwat dé waatak, Gotké kwayéte taknadan kadému deké kwayédoké. Waatadéka kwayédaka Devit wani kadému déku duké kwayédéka de akwi de kak.

¹ 6:2 Eks 20:10   ² 6:3-4 1 Sml 21:3-6

Waga yate de naana apa kudi kaapuk véknwudan. Naana apa kudi kéga dé wo, ‘Gotna gaba jébaa yakwa nyédé du male Gotké kwayédan kadému kaké de yo. Nak du wani kadému kamarék yaké de yo.’ Naate wadéka Devit déku du wale waga yadaka guné deké kéga kaapuk wagonékwa, ‘Wan kapéredi mu de yak.’ Naate wamarék yate samuké guné naané kéga guné kéga wo? ‘Guné naana apa kudi véknwumarék yate kapéredi mu guné yak.’ Guné waga wate guné kaapuk miték kutdenggunén.” ⁵Naate watakne dé derét wak, “Wuné Akwi Du Taakwana Nyaan wuné yaap ra nyaaké némaan ban wuné ro. Wuné du taakwana jébaaké kusékétwuru de kusékétwurén pulak yaké de yo, yaap ra nyaa.” Naate dé Jisas wak.

Yaap ra nyaa Jisas wadéka dé taaba léknén du yéknwun yak

⁶Nak apu, yaap ra nyaa dé Jisas Gotna kudi buldakwa gat wulae dé du taakwat Gotna kudiké yakwatnyék. Wani gaba yéknwun tuwa taaba léknén du dé nak rak. ⁷Radéka de apa kudiké kutdengkwu du, Parisina du wawo, wani gaba waga rate de Jisasnyét vék. Deku mawuléba de wak, “Jisas yaap ra nyaa wani dut kutnébulké dé yo, kapu kaapuk? Dérét kutnébuldéran dé naana apa kudiké kuk kwayéké dé yo. Waga yadéran naané dérét kotimké naané yo.” ⁸Naate wadaka déku kapmu dé deku mawulé kutdengék. Kutdengte dé taaba léknén dut wak, “Mé raapme méné kéba téké yo.” Naate wadéka dé raapme dé waba ték. ⁹Tédéka dé Jisas derét wak, “Wuné gunat kudi nak waataké wunék. Naana apa kudi yaga dé wo? Yaap ra nyaa naané yéknwun mu yaké naané yo, kapu kapéredi mu yaké naané yo? Yaap ra nyaa kiyaaké yakwa du taakwat kutkalé yaké naané yo, kapu derét viyaapérekgé naané yo?” ¹⁰Naate watakne derét nak nak vétakne dé wani dut wak, “Ména taaba mé kedéng.” Naate wadéka dé déku taaba kedéngdéka dé tépa yéknwun yak. ¹¹^xYadéka de rékarékat kapére yak. Yate de deku kapmu bulde de wak, “Naané Jisasnyét samu yaké naané yo?” Naate de wak.

Jisas dé wak de déku kudi kure yékwa du radoké

¹²Wani tulé dé Jisas Got wale kudi bulké nae dé nébat waarék. Waare gaan dé Got wale kudi bulék. Wekna kudi buldéka dé yé téknék. ¹³Yé tékdéka nyaa yaaladéka dé déku duwat waadéka de yaak. Yaadaka dé du taaba vétik sékérekne maanba kayék vétik waga derét dé wak, de déku kudi kure yékwa du radoké. ¹⁴Deku yé kéga.

Saimon. Déké Jisas dé nak yé kwayék, Pita.

Saimonna wayékna, Andru.

Jems.

Jon.

^v 6:7 Lu 14:1-5   ^w 6:9 Jo 7:23   ^x 6:11 Lu 11:53-54   ^y 6:14-16 Jo 6:70-71

Pilip.

Batolomyu.

¹⁵ Matyu.

Tomas.

Alpianasna nyaan, Jems.

Saimon. Dé déknyényba gege gayét yéte dé wak, “Nak kępmaana du naanéké némaan du ramuké kélík wuné yo.”

¹⁶ Jemsna nyaan, Judas.

Judas Iskariot. Kukba dé Jisasnyét maamaké kwayék.

Jisas dé wupmalemu du taakwat kutkalé yak

¹⁷Jisas déku du wale dawuliye dé tépiyaa yan taaléba nak dé ték. Déku wupmalemu du dé wale tédaka wupmalemu du béré taakwa béré de wawo de ték. De Jerusalem, Judiana kępmaaba tékwa nak gayé, Taia, Saidonba wawo de yaak. Taia, Saidon wawo kus maaléba bét tu. ¹⁸Wani du taakwa las Jisasna kudi véknwuké nae de yaak. Wani du taakwa las kiyakiya yadéka las sépékwaapa kapére yadéka dé derét kutnébulduké de yaak. Wani du taakwat las kutakwa kure tédaka de wawo de yaak. Yaadaka dé wadéka yaage yédaka de wani du taakwa yéknwun yak. ¹⁹^zYaadaka dé wadéka de kutdéngék. Jisasna apa apakélé yadéka dé derét kutnébulék. Waga kutdéngte de akwi derét taaba kutduké de mawulé yak.

Las yéknwun mawulé yado las géraadaraké dé wakwek

²⁰Jisas déku duwat véte dé derét wak, “Guné gwalmu yamarék du, guné Gotna kémba ragunéka Got némaan ban rate gunéké dé miték vu. Védékwaké guné yéknwun mawulé yaké guné yo.

²¹^a“Guné bulaa kaadé wale rakwa du, kukba guné wupmalemu kadému kaké guné yo. Kagunéranké guné yéknwun mawulé yaké guné yo.

“Guné bulaa géraakwa du, kukba guné waagiké guné yo. Waagigunéranké guné yéknwun mawulé yaké guné yo.

²²^b“Mé véknwu. Wuné Akwi Du Taakwana Nyaan rawuréka guné wuna jébaaba gunébu yaalak. Du las wuna maama rate gunéké kélík yate gunéké kuk kwayéte gunat wasélékte gunat kéga waké de yo, ‘Guné kapéredi mu yakwa du.’ Naate wadaran guné yéknwun mawulé yaké guné yo. ²³Déknyényba wani duna kępmaawaara de Gotna yéba kudi wakwen duwat waga de yaalébaanék. Derét waga yaalébaandanké sanévéknwute de gunat waga yaalébaando guné yéknwun mawulé yaké guné yo. Kukba Got gunat kutkalé yaké dé yo, déku yéba kudi wakwen duwat kutkalé yadén pulak. Yadu guné dé wale miték male rasaakuké

^z 6:19 Lu 8:46   ^a 6:21 Re 7:16-17   ^b 6:22-23 Jo 16:2, 1 Pi 4:14

guné yo. Rasaakugunéranké guné yéknwun mawulé yate duséknét kapére yaké guné yo.

²⁴“Guné wupmalemu yéwaa yan du, bulaa guné yéknwun mu kéraabutitakne guné miték ro. Kukba kapéredi mu gunéke yaadu guné miték ramarék yaké guné yo.

²⁵“Guné kadému kate biyaa sékérdéka rakwa du, bulaa guné miték ko. Kukba kapéredi mu gunéke yaadu guné kaadé wale raké guné yo.

“Guné waagikwa du, bulaa guné dusék yo. Kukba kapéredi mu gunéke yaadu guné némaanba géraaké guné yo.

²⁶“Akwi du taakwa guna yéba kevérekdo guné jérawu yaké guné yo. Déknyényba guna képmawaara yénaa kudi wakwen duna yéba de kevéreknek. Bulaa rakwa du guna yéba kevérekdo sal guné wawo yénaa kudi wakweké guné yo? Bulaa rakwa du guna yéba kevérekdan kapéredi mu kukba gunéke yaaké dé yo.”

Maamaké mawulat kapére yadaranké dé wakwek

²⁷^dWani kudi watakne dé Jisas derét kéga wak, “Guné, wuna kudi véknwukwa du, gunat wuné wakweyo. Guné guna maamaké mawulat kapére yaké guné yo. Gunéke kélik yakwa duwat kutkalé yaké guné yo. ²⁸Gunat kapéredi kudi wakwekwa duwat guné Gorét waataké guné yo, dé derét kutkalé yaduké. Gunat kapéredi mu yakwa duké guné Gorét waataké guné yo, dé deké yéknwun mawulé kwayéduké. ²⁹Du las guna ménidaamaba yéknwun tuwa saknwuba gunat viyaadaran guné kaatamarék yate walaakwe bakna téké guné yo, de guna ménidaamaba aki tuwa saknwuba viyaadoké. Du las guna baapmu wut kéraadaran guné baapmu wut las wawo deké kwayéké guné yo. ³⁰Du las gunat gwalmuké waatadaran guné wani gwalmu deké kwayéké guné yo. De guna gwalmu kéraadaran guné wani gwalmu kaatadoké derét waatamarék yaké guné yo. ³¹Nak du gunat kutkalé yadoké mawulé yagunékwa pulak, guné derét waga kutkalé yaké guné yo.

³²“Kapéredi mu yakwa du taakwa, yéknwun mu yakwa du taakwa, akwi du taakwa de deku du taakwaké de mawulat kapére yo. Guné guna du taakwaké male mawulat kapére yagunéran guné kapéredi mu yakwa du taakwat talaknamarék yaké guné yo. Guné waga male yagunéran Got waga yagunéranké dé ‘Wan yéknwun’ naamarék yaké dé yo. ³³^eAkwi du taakwa kaatate de yéknwun mu yo, derét yéknwun mu yakwa du taakwat. Guné gunat yéknwun mu yakwa du taakwat male yéknwun mu yagunéran guné kapéredi mu yakwa du taakwat talaknamarék yaké guné yo. Guné waga male yagunéran Got dé waga yagunéranké dé ‘Wan yéknwun’ naamarék yaké dé yo. ³⁴Akwi du taakwa, kapéredi

^c 6:24-25 Je 5:1-6 ^d 6:27-28 1 Pi 3:9 ^e 6:33-34 Lu 14:12-14

mu yakwa du taakwa wawo de nak du taakwaké gwalmu kwayéte de deku mawuléba de wo, ‘De naanéke tépa tiyaaké de yo.’ Guné waga gwalmu kwayéte wani kudi wagunéran guné kapéredi mu yakwa du taakwat talaknamarék yaké guné yo. Guné waga male yagunéran, Got waga yagunéranké dé ‘Wan yéknwun,’ naamarék yaké dé yo. ³⁵⁻³⁶Guné kapéredi mu yakwa du taakwa yadakwa pulak yamarék yaké guné yo. Guné derét talakne kéga yaké guné yo. Guné guna maamaké wawo mawulat kapére yaké guné yo. Yate guné derét kutkalé yaké guné yo. Yate guné deké gwalmu kwayéte wani gwalmu tépa nyégélké sanévéknwumarék yaké guné yo. Guné waga yagunéran apat kapére yakwa ban Got gunéke waké dé yo, ‘Wuna baadi de ro.’ Naate wate gunat miték male yaké dé yo. Yadu guné miték rasaakuké guné yo. Guna yaapa Got dé mawulé léknu, déké sanévéknwumarék yate kapéredi mu yakwa du taakwaké. Dé deké mawulé lékdékwa pulak, guné wawo deké mawulé lékgé guné yo.”

Derét bari waatimarék yadaranké dé Jisas kudi wakwek

³⁷Wani kudi watakne dé Jisas kéga wak, “Nak du taakwa yadan muké sanévéknwute guné derét waatimarék yate bari kéga wamarék yaké guné yo, ‘Wani du taakwa wan kapéredi mu yakwa du taakwa.’ Naate wamarék yagunéran Got yagunén muké sanévéknwute bari gunat waatimarék yate kéga wamarék yaké dé yo, ‘Guné kapéredi mu yakwa du guné.’ Naate wamarék yaké dé yo. Guné wani du taakwat bari wamarék yate guné de yadan kapéredi muké sanévéknwumarék yaké guné yo. Waga yagunéran Got yagunén kapéredi mu yakutnyéputiye dé wani muké tépa sanévéknwumarék yaké dé yo. ³⁸Guné nak du taakwat kutkalé yaké nae deké gwalmu kwayéké guné yo. Kwayégunéran Got gunat kutkalé yate gunéke kwayéké dé yo. Kwayégunéran Got gunat kwekére kutkalé yamarék yaké dé yo. Kwayégunéran Got gunat némaanba kutkalé yaké dé yo. Kutkalé yadu guné miték male rasaakuké guné yo. Guné nak du taakwat kutkalé yagunékwa pulak Got gunat kutkalé yaké dé yo.”

³⁹Wani kudi watakne dé Jisas derét kéni aja kudi wakwek, “Méni kiyaan du dé nak méni kiyaan dut yaabu wakwatnyéké dé yo, kapu kaapuk? Wan kaapuk. Dérét wakwatnyéké yédéran bét vététi waaguba akéréké bét yo. ⁴⁰Sékulkwa baadi de bakna du de ro. Derét yakwatnyékwa du de deku némaan du de ro. De derét yakwatnyédo miték sékulte kukba wani baadi derét yakwatnyén du pulak némaan du raké de yo.”

⁴¹Wani aja kudi watakne dé Jisas derét kéga wakwek: “Nak du taakwa yan makwal kapéredi mu wan méniba kwaakwa mukut pulak. Yagunén

^f 6:35-36 Ep 4:32   ^g 6:37 Je 2:13   ^h 6:40 Jo 13:16

némaa kapéredi mu wan méniba kwaakwa apakélé baagé pulak. Samuké guné nak du taakwaana méniba kwaakwa mukut véte guné guna méniba kwaakwa apakélé baagé kaapuk végunékwa? Guné waga yate nak du taakwa yan kapéredi muké wakwete guné yagunén némaa kapéredi muké kaapuk sanévéknwugunékwa. ⁴²Guné némaa kapéredi mu yatakne samuké guné makwal kapéredi mu yan du taakwat guné kéga wo? ‘Guné kapéredi mu gunébu yak. Guné miték ragunuké wuné gunat kutkalé yaké wuné yo.’ Waga wamarék yaké guné yo. Guné kapéredi mu yatakne waga wagunéran guné yénaa yakwa du guné ro. Taale guné yagunén némaa kapéredi muké kuk kwayéké guné yo. Kwayétakne guné makwal kapéredi mu yan du taakwat kutkalé yaké guné yo.”

Sék akukwa miké dé Jisas aja kudi wakwek

⁴³Wani kudi watakne dé Jisas derét kéga kudi wakwek: “Kéni aja kudi mé véknwu. Yéknwun miba kapéredi sék kaapuk akukwa. Kapéredi miba kaapuk yéknwun sék akukwa. ⁴⁴Naané miséknét véte naané kutdégék. Samu mi wan yéknwun mi? Samu mi wan kapéredi mi? Naané kutdégék. Raamény baagwiba naané misék kaapuk gélnakwa. Kapéredi waaraba naané yéknwun misék kaapuk gélnakwa. ⁴⁵‘Bulaa wani kudiké mé sanévéknwu. Naané miséknét véte naané kutdégék. Wani mi wan yéknwun mi, kapu kapéredi mi? Miké kutdégngakwa pulak, naané nak du taakwaana jébaa véte naané deku mawuléké naané kutdégék. Yéknwun du deku mawuléba yéknwun mawulé male yaaladéka de yéknwun kudi bulte yéknwun mu yo. Kapéredi du deku mawuléba kapéredi mawulé male yaaladéka de kapéredi kudi bulte kapéredi mu yo.

Du vétik ga kaabérénké dé Jisas kudi wakwek

⁴⁶^j“Guné wunat guné wo, ‘Méné, naana Némaan Ban méné.’ Naate wate guné wuna kudi véknwumarék yo. Samuké guné waga wate wuna kudi véknwumuké guné kélik yo? ⁴⁷^kWunéké yaate wuna kudi véknwute wawurékwa pulak yakwa du taakwa wan kéni du pulak. ⁴⁸Dé yéknwun ga kaaké nae dé apakélé waagu vaak. Vaatakne matuba dé kwaané. Yaanétakne apa yan yéknwun ga dé kaak. Kaadéka maas viyaadéka kwayé kwe wani gaba sapurukléka wani ga kaapuk akérédén, apa jébaa ye yéknwun ga kaadén bege. ⁴⁹Wuna kudi bakna véknwute wawurékwa pulak yamarék yakwa du taakwa wan kéni du pulak. Dé ga bari kaaké nae dé apa yamarék yakwa kępmaaba dé kwaané bakna yaanék. Kwaané miték téduké sanévéknwumarék yate dé matuba kaapuk vaadén. Yadéka maas viyaadéka kwayé kwe wani gaba sapurukléka dé wani ga bari akérék. Akérédéké kwayé yae lé wani ga yaate yék.” Naate dé Jisas derét wak.

ⁱ 6:45 Je 3:10-12, Mt 12:35   ^j 6:46 Mt 7:21   ^k 6:47 Je 1:22

Jisas dé waariyakwa duna némaan duké jébaa yan dut kutnébulék

7 ¹Jisas du taakwat wani kudi wakwebutitakne dé Kapaneamét yék. ²Wani gayéba dé Romna waariyakwa duna némaan du nak rak. Déku jébaa yan duké nak dé mawulat kapére yak. Yadéka dé déku jébaa yan dut kiyakiya yadéka dé kiyaaké yak. ³Yadéka wani némaan du dé véknwuk Jisas wani gayéba radékwaké. Véknwutakne dé Judana némaan duwat las wadéka de Jisaské yaak, dé de wale ye déké jébaa yan dut kutnébulduké. ⁴⁻⁵Yae de dérét wak, “Wani du dé yéknwun du dé. Dé naané Judaké dé mawulat kapére yo. Dé Gotna kudi bulnakwa ga dé kaak naanéké. Kaadénké méné déku dut kutnébulménuké naané mawulé yo.” ⁶Naate wadaka dé Jisas deku kudi véknwutakne dé de wale yék. Ye ga saabaké yadéka waariyakwa duna némaan du duwat las wadéka de yae Jisasnyét déku kudi kéga wak, “Némaan Ban, wuné bakna du wuné ro. Méné némaan ban méné ro. Waga rate méné wuna gat yaalamarék yaké méné yo. ⁷Waga raménékwaké sanévéknwute wuné ménéké kaapuk yaawurén. Méné bakna waménu wuna du tépa yéknwun yaké dé yo. ⁸Nak du wunéké dé némaan ban ro. Radéka wuné wadékwak pulak wuné yo. Wuné dut nak, ‘Méné yéké méné yo,’ naawuréka dé yu. Nak dut, ‘Méné mé yaa,’ naawuréka dé yao. Wunéké jébaa yakwa dut, ‘Méné jébaa mé ya,’ naawuréka dé wani jébaa yo. Méné yawurékwa pulak yaké méné yo. Yate méné bakna waménu dé wuna du tépa yéknwun yaké dé yo.”

⁹Wani némaan duna kudi waga wadaka Jisas véknwutakne dé wani duké sanévéknwu wanévéknwuk. Yate dé walaakwe déku kukba yaan wupmalemu du taakwat dé wak, “Wani du dé wunéké miték male sanévéknwu. Wuné wawuru du taakwa yéknwun yadaranké dé kutdéngék. Guné Isrelna du taakwa, guné walkamu male guné wunéké miték sanévéknwu. Dé Romna du radéka déku yéknwun mawulé guné Isrelna du taakwa guna yéknwun mawulat débu talaknak. Adél wuné gunat wakweyo.” ¹⁰Naate wadéka waariyakwa duna némaan du déku du de gat tépa gwaamale yék. Ye wulae de vék némaan duké jébaa yan du tépa yéknwun ye radéka.

Jisas wadéka dé kiyaan du tépa nébéle raapmék

¹¹Kukba dé Jisas nak gayét yék. Wani gayéna yé Nen. Wupmalemu du taakwa, déku du wawo, waga de dé wale yék. ¹²Ye wani gayéna gwéspété saabaké yadaka de kiyaan kwinébé dut nak yaate yaalak. Déku néwaa dérét male lé kéraak. Nak baadi kaapuk. Léku du déknyényba dé kiyaak. Wani gayéba ran wupmalemu du taakwa de wani taakwa wale yék. ¹³^mYédaka Némaan Ban Jisas véte dé mawulé léknék wani

¹ 7:10 Jo 4:51   ^m 7:13-15 Lu 8:41-42, 49-55

taakwaké. Lékte dé lérét wak, “Nyéné géraamarék.” ¹⁴Naate watakne ye dé kiyae kwaan duna jaabéba dé kure ték. Tédéka de jaabé yaatan du ték. Tédaka dé kiyaan dut wak, “Méné, wuna kudi mé véknwu. Méné mé raap.” ¹⁵Naate wadéka dé kiyaan du nébéle raapme rate dé kudi bulék. Buldéka Jisas dé dérét déku néwaaké kwayék. ¹⁶Yadéka de akwi du taakwa kwagénte wup de yak. Yate de Gotna yéba kevéréknék. Kevérékte de wak, “Gotna yéba kudi wakwekwa du nak dé naané wale ro. Wan némaan du dé. Bulaa Got déku du taakwat débu kutkalé yak.” ¹⁷Naate de Jisas yan muké wakwekéreyék. Yadaka de wani gayé wale tékwa gayéba, akwi Judiana gayéba wawo de Jisaské kudi véknwuk.

Jon dé déku du vétiknét wak Jisaské yéberuké

¹⁸Gu yaakutaknan du Jon raamény gaba kwaan déka déku du yae de dérét Jisas yan muké wakwek. ¹⁹Wakwedaka dé Jon wadéka déku du vétik yaabétka dé bérét wak, “Béné Jisaské ye béné dérét kéga waataké yo, ‘Déknyényba Gotna nyégaba de kudi kavik, naanat kutkalé yaké kukba yaaran duké. Méné wani du méné, kapu nak duké raségéké naané yo?’ Naate dérét waké béné yo.” ²⁰Naate wadéka ye bét Jisas ran saabe bét wak, “Gu yaakutaknan du Jon anat wadék ané ménéké yao. Kéni kudi ménat waataké ané yao: Déknyényba Gotna nyégaba de kudi kavik, naanat kutkalé yaké kukba yaaran duké. Méné wani du méné, kapu nak duké raségéké naané yo?”

²¹Wani tulé dé Jisas kiyakiya yakwa wupmalemu du taakwa, sépékwaapa kapére yan wupmalemu du taakwat wawo dé kutnébulék. Kutnébule wadéka de du taakwat kure tén wupmalemu kutakwa waga de yaale yaage yék. Wupmalemu méni kiyaan du taakwat wadéka de tépa miték vék. ²²“Jisas waga yate dé Jonna du vétiknét wak, “Béné gwaamale ye béné véte véknwugunén muké Jonét wakweké yo. Méni kiyaan du taakwa tépa védaka de maan kapére yan du taakwa yéknwun ye de yeyé yeyo. Lepéro yan du taakwa yéknwun yadaka de waan waagété yadéka kudi véknwumarék yan du taakwa de kudi véknwu. Wani du taakwat wunébu kutnébulék. Wuné wawurék kiyaan du taakwa de tépa nébéle raapme ro. Gwalmu yamarék du taakwat wuné Gotna kudi wakweyo. ²³Du taakwa las de wunéké wo, ‘Got dérét débu wak, dé naanat kutkalé yaduké. Wan adél.’ Naate wate de wunéké miték sanévéknwu. Wunéké waga sanévéknwukwa du taakwa de yéknwun mawulé yate miték raké de yo. Waga béné Jonét wakweké yo.” Naate dé Jonna duwat wakwek.

²⁴Jisas waga wadéka bét Jonna du vétik bét yék. Yébétká dé Jisas waba ran du taakwat Jonké kéga kudi wakwek: “Guné du ramarék taalat

ⁿ 7:22 Mt 15:30-31, Mk 7:32-37, Lu 5:12-13, 7:12-16

ye yaga pulak dut véké guné yék? Apa yamarék yate wimut kutdéka ségénkwa séwaa pulak yakwa dut véké guné yék, kapu yaga pulak? Jon wan wani mu pulak kaapuk. Jon wan apa yakwa du. ²⁵Yéknwun baapmu wut kusadan dut véké guné yék, kapu yaga pulak? Jon wani du pulak kaapuk radén. Yéknwun baapmu wut kusadan du de némaan banna yéknwun gaba de ro. ²⁶Gotna yéba kudi wakwekwa dut nak véké guné yék, kapu yaga pulak? Ao, Jon wan Gotna yéba kudi wakwekwa du. Gunat wuné wakweyo. Dé némaan du dé ro. Gotna yéba kudi wakwen nak némaan duwat talakne dé némaan du dé ro. ²⁷Jonké keni kudi Gotna nyégaba dé kwao:

Got déku nyaanét dé wak, ‘Kén wuna kudi kure yékwa du.

Wuné wawuru dé taale yéte ména yaabu kutké dé yo.’

Naané wani kudi véknwute naané kutdéngek. Jon wan Gotna kudi kure yéte taale yaakwa du. ²⁸Waga kutdénge gunat wuné wo. Jonna jébaa keni kémaaba déknyényba ran duna jébaat débu talaknak. Talaknadéka dé gunat kutkalé yawuréran jébaaké kaapuk miték kutdénge. Yadéka de Gotna kémba rate du taakwat kutkalé yawuréran jébaaké kutdéngekwa du taakwa akwi deku yéknwun mawulé déku yéknwun mawulat débu talaknak. Wuné gunat adél kudi wuné wakweyo.”

²⁹Wani kudi wadéka de takis nyégélkwa du waba tékwa nak du taakwa wawo wani kudi véknwutakne de yéknwun mawulé yak, Jon derét déknyényba gu yaakutaknadén bege. Yéknwun mawulé yate Gotna yéba kevérekte de wak, “Déku kudi adél kudi.” ³⁰Naate wadaka de Parisina du, apa kudiké kutdéngekwa du wawo de wani kudiké kélik yak, Gotna kudiké kuk kwayédaka Jon derét déknyényba gu yaakutaknamarék yaden bege.

³¹Wani kudi watakne dé Jisas derét kéga wakwek, “Bulaa rakwa du taakwa yaga pulak de? Gunat wakweké wunék. ³²Bulaa rakwa du taakwa de ameba kutkwa baadi pulak de ro. De kutte de nak baadit wao. Waate de wo,

Naané gwaaré waate kaang viyaanaka guné kaapuk kétégunén.

Naané mawulé lékte géraanaka guné kaapuk géraagunén.

Guné naané wale nakurak mawulé kaapuk yagunén.

Waga waakwa baadi pulak, bulaa rakwa du taakwa de ro.

³³“De Jon wale nakurak mawulé kaapuk yadan. De wuné wale nakurak mawulé kaapuk yadakwa. Gu yaakutaknan du Jon yae kagunékwa kadému kamarék yate kagunékwa wain gu kaapuk kadén. Yadéka guné déké kélik yate guné wo, ‘Kutakwa déku mawuléba wulae téléka dé waagété yo.’ ³⁴Naate waganéka wuné Akwi Du Taakwana Nyaan yae kagunékwa kadému kate kagunékwa wain gu

wuné ko. Kawuréka guné wuné kélik yate guné wo, ‘Mé vé. Wani du wupmalemu kadému kate wupmalemu wain gu dé ko. Kate dé takis nyégélkwa du wale rate, kapéredi mu yakwa nak du taakwa wale rate dé de wale kudi bulu.’ ³⁵Naate wagunéka wuné nak kudi wuné wo. Got dé akwi muké kutdéngek. Déku paaté wan yéknwun paaté. Wan adél. Wani kudiké sanévéknwute guné ané déku duké miték sanévéknwuké guné yo.” Naate dé Jisas wak.

Kapéredi mu yakwa taakwa lé Jisasna maan yakutnyék

³⁶Parisina du nak déku yé Saimon Jisasnyét dé wak, dé yae dé wale kadému kaduké. Wadéka yae wani duna gat wulae rate dé kadému kak. ³⁷Parisina duna gaba rate kadékwaké lé wani gayéba rate kapéredi mu yakwa taakwa nak lé kudi véknwuk. Véknwutakne lé matut yadan makwal agérap kure yaak. Wani agérapba yéknwun yaama yakwa gu dé ték. ³⁸Kure yae lé Jisasna maan wale kwati yaanéte lé géraak. Géraaléka dé léku méniba giyaan gu Jisasna maanba akérék. Akérédéka lé léku maaknaba tén sémény nébat yatnyék. Yatnyétakne wupmale apu lé déku maanba taama vék (daama réngék). Yate lé yéknwun yaama yakwa gu lé déku maanba sévik. ³⁹Séviléka Jisasnyét waadéka yaan Parisina du véte dé déku mawuléba kéga wak, “Wani du Gotna yéba kudi wakwekwa du radu mukatik dé akwi muké kutdénge dérét kutkwa taakwaké kutdénghu. Lé kapéredi mu yakwa taakwa ralékwaké dé kutdénghu.”

⁴⁰Wani kudi wadéka Jisas dé dérét wak, “Saimon, wuné ménat nak kudi wakweké wuné mawulé yo.” Naate wadéka dé wak, “Naanat Gotna kudiké yakwatnyékwa ban, méné mé wakwe.” ⁴¹Naate wadéka dé keni aja kudi wakwek: “Du vétik bét nak duwat yéwaa bakna nyégélék. Nak du dé wupmalemu yéwaa nyégélék (100 kina). Nak du dé walkamu yéwaa nyégélék (10 kina). Nyégélbétka kukba dé raségék, wani yéwaa kwayékatabérüké. ⁴²Wani du vétik bét déku yéwaa kwayékataké bét yapatik. Yabétka dé bérét wak, ‘Dékumuk. Tiyaakatamarék yaké béné yo.’ Naate wadéka méné yaga méné sanévéknwu? Wani du vétik kiyadé yéwaa kwayén duké mawulat kapére yaké yo?” ⁴³Naate wadéka dé Saimon wak, “Wupmalemu yéwaa nyégélén du. Waga wuné sanévéknwu.” Naate wadéka dé wak, “Wan adél kudi méné wo.”

⁴⁴Wani kudi watakne Jisas wani taakwaké walaakwe dé Saimoné wak, “Keni taakwat mé vé. Wuné ména gat yaalawuréka méné naana apa kudi wadéka pulak kaapuk yaménén. Yate méné gu las kaapuk tiyaaménén, wuna maan yakutnyéwurüké. Keni taakwa lé léku ménegwat wuna maan lébu yakutnyék. Yate lé léku nébat lébu yatnyék. ⁴⁵Méné wunat kaapuk taama véménén (daama réngménén). Wuné kéba

---

^r 7:44 Jen 18:4

yaale taale rawuréka wani taakwa yae lé wuna maanba taama vék (daama réngék). Wupmale apu lé waga yak. ⁴⁶Méné wuna maaknaba yéknwun gu kaapuk séviménén. Lé yéknwun yaama yakwa gu wuna maanba lébu sévik. ⁴⁷Waga yalék wuné ménat wo. Yalén wupmalemu kapéredi mu wunébu yatnyéputik. Yatnyéputiwurék lé wunéké mawulat kapére yo. Du taakwa walkamu kapéredi mu yadaka wuné wani kapéredi mu yatnyéputiwuréka de wunéké walkamu mawulé de yo.”

⁴⁸“Wani kudi watakne dé wani taakwat wak, “Yanyénén kapéredi mu wunébu yatnyéputik.” ⁴⁹Naate wadéka de dé wale rate kadému kan du deku kapmu bulte de wak, “Wani du dé yalén kapéredi mu yatnyéputiyu. Wan yaga pulak du dé?” ⁵⁰Naate wadaka dé Jisas wani kudi kaatamarék yate dé wani taakwat wak, “Nyéna kapéredi mawulé kutnébulwurékwa apaké miték sanévéknwunyénék wuné nyéna mawulat wunébu kutnébulék. Bulaa yéknwun mawulé yate miték yéké nyéné yo.” Naate dé lérét wak.

Taakwa las Jisas wale de yeyé yeyak

8 ¹Kukba Jisas dé wupmale gayéba yeyé yeyak. Yeyé yeyate dé du taakwat Gotna kudi wakwek, Got némaan ban rate du taakwaké miték védéranké. Déku du taaba vétik sékét maanba kayék vétik waga de dé wale yék. ²⁻³Taakwa wawo de las dé wale yék. Déknyényba wani taakwa lasnyét dé kiyakiya yak. Lasnyét kutakwa de kure ték. Yadaka Jisas wani taakwat akwi dé kutnébulék. Wani taakwa deku yéwaa kwayéte kadému kérae sérakne de Jisas déku duké wawo kwayék. Wani taakwa nak wan Maria. Léké de wak Makdalaba yaan taakwa Maria. Déknyényba kutakwa nak taaba sékét nak taababa kayék vétik lérét kure tédaka, Jisas wadéka de lérét kulaknyénytakne yaage yék. Nak taakwa wan Yerotna gaké téségén du déku yé Susa déku taakwa. Léku yé Joana. Nak taakwa wan Susana. Taakwa las wawo waga de yék.

Wit sék yaatnyén duké dé Jisas aja kudi wakwek

⁴Wupmalemu du béré taakwa béré de Jisaské yae jawuk. Wani du taakwa wupmalemu gayéba de yaak. Yaadaka dé derét keni aja kudi wakwek: ⁵“Du nak dé déku kępmaaba wit sék yaatnyéké nae dé yék. Ye yaatnyédéka de wit sék las yaabuba de akérék. Akérédaka du taakwa yeyé yeyate de yaabuba ran wit sékba akik. Akidaka de api yae kérae de kak. ⁶Wit sék las matuba de akérék. Walkamu kępmaa male dé waba ték. Matuba akére buréle waarédaka mégi miték kutmarék yadéka kępmaa yépidéka de bari rékaa ye de kiyaak. ⁷Wit sék las de raamény waara ténba akérék. Akére radaka raamény waara wure dé kakutapmék. ⁸Wit

^s 7:48-50 Mt 9:2-6 ^t 8:1-3 Lu 24:10

sék las de yéknwun kępmaaba akérék. Akére waba re de miték wurék. Wure de wupmalemu yéknwun sék akuk.” Naate watakne dé Jisas wak, “Guné kutdénkgké mawulé yate waan kwekére miték véknwuké guné yo.”

Jisas aja kudi derét wakwedékwaké de dérét wakwek

⁹Jisas wani kudi wadéka de déku du wani aja kudiké dérét waatak. ¹⁰“Waadadaka dé derét wak, “Got némaan ban rate du taakwaké miték véké dé yo. Védu de déku kémba raké de yo. Wani muké déknyényba Got dé kudi paakuk. Paakutakne dé kusékéru, guné bulaa wani muké kutdénngunuké. Nak du taakwa kutdénngmarék yaké de yo. Véte miték vémarék yaké de yo. De kudi véknwute de wani kudiké kutdénngmarék yaké de yo. Yadaranké derét wuné aja kudi wakweyo.

Jisas dé kudi wakwek wani aja kudiké

¹¹“Bulaa wani aja kudiké wakweké wunék. Wani wit sék wan Gotna kudi. ¹²Du taakwa las de Gotna kudi debu véknwuk. Véknwudaka Seten yae dé wani kudi deku mawuléba kérae kure yu. De Gotké miték sanévéknwute Gotké yédakwa yaabuba yémuké kélik yate dé wani kudi kérae kure yu. Kure yédéka de wani kudiké yékéyaak yo. Wani du taakwa wan yaabuba akéréen wit sék pulak. ¹³Du taakwa las de Gotna kudi bari véknwu. Véknwute wani kudiké yéknwun mawulé yate dusék takwasék de yo. Yate de kaapuk miték sanévéknwudakwa. Wani kudi deku mawuléba dawulimarék yadéka de kaapuk miték sanévéknwudakwa. Yadaka kapéredi mu las deké yaadéka de Gotna kudi bari kulaknyényu. Wani du taakwa wan matuba akéréen wit sék pulak. ¹⁴“Du taakwa las taale de Gotna kudi miték véknwu. Véknwute de keni kępmaana muké male sanévéknwudaka deku mawulé yéwaa gwalmu kéraaké dé génu. Wani mu dé Gotna kudit taknatépu. Taknatépédéka de wani du taakwa Gotna jébaa kaapuk yadakwa. Wani du taakwa wan raamény waara ténba akéréen wit sék pulak. ¹⁵“Du taakwa las de Gotna kudi miték véknwute wadéka pulak yate de déku kudiké mawulat kapére yo. Yate déku kudi miték véknwusaakute yéknwun mawulé yate Gotké yéknwun jébaa de yasaaku. Wani du taakwa wan yéknwun kępmaaba akéréen wit sék pulak.” Naate dé Jisas wak.

Jisas aja kudi dé wakwek téwayéké

¹⁶Wani kudi watakne dé Jisas wak, “Keni aja kudi mé véknwu. Du téwayé sérakne kure yae sapgutaknadan awu gwaléba de takno, kapu jaabé gwaléba de takno? Wan kaapuk. De jaabé takuba de takno, wani gat wulaaran du wani téwayé yaante kayénarédu miték védoké. ¹⁷Paakwe

^u 8:10 Lu 10:21   ^v 8:11 1 Pi 1:23   ^w 8:14 Lu 18:18, 22-24   ^x 8:15 Jo 6:29, Je 1:22

rakwa mu kukba véké guné yo. Akélak wakwedan kudi kukba kutdénké guné yo. ¹⁸Wani kudiké mé sanévéknwu. Guné miték sanévéknwe wuna kudi miték véknwuké guné yo. Wuna kudi miték véknwukwa du taakwa kukba Gotna kudiké miték kutdénké de yo. Wuna kudi miték véknwumarék yakwa du taakwa de wo, ‘Naané Gotna kudi naanébu kutdénké.’ Naate watakne kukba de déku kudiké yékéyaak yate bakna raké de yo.” Naate dé Jisas wak.

Jisas dé déku néwaa déku wayéknajeké wakwek

¹⁹Wani tulé Jisasna néwaa déku wayéknaje wawo de déké yaak. Yaadaka wupmalemu du taakwa gat wulae sékérékne tédaka de dé ténét wulaaké de yapatik. ²⁰Yapatidaka du las de dérét wak, “Ména néwaa, ména wayéknaje yae kaapaba téte de ménat véké de mawulé yo.” ²¹Naate wadaka dé derét wak, “Gotna kudi véknwute wadékw pulak yakwa du taakwa wan wuna néwaa, wuna wayéknaje pulak de ro.” Naate dé Jisas wak.

Jisas wadéka dé némaa wimut kaapuk yak

²²Nyaa nak dé Jisas déku du wale de botba nak waarék. Waare dé derét wak, “Naané kwawu nak saknwat yéké naané yo.” Naate wadéka de botba yék. ²³Yéte dé Jisas widé kwaak. Kwaadéka némaa wimut kutdéka dé gu raapme waare botba gwaade dé sékérékge yak. Yadéka yalagké de yak. ²⁴Yate ye Jisasnyét waaseligénte de dérét wak, “Némaan du, kén naané yalaknu.” Naate wadaka ligéne raapme wadéka wimut kaapuk yadéka dé gu dawuliye dé miték ték. ²⁵Tédéka dé derét wak, “Samuké wuné gunat kutkalé yawuréran apaké guné kaapuk miték sanévéknwugunén?” Naate wadéka de wup yate kwagénte deku kapmu bulte de wak, “Aki. Dé wadéka dé wimut gu déku kudi véknwute wadékw pulak dé yo. Wan yaga pulak ban dé?”

Jisas wadéka de kutakwa yaage yék

²⁶Jisas déku du wale botba ye de Gegesana kápmaa saabak. Wani taalé kwawu nak saknwuba tédéka Galilina kápmaa nak saknwuba dé tu. ²⁷Saabe bot kulaknyénytakne kwawu maaléba yéké yadaka wani gayéba yaan du nak dé Jisasnyét véké yaak. Déknyényba kutakwa de wani dut kure tédaka dé waagété débu yak. Yate dé baapmu wut las kaapuk gidén. Bakna dé rak. Wupmalemu baapmu waga male dé rak. Dé gaba kaapuk radén. Dé du taakwa kiyaadaka rémdan taaléba male dé rak. ²⁸⁻²⁹“Dérét kure tén kutakwa wupmalemu apu de dérét viyaak. Viyaadaka dé waagété yadéka du las déku maan taaba apa baagwit de gik. Giye déké

† 8:21 Lu 11:27-28, Jo 1:11-13 ‡ 8:25 Mk 9:20-24 § 8:28-29 Lu 4:34

de téte vék. Védaka dé wani baagwi périkdéka de kutakwa du ramarék taalát dérét kure yék. Wani du dé Jisasnyét véké yaak. Yaadéka dé Jisas wak, dérét kure tén kutakwa yaage yédoké. Wadéka dé dérét vétakne némaanba waate dé dérét kwati yaane waadé daate dé wak, “Jisas, méné awuréba rakwa ban Gotna nyaan. Méné wunat samu yaké méné yo? Wuné ménat wuné waato. Méné wunat kaagél tiyaamarék yaké méné yo.” ³⁰Naate wadéka dé dérét wak, “Ména yé yaga?” Naate wadéka dé wak, “Wuna yé Wupmalemu.” Naate dé wak, wupmalemu kutakwa kure tédakwa bege.

³¹Wani kutakwa de Jisasnyét wak, “Naané kapéredi taalát yémuké naané kélik yo. Ménat naané waato. Naané wanét yénoké méné wamarék yaké méné yo.” Naate de wak.

³²Wani nébuba wupmalemu baalé de, de tén wale téte, kadému kak. Kadaka de wani dut kure tén kutakwa Jisasnyét wak, “Méné naanat kéléké mawulé yaménéran méné waménu naané wani baaléna mawuléba wulaaké naané yo.” ³³Naate wadaka dé derét wak, “Guné wanét mé yaage yégunu.” Waga wadéka de wani dut kulaknyénytakne ye de wani baalat kure ték. Kure tédaka wani baalé némaa tépaaba yaage dawuliye guba akére gu ke de kiyaak.

³⁴Wani baaléké téségén du waga yadaka vétakne de yaage yék. Ye de akwi gayéba ran du taakwat wani muké wakwek. ³⁵Wakwedaka de du taakwa wani mu véké de yék. Ye Jisas tén saabe de kutakwa kulaknyénytakne yén dut de vék. Dé baapmu wut gitakne yéknwun mawulé yate Jisasna maan wale radéka de vék. Véte de wup yak. ³⁶Yadaka Jisas wani mu yadéka vén du taakwa de derét kudi wakwek, kutakwa kure tén du yéknwun yadénké. ³⁷Wakwedaka Gegesana képmaaba ran akwi du taakwa wupmét kapére yate de Jisasnyét wak, dé derét kulaknyénytakne yéduké. Wadaka dé Jisas derét kulaknyénytakne yéké yate dé botba waarék. ³⁸⁻³⁹Waarédéka dé déknyényba kutakwa kure tén du dé dérét wak, “Wuné méné wale yéké wuné mawulé yo.” Naate wadéka dé Jisas dérét wak, “Méné ména gayét gwaamale ye méné Got ménat yan muké kudi wakweké yo.” Naate wadéka ye dé déku gayéba ran akwi du taakwat Jisas dérét yan muké dé kudi wakwek.

Jisas dé taakwa vétiknét kutkalé yak

⁴⁰Jisas kwawu nak saknwat gwaamale ye saabadéka akwi du taakwa dérét véte de dusék takwasék yak, déké raségédan bege. ⁴¹⁻⁴²Yadaka du nak déku yé Jairas dé Jisaské yék. Dé némaan du dé rak, wani gayéba kwaakwa Gotna kudi buldakwa gaba. Dé ye kwati yaane Jisasnyét waadé daate dé dérét wak, “Wuna takwanyan kiyaamale yaké lék. Léku kwaaré wupmalemu kaapuk (12). Wuné baadi nakurak male. Méné wuné wale yaaké méné yo, lérét kutnébulké.” Naate wadéka dé dé wale yék.

⁴³⁻⁴⁴Jisas yaabuba yédéka de wupmalemu du taakwa dé wale yék. Yédaka yaabu dé sékéreknek. Yadéka lé taakwa nak déku kukba yae lé déku baapmu wutna waabuba kurék.

Wupmalemu (12) kwaaré wény yaaladéka lé rak. Yadéka wupmalemu apu déknyényba wani taakwa lé doktaké yék, de lérét kutnébuldoké. Ye de lérét kutnébulké de yapatik. Yapatidaka wani taakwa Jisaské kudi véknwute lé léku mawuléba wak, “Wuné Jisasna baapmu wutba taaba kutwuréran wuné tépa yéknwun yaké wuné yo.” Naate watakne lé déku kukba yae lé déku baapmu wutna waabuba kurék.

Wani taakwa waga kutléka dé wény bari kaapuk yadéka lé yéknwun yak. ⁴⁵Yaléka dé Jisas wak, “Kiyadé wunat kurék?” Naate wadéka de akwi wak, “Naané kaapuk.” Waga wadaka dé Pita wak, “Némaan Ban, wupmalemu du taakwa de méné wale tu. De las ménat bakna de kurék, kapu yaga pulak?” ⁴⁶Naate wadéka dé Jisas wak, “Kaapuk. Nak ban wunat apa kéraaké nae dé wunat kurék. Yadéka wuna apa las yédéka wuné kutdéngek.” ⁴⁷Naate wadéka lé wani taakwa kutdéngek. Jisas dé léké kutdéngek. Waga kutdénge lé génte yae lé Jisas tén wale kępmaaba kwati yaane waadé daak. Daate akwi du taakwana méniba lé kéga wak, “Wupmalemu (12) kwaaré wunat wényét kapére yadéka wuné tépa yéknwun yaké nae wuné ména baapmu wutba taaba kurék. Kure wuné bari tépa yéknwun yak.” ⁴⁸Naate waléka dé lérét wak, “Nyéna, wuné nyénat kutnébulwuréran apaké miték sanévéknwute bulaa nyénébu yéknwun yak. Nyéné yéknwun mawulé yate miték yéké nyéné yo.”

⁴⁹Jisas wekna téte kudi buldéka dé du nak Jairasna gaba dé yaak. Yae dé wani némaan dut wak, “Ména takwanyan lébu kiyaak. Méné waménu wani némaan ban yaamarék yate déku nak jébaa yaké dé yo.” ⁵⁰Naate wadéka dé Jisas wani kudi véknwute dé Jairasnyét wak, “Méné wup yamarék. Méné wuné lérét kutkalé yawuréran apaké miték sanévéknwuménu ména takwanyan yéknwun yaké lé yo.” ⁵¹Naate watakne dé ye wani duna ga saabe dé wak, “Pita, Jon, Jems, béné léku néwepa wawo, guné kapmu wuné wale wulaaké guné yo. Nak du taakwa de wulaamarék yaké de yo.” ⁵²Naate wadéka waba tén akwi du taakwa wani takwanyanké mawulé lékte de téte géraak. Géraadaka dé derét wak, “Guné géraamarék yaké guné yo. Lé kaapuk kiyaalén. Lé bakna widé lé kwao.” ⁵³Naate wadéka de dérét waagik, kiyaalénké kutdénge dan bege. ⁵⁴Waagidaka dé wulae léku taababa kutte dé lérét wak, “Nyéné mé raap.” ⁵⁵Naate wadéka léku wuraanyan tépa gwaamale yaadéka lé bari raapmék. Raapléka dé Jisas derét wak, “Kadému las kwayégunu lé kaké yo.” ⁵⁶Naate wadéka bét léku néwepa lérét véte bét kwagénte yéknwun mawulé yak. Yabétka dé bérét wak, “Béné nak du taakwat wani muké wakwemarék yaké béné yo.” Naate dé léku néwepat wak.

^b 8:46 Lu 6:19   ^c 8:56 Mt 8:4

Jisas déku duké dé jébaa kwayék

9 ¹Jisas déku duwat waadéka yaadaka dé deké apa kwayék, de wado akwi kutakwa yaage yédoké. Deké nak apa wawo dé kwayék, de kiyakiya yan du taakwa sépékwaapa kapére yan du taakwat wawo kutnébuldoké. ²Kwayétakne dé derét wak, “Guné ye du taakwat Got némaan ban rate deké miték védéranké kudi wakweké guné yo. Yate guné derét kutnébulké yo.” ³^dNaate watakne dé derét kéga wakwek, “Guné yeyé yeyate wupmalemu gwalmu kure yémarék yaké guné yo. Guné kusadagunén mu male kwaadu yéké guné yo. Sétogunékwa baagé, wut, kadému, yéwaa, wani mu kure yémarék yaké guné yo. Baapmu wut vétik kure yémarék yaké guné yo. Guné du taakwat kutkalé yagunu de gunat kutkalé yate wani mu gunéké kwayéké de yo. ⁴Guné gat nak wulae wani gaba male raké guné yo. Guné kés ga nak gat yégunu taale ragunén gaba rakwa du wani muké rékaréka yamuké guné taale wulaagunén gaba male raké guné yo. Re wani gayéba jébaa yatakne wani ga kulaknyénytakne nak gayét yéké guné yo. ⁵Guné gayét nak yégunu wani gayéba rakwa du taakwa guna kudi véknwumarék yate, gunéké kuk kwayédaran, guné wani gayé kulaknyényké guné yo. Kulaknyényké yate guna maamba kwaakwa bawusa yatputétakne guné yéké guné yo. Guné waga yagunu de véte waké de yo, ‘Naané derét kapéredi mu naanébu yak. Kukba Got yanan kapéredi mu naanat yakataké dé yo.’ Naate waké de yo.” ⁶Naate wadéka ye de gege gayéba yeyé yeyak. Yeyé yeyate Gotna kudi wakwete de kiyakiya yan du taakwa, sépékwaapa kapére yan du taakwat wawo de kutnébulék.

Yerot Jisaské dé kudi véknwuk

⁷⁻⁸Galilina kępmaaba rakwa du taakwana némaan ban Yerot dé Jisas yadén jébaaké kudi véknwuk. Dé déku jébaa yadéka de du taakwa las de déké kéga wak, “Gu yaakutakne kiyaan du Jon débu tépa nébéle raapmék.” Wadaka las de wak, “Wan déknyényba ran du Ilaija.” Las de wak, “Gotna yéba kudi wakwen nak du déknyényba kiyae bulaa débu tépa nébéle raapmék.” Naate wadaka Yerot wani kudi dé véknwuk. Véknwudéka déku mawulé kapére yadéka dé sanévéknwu wanévéknwuk. ⁹^eYate dé wak, “Wuné wawuréka de Jonna maakna tépaknék. Bulaa nak duké wuné kudi véknwu. Wani du wan kiyadé?” Naate wate dé Jisasnyét véké dé mawulé yak.

Jisas wupmalemu (5,000 pulak) duké dé kadému kwayék

¹⁰Jisasna du gwaamale yae de Jisasnyét yadan akwi muké wakwek. Wakwedaka dé derét kwole wani taalé kulaknyénytakne de deku

^d 9:3-5 Lu 10:4-11, Ap 13:51   ^e 9:9 Mk 6:27

kapmu Betsaidat yék. ¹¹Yédaka wupmalemu du béré taakwa béré wani muké kudi véknwute de déku kukba yék. Ye déké yaadaka dé véte deké yéknwun mawulé yate dé derét kudi wakwek, Got némaan ban rate du taakwaké miték védéranké. Wakwetakne dé kiyakiya yan du taakwat kutnébulék. ¹²Garabu yadéka de déku du déké yae de wak, “Kén du ramarék taalé. Méné waménu kényi du béré taakwa béré de gege gayét ye kadému las kérae katakne de kwaaké de yo.” ¹³Naate wadaka dé derét wak, “Guné deké kadému kwayéké guné yo.” Naate wadéka de wak, “Naané wupmalemu kadému kaapuk. Makwal béret naktaba guba kutdan gukwami vétik waga male dé ro. Naané ye wani du taakwaké akwi kadému las kéraanoké méné mawulé yo, kapu yaga pulak?” ¹⁴Naate de wak, wupmalemu (5,000 pulak) du waba radan bege. Wupmalemu taakwa wupmalemu baadi wawo waba de rak.

Jisasna du waga wadaka dé derét wak, “Guné derét waguwu de kémba kémba (50 pulak 50 pulak) raké de yo.” ¹⁵Naate wadéka de wadén pulak yadaka de akwi du taakwa kémba kémba rak. ¹⁶Radaka dé Jisas béret naktaba gukwami vétik waga kérae nyérét kwaasawuré véte dé Gorét wak, “Yéknwun mu ménébu tiyaak. Wan yéknwun.” Naate watakne dé béret gukwami bule dé déku duké kwayék, de du taakwaké munikwedoké. ¹⁷Munikwedaka de akwi du béré taakwa béré mitékne kak. Kadaka béret gukwami las radéka de kébi taaba vétik sékét maanba kayék vétik waga de laakwak.

Pita dé wak, “Jisas wan Got wadén ban Kraiss”

¹⁸Nak nyaa dé Jisas Got wale kudi bulte dé kapmu dé rak. Radéka de déku du déké yaak. Yaadaka dé derét waatak, “Du taakwa wunéké yaga de wo?” ¹⁹Naate waatadéka de wak, “Ménéké las de wo, ‘Wan gu yaakutaknan du Jon.’ Las de wo, ‘Wan déknyényba rate Gotna yéba kudi wakwen du Ilaija.’ Las de wo, ‘Gotna yéba kudi wakwen nak du déknyényba kiyae débu nébéle raapmék.’ Naate de wo.” ²⁰Naate wadaka dé derét wak, “Guné yaga pulak? Guné wunéké yaga guné wo?” Naate wadéka dé Pita dérét wak, “Méné naanat kutkalé yaménuké Got wadén ban Kraiss méné.”

Jisas kiyae tépa nébéle raapderanké dé wakwek

²¹Pita waga wadéka dé Jisas déku duwat wak, “Mé véknwu. Guné nak duwat kéga wamarék yaké guné yo, ‘Jisas wan naanat kutkalé yaduké Got wadén ban Kraiss.’ Waga wamarék yaké guné yo.” ²²Naate watakne dé derét wak, “Wuné Akwi Du Taakwana Nyaan wuné ro. Wunat kapéredi mu yado kubu du, Gotna gaba jébaa yakwa nyédé duna némaan du, apa

† 9:19 Mk 6:14-16   § 9:20 Jo 6:68-69

kudiké kutdénkwa du waga de wunat kuk tiyaaké de yo. Tiyaado wunat viyaapérékdo kiyaaké wuné yo. Kiyaawuru nyaa kupuk yédu Got wadu wuné tépa nébéle raapké wuné yo.”

²³ ^hWani kudi watakne dé derét kéga wakwek, “Guné wuné wale yaate wuna jébaa yaké mawulé yagunéran kéga yaké guné yo. Akwi nyaa guné guna mawulé kulaknyényké guné yo. Kulaknyénye guné wunéké sanévéknwute kéga waké guné yo, ‘Naané déku jébaa kutsaakuké naané yo. Yate naané kaagél kutte miba kiyaanaran wan bakna mu. Némaa mu kaapuk.’ Naate wate wuna jébaa kutké guné yo. ²⁴ ⁱWunéké sanévéknwukwa du taakwa wuna jébaa kutsaakudo wuna maama derét viyaapérékdarán de wuné wale miték rasaakuké de yo apuba apuba. Wunéké sanévéknwumarék yakwa du taakwa deku sépéké male sanévéknwute deku jébaa male yadaran de kiyae yalagké de yo. Wuné wale rasaakumarék yaké de yo. ²⁵ Du taakwa kényi kékpaama gwalmu akwi kéraaké sanévéknwute, deku jébaa male yadaran, kiyae yaga pulak de miték rasaakuké de yo? Kaapuk. Miték rasaakumarék yaké de yo. ²⁶ ^jDu taakwa wuna kudiké kélík yate wunéké kuk tiyaadaran kukba wuné Akwi Du Taakwana Nyaa gwaamale yae deké kuk kwayéké wuné yo. Wani tulé wuné wuna yaapat apa kérae déku kudi kure giyaakwa duwat wawo apa kérae nyaa vékwa pulak rate giyaaaké wuné yo. ²⁷ Gunat wuné wakweyo. Guné kéba tékwa du las kiyaamarék yate wekna rate véké guné yo, Got némaan ban rate déku du taakwaké miték védu.” Naate dé déku duwat wak.

Jisasna sépé walaakwe dé nak pulak yak

²⁸ ^k ^lKukba nyaa nak taaba sékét nak taababa kayék kupuk pulak yédéka dé Jisas Pita, Jon, Jemsnyét wawo waga kwole de nébat waarék. Jisas Got wale kudi bulké mawulé yate dé nébat waarék. ²⁹ Waare rate Got wale kudi buldéka déku ménidaama walaakwe dé nak pulak yak. Yadéka déku baapmu wut waamat kapére yate dé kayénarék. ³⁰⁻³¹ ^mYadéka déknyényba rate Gotna yéba kudi wakwen du Moses bét Ilaija, Gotna gayéba bari giyae bét apa yate nyaa vékwa pulak téte Jisas wale kudi de bulék. Dé Gotna kudi véknwute Jerusalemba rate kiyaadéranké de kudi bulék. ³² Buldaka Pita dé wale yaan du vétik deku méni widé yadéka de widé kwaak. Kwae ligéne raapme de vék Jisasna sépé nyaa pulak védéka wani du vétik dé wale tébétka. ³³ Védaka bét yéké yabétka dé Pita miték kutdénmarék yate dé Jisasnyét wak, “Némaan Ban, naané kéba ranakwa wan yéknwun. Naané ga kupuk kaaké naané yo. Ménéké nak, Moseské nak, Ilaijaké nak.” ³⁴ Naate

^h 9:23 Mt 10:38-39   ⁱ 9:24 Jo 12:25   ^j 9:26 Lu 12:9   ^k 9:28 Lu 8:51   ^l 9:28-35 2 Pi 1:17-18   ^m 9:31 Lu 13:33

wadéka buwi nak giyae dé derét taknatépék. Taknatépédéka de wup yak.
 35^aYadaka dé kudi nak wani buwiba gwaade dé wak, “Kén wuna nyaan.
 Wuné dérét wawurék dé gunéké yék. Guné déku kudi mé véknwu.”
 36 Wani kudi wadéka véknwutakne de vék Jisas kapmu tédéka. Véte
 kudi las kaapuk buldan. Yate wani tulé védan muké akwi duwat kaapuk
 wakwedan.

Kutakwa kure tén nyaanét dé Jisas kutnébulék

37Nak nyaa kulaknyénytakne giyaadaka de wupmalemu du béré
 taakwa béré Jisaské yaak. 38Yae de wale yaan du nak dé némaanba
 waak, “Némaan du, wuné ménat wuné waato, méné wuna du nyaanét
 véménuké. Wuné nyaan nakurak male. Nak baadi kaapuk. 39Kutakwa
 nak dérét kure téte dérét viyaaléka dé némaanba gureknu. Yadéka lé
 dérét yaalébaanléka dé waama sépmeny déku kudiba yaalo. Déku sépé
 yaalébaante lé dérét kulaknyénytakne yémuké kélik yo. 40Yaléka wuné
 ména duwat waatak, de wado wani kutakwa yaage yéluké. Waatawuréka
 de waga yaké de yapatik.” 41Naate wadéka dé Jisas wak, “Yaga pulak?
 Guné wunéké kaapuk miték sanévéknwugunékwa. Guna mawulé kaapuk
 miték tékwa. Wuné wupmalemu baapmu guné wale rawuréka guné
 wunéké kaapuk miték sanévéknwugunékwa. Méné ména nyaanét mé
 kure yaa.” 42Naate wadéka wani nyaan wekna yaadéka lé wani kutakwa
 dérét viyaate takubalaakuléka dé kępmaaba akérék. Akérédéka dé Jisas
 wani kutakwat waatite dé lérét wak, lé wani nyaanét kulaknyénytakne
 yaage yéluké. Wadéka yaage yéléka nyaan yéknwun yadéka dé Jisas dérét
 dé déku yaapaké kwayék. 43Yadéka de waba tén du taakwa wani jébaa
 vétakne Gotna apaké sanévéknwu wanévéknwute de akwi kwagénék.

Jisas kiyaadéranké dé tépa kudi wakwek

Wani du taakwa Jisas yadén akwi muké wekna sanévéknwu
 wanévéknwudaka dé Jisas déku duwat kudi dé wakwek. 44Kéga dé wak,
 “Guné guna waan kwekére miték mé véknwu. Kukba de wuné Akwi Du
 Taakwana Nyaanét maamaké kwayédo wuné deku taababa raké wuné
 yo.” 45Naate wadéka Got wakwedéka de wani kudiké las kaapuk miték
 kutdngdan. Yate de wani kudiké Jisasnyét waatamuké wup yak.

Némaan banké dé Jisas kudi wakwek

46^oJisasna du deku kapmu bulte deku némaan banké de waaruk.
 47Waarudaka dé Jisas deku mawulé kutdngte dé nyaanét nak kure
 yaadéka dé wale dé ték. 48Tédéka dé derét wak, “Mé véknwu. Guné
 wunéké sanévéknwute kény nyaanét kutkalé yate guné wunat wawo guné

^a 9:35 Mt 12:17-18, Lu 3:22   ^o 9:46 Lu 22:24-27, 14:11

kutkalé yo. Guné wunat kutkalé yate guné wunat wadéka yaawurén banét wawo guné kutkalé yo. Guné wale rate déku yéba kevérekmarék yate gunéké jébaa yaran ban Gotna méniba dé némaan ban dé ro.”

Déké kuk kwayémarék yakwa du déku du radakwaké dé wakwek

⁴⁹Jisas wani kudi wadéka Jon dé dérét wak, “Némaan ban, du nak ména yéba kutakwat wadéka yaage yédaka naané vék. Dé naané wale kaapuk yeyé yeyadékwá. Yadéka naané dérét wak, wani jébaa yamarék yaduké.” ⁵⁰Naate wadéka dé Jisas dérét wak, “Guné wani jébaa yamarék yaduké dérét waatimarék yaké guné yo. Gunéké kuk kwayémarék yakwa du wan guna du de ro.” Naate dé derét wak.

Sameriana du taakwa las de Jisaské kélík yak

⁵¹^PGot Jisasnyét déku gayét kure waarédéran tulé yaaké yadéka dé Jisas déku mawuléba sanévéknwute dé Jerusalemét yéké mawulé yak. ⁵²Yate duwat las wadéka de taale déku kudi kure yék. Ye de Sameriaba tékwa gayéba nak wulaak, déké gwalmu kawu saakéraké. ⁵³Yadaka de wani gayéba rakwa du taakwa Jisas Jerusalemét yédéranké de kutdéngék. Kutdéngte de déké kélík yate de wak, “Kaapuk. Dé naana gayéba yaalamarék yaké dé yo.” Naate de wak, Sameriana du taakwa Judana du taakwa, deku némaa gayé Jerusalemké wawo kélík yadakwa bege. ⁵⁴Wadaka Jisasna du vétik Jemés bét Jon véte bét Jisasnyét wak, “Némaan Ban, méné mawulé yaménéran ané watu dé Gotna gayéba yaa giyae dé wani du taakwat yaanké yo. Ané waga watuké méné mawulé yo, kapu yaga pulak?” ⁵⁵Naate wabétka dé walaakwe dé wak, “Kaapuk. Waga yamarék yaké béné yo.” ⁵⁶Naate watakne dé déku du wale de nak gayét yék.

Jisas wale yeyé yeyaké mawulé yan duwat dé wakwek

⁵⁷Jisas déku du wale yaabuba yédaka dé du nak yae dérét wak, “Wuné méné wale yeyé yeyaké wuné mawulé yo. Yéménéran akwi taalat wuné wawo yéké wuné yo.” ⁵⁸Naate wadéka dé déku mawuléba dé wak, “Wani du wadén pulak yaké dé yo kapu kaapuk?” Naate sanévéknwute dé dérét wak, “Miték mé sanévéknwu. Kwatbosa de kápmaaba tékwa waaguba de kwao. Api deku kwaatba de kwao. Wuné Akwi Du Taakwana Nyaan kwaawuréran ga nak kaapuk tékwa.” ⁵⁹^qNaate watakne dé nak dut wak, “Méné wuné wale yaaké méné yo.” Naate wadéka dé wak, “Némaan Ban, méné kusékétménéran taale wuné ye rawuru wuna yaapa kiyaadu wuné déku gaaba ségwi kérae rémké wuné yo.” ⁶⁰Naate wadéka dé dérét wak, “Aya. Bulaa wuné wale mé yaa. Wuna kudi véknwumarék yakwa

^P 9:51 Lu 17:11   ^q 9:59 Lu 14:26, 33

du taakwa de kiyaan du taakwa pulak de ro. Wani du taakwa kiyaan du taakwat rémké de yo. Méné bulaa wuna jébaa yate ye du taakwat kudi wakweké méné yo, Got némaan ban rate deké miték védéranké.”⁶¹ Naate wadéka dé nak du Jisasnyét wak, “Némaan Ban, wuné méné wale yéke wuné yo. Méné kusékétménéran taale wuné wuna gayét ye wuna kémét taaba kutké wuné yo.”⁶² Naate wadéka dé dérét wak, “Du taakwa Gotké jébaa batnyé yate kukba kés jébaa nak jébaaké sanévéknwudaran de Gotna jébaa yaké de yapatiké de yo.” Naate dé Jisas wak.

Jisas wupmalemu (72) duwat wadéka de yék

10¹ Kukba dé Jisas wupmalemu (72) duwat las wawo wadéka de yaak. Yaadaka dé derét wak, “Guné vétik vétik waga taale yéke guné yo. Wuné kukba yéwuréran akwi gayét guné taale yéke guné yo.”² Naate watakne dé derét wak, “Kadému yaanannan kékpaaba wupmalemu kadému ak yate dé tu. Tédéka walkamu du male de jébaa yo. Ak yan kadému wan Gotna kudi véknwuké mawulé yaran du taakwa pulak. Got wan kékpaana bapadu pulak. Guné Gorét waataké guné yo, dé wadu wupmalemu jébaa yakwa du las wawo guné wale jébaa yaké de yo.”³ Bulaa gunat wuné wakweyo, wuna jébaa yagunuké. Kwatbosa sipsipmét yaalébaandakwa pulak, du las gunat yaalébaanké de yo.⁴ Guné yéwaa, wut wawo kure yémarék yaké guné yo. Su kusadamarék yaké guné yo. Guné yaabuba yéte bari yéke guné yo. Nak du taakwa wale kudi bulké bakna témarék yaké guné yo.⁵ Guné gat nak wulae taale guné waba rakwa du taakwat kéga waké guné yo, ‘Gunéwa rakwa. Yéknwun mawulé yaké guné yo.’⁶ Naate wagunu waba rakwa du taakwa gunéké yéknwun mawulé yadaran Got derét kutkalé yadu de miték raké de yo. Waba rakwa du taakwa gunéké yéknwun mawulé yamarék yate gunéké kuk kwayédaran, Got derét kutkalé yamarék yaké dé yo. Got gunat kutkalé yadu guné miték raké guné yo.⁷ Guné taale wulaagunén gaba male raké guné yo. Kés ga nak gat wulaamarék yaké guné yo. Wani gaba rate de kwayéran kadému gu kaké guné yo. Wani kadému gu nyégélké guné yo, de wale yagunéran jébaaké. Wani gaba re kukba yéke guné yo.⁸ “Guné gayét nak wulaagunu waba raran du taakwa gunéké yéknwun mawulé yadaran guné kwayédaran kadému kaké guné yo.⁹ Yate gayéba kiyakiya ye raran du taakwat kutnébulké guné yo. Yate derét waké guné yo, ‘Got némaan ban rate du taakwaké miték védéran tulé kéné dé yao.’¹⁰⁻¹¹ x“Guné gayét nak wulaagunu wani gayéba rakwa du taakwa gunéké kélik yadaran guné ye wani gayéna yaabuba téte guné kéga waké guné yo, ‘Naané gunéké naané kuk kwayu. Got wawo gunéké dé kuk

^r 9:62 Pl 3:13   ^s 10:1 Mk 6:7   ^t 10:2 Jo 4:35   ^u 10:3 Mt 10:16   ^v 10:4-11 Mt 10:7-14

^w 10:7 1 Ko 9:6-7, 1 Ti 5:18   ^x 10:10-11 Ap 13:50-51

kwayu. Kuk kwayédékwaké guné kutdénngunuké naané kéní gayéba rakwa bawusa naana maanba kwaadéka yatputétaknanaka guné vu. Guné kéní muké kutdénngké guné yo. Got némaan ban rate du taakwaké miték védéran tulé kéní dé yao. Yaadéka guné déku kémba wulaamuké guné kélík yo.’ Naate guné derét waké guné yo. ¹²Wani gayéba rakwa du taakwaké wuné gunat wakweyo. Déknyényba Sodomba ran du taakwa de kapéredi mu yak. Kukba Got apakélé kot véknwute némaan ban raran nyaa dé wadu Sodomba ran du taakwa kaagél kutké de yo. Du taakwa naanékké kuk tiyaadaran wani nakurak kapéredi mu Sodomba ran du taakwa yadan kapéredi mat talaknaké dé yo. Wani nyaa Got wadu naanékké kuk tiyaaran du taakwa apakélé kaagél kutké de yo.”

Du taakwa Jisaské kuk kwayédanké dé wakwek

¹³Wani kudi watakne dé Jisas kéga wakwek: “Kape du taakwa, guné Korasinba rakwa du taakwa. Kape du taakwa, guné Betsaidaba rakwa du taakwa. Wuné guna gayéba rate wuné apa jébaa wuné yak. Yawuréka guné vék. Véte guné Gotké kaapuk miték sanévéknwugunén. Taiaba déknyényba ran du taakwa, Saidonba déknyényba ran du taakwa wawo, Gotké kutdénngmarék ye wani apa jébaa védo mukatik, déknyényba de yadan kapéredi muké kélík yate, wani kapéredi mu kulaknyénykatik de yak. Yadan kapéredi muké kélík yate nak du taakwa deku mawulékké kutdénngdoké de jégwaa baapmu wut kusade bawuba rakatik de yak. ¹⁴Kukba Got apakélé kot véknwute némaan ban raran nyaa dé wadu de Taiaba déknyényba ran du taakwa, Saidonba déknyényba ran du taakwa wawo, de kaagél kutké de yo. Guné Korasinba rakwa du taakwa, Betsaidaba rakwa du taakwa wawo, guné wuna jébaa véte guné wunéké kuk tiyaak. Kuk tiyaagunéka wani nakurak kapéredi mu de yan akwi kapéredi mat débu talaknak. Wani nyaa Got wadu guné apakélé kaagél kutké guné yo. ¹⁵Guné Kapaneamba rakwa du taakwa, guné saaki guné wo, ‘Naané Gotna gayét waaréké naané yo.’ Naate wagunéka gunat wuné wo. Got wadu guné kapéredi taalat dawuliké guné yo. Guné Gotna gayét waarémarék yaké guné yo.”

¹⁶Wani kudi watakne dé déku duwat kéga wak, “Guna kudi véknwuran du taakwa de wuna kudi véknwuké de yo. Gunéké kuk kwayéran du taakwa de wunéké kuk tiyaaké de yo. Wunéké kuk tiyaaran du taakwa de wunat wadéka giyaawurén banké kuk kwayéké dé yo.” Naate wadéka déku kudi wakweké de yék.

Jisasna jébaa yakwa du de tépa gwaamale yaak

¹⁷Kukba wani wupmalemu (72) du Jisasna jébaa ye yéknwun mawulé yate de gwaamale yaak. Yae de dérét wak, “Némaan Ban, naané ména

---

† 10:12 Jen 19:24-25 † 10:16 Jo 5:23

yéba wanaka de akwi kutakwa naana kudi véknwuk. Véknwutakne du taakwat kulaknyénytakne de yaage yék.”¹⁸ ^aNaate wadaka dé derét wak, “Guné waga yagunéka nyét kulabidéka yaa giyaadéka pulak, Seten awuréba rate giyaadéka wuné vék.¹⁹ ^bMé véknwu. Wuné gunéke apa wunébu kwayék. Kwayéwurénguné kaabe kulamagat wawo akigunu de gunat yaalébaanmarék yaké de yo. Kwayéwurénguna apa Setenna apat talaknaké dé yo. Talaknadu dé gunat yaalébaanmarék yaké dé yo.²⁰ ^cAkwi kutakwa guna kudi véknwudaka guné wani muké yéknwun mawulé guné yo. Wani muké guné sanévéknwu wanévéknwumarék yaké guné yo. Kéni muké mé sanévéknwu. Guné Gotna kémba yaalagunéka dé guna yé déku nyégaba débu kavik. Wani muké sanévéknwute guné yéknwun mawulé yate dusék yaké guné yo.” Naate dé Jisas derét wak.

Jisas yéknwun mawulé yate dé Gorét wak

²¹ ^dWani tulé dé Gotna Yaamabi Jisasna mawuléba wulae tédéka dé yéknwun mawulé yate dé wak, “Méné wuna yaapa, méné nyét képmaaké némaan ban méné ro. Ména jébaaké las paakuménéka wupmale muké kutdéngkwa du taakwa ména jébaaké kaapuk miték kutdéngdan. Wupmale muké kutdéngmarék yakwa du taakwa, deku mawulé baadina mawulé tékwa pulak tédéka kwatkwa radaka derét ména jébaa ménébu wakwatnyék. Ména mawuléba sanévéknwute ménébu waga yak. Waga yaménén wan yéknwun.”²² ^eNaate Gorét watakne dé wak, “Wuna yaapa dé wunéke déku jébaa apa wawo débu tiyaak. Wuné déku nyaan rawuréka de du taakwa wunéke kaapuk miték kutdéngdan. Dé male dé wunéke kutdéngék. Du taakwa déké kaapuk miték kutdéngdan. Wuné male wuné déké kutdéngék. Déké wakwewurénguné du taakwa wawo de déké kutdéngék.”

²³⁻²⁴ ^fWani kudi wadéka déku du male dé wale radaka dé deké walaakwe dé derét wak, “Gonat wunébu wakwek Gotna jébaaké. Gotna yéba déknényéba kudi wakwen du némaan du wawo de yawuréka végunékwa jébaa véké mawulé yate de kaapuk védan. Yate de wakwewuréka véknwugunékwa kudi véknwuké mawulé yate de kaapuk véknwudan. Got gunat kutkalé yadéka guné wani jébaa gunébu vék.”

Sameriana du déku maamaké mawulé lékdénké dé wakwek

²⁵ ^gWani kudi wadéka dé apa kudiké yakwatnyékwa du nak déku mawuléba dé wak, “Jisas wuna kudi kaatate sal kapéredi kudi waké dé yo?” Naate sanévéknwute dé déréng wak, “Gotna jébaaké naanat yakwatnyékwa du, wuné samu ye kulé mawulé kérae apuba apuba miték

^a 10:18 Re 12:8-9   ^b 10:19 Sam 91:13   ^c 10:20 Re 3:5, 20:12   ^d 10:21 Lu 8:9-10

^e 10:22 Jo 3:35   ^f 10:24 1 Pi 1:10   ^g 10:25 Mt 22:34-40

rasaakuké wuné yo?” ²⁶Naate waatadéka dé dérét wak, “Samu kudi guna apa kudiba dé kwao? Gotna nyégaba yaga de kavik?” ²⁷^hNaate wadéka dé wak, “Guné guna Némaan Ban Gotké mawulat kapére yaké guné yo. Yate guné dérét wagunu dé guna sépé, guna apa, guna mawulé, guna wuranyaan, guna yaamabiké dé némaan ban raké dé yo. Guné guna sépéké mawulat kapére yagunékwa pulak, nak du taakwaké mawulat kapére yaké guné yo. Yate derét kutkalé yaké guné yo.” ²⁸ⁱNaate wadéka dé dérét wak, “Wan miték méné wo. Méné waga yaménéran méné kulé mawulé kérae apuba apuba miték rasaakuké méné yo.”

²⁹Jisas waga wadéka wani du dé mawulé yak, nak du taakwa déku yéba kevéérékdoké. Yate dé Jisasnyét waatak, “Yani du taakwat kutkalé yaké wuné yo?”

³⁰Jisas déku kudi kaatate dé kéni kudi wakwek: “Judana du nak Jerusalem kulaknyényetakne dé Jerikot dawuliké nae yaabuba yék. Yédéka de sél yakwa du dérét yaabuba vék. Véte dérét kulékiye déku gwalmu kéraate de dérét némaanba viyaak. Viyaatakne yédaka dé yaabuba kwae dé kiyaaaké yak. ³¹Yadéka wani tulé dé Gotna gaba jébaa yakwa nyédé du nak wani yaabuba yék. Ye wani dut vétakne yaabuna nak saknwuba yéte dérét talaknatakne dé yék. ³²Yédéka dé Gotna gaba jébaa yakwa nak du Livaina kémna du nak ye dérét vétakne dé wawo dérét kulaknyényetakne yaabu nak saknwuba dé yék. ³³^jYédéka dé Sameriana du nak wani yaabuba ye dé wani du kwaan saabak. Guné kutdéngék. Judana du de Sameriana duké de kélik yo. Sameriana du saabe Judana du waba kwaadéka véte dé déké mawulé léknék. ³⁴Mawulé lékte déké ye viyaadanba waasé yakutnyétakne marasin kavitakne dé gik. Gitakne dé wani dut kérae déku donkiba taknadéka dé rak. Radéka dé yaabuba yéte gaan yadéka yéwaa kwayéte kwaadakwa gat nak kure ye dé waba dérét kutkalé yak. ³⁵Yate gaan kwae ganba yéte yéwaa las wani gana bapaduké kwayéte dé dérét wak, ‘Méné kéni duké miték véké méné yo. Yate wani dut kutkalé yaké, ména yéwaa las kwayéménéran wuné gwaamale yae ména yéwaa kaataké wuné yo.’ Naate watakne dé yék.

³⁶“Bulaa yaga méné sanévéknwu? Du kupuk de wani yaabuba yék. Ye kiyadé sél yakwa du viyaadan dut kutkalé yak?” ³⁷Naate wadéka dé wak, “Déké mawulé léknén du dé dérét kutkalé yak.” Naate wadéka dé dérét wak, “Méné ye méné waga male yaké yo.” Naate dé Jisas wak.

Jisas dé Maria bét Mata wale kudi bulék

³⁸⁻³⁹^kJisas déku du wale de yék. Ye gayét nak de wulaak. Wani gayéba taakwa nak léku yé Mata, léku wayékna Maria wale bét rak. Rate lé Mata Jisasnyét wak, dé yae bétku gaba kadému kaduké. Waléka wulae

^h 10:27 Diu 6:5   ⁱ 10:28 Ro 10:5   ^j 10:33 Jo 4:9   ^k 10:38 Jo 11:1-2

radéka léku wayékna Maria yae lé Némaan Ban Jisasna maan wale rate lé déku kudi véknwuk. ⁴⁰Véknwuléka lé Mata wupmalemu jébaa yate lé kadému kawu saakérak. Yate Maria bakna raléka véléka léku mawulé kaapuk miték yan. Yadéka lé Mata Jisaské yae lé dérét wak, “Némaan Ban, wuna wayékna bakna raléka wuné kapmu jébaa yate kadému wuné séraknu. Yawurékwaké méné sanévéknwu, kapu kaapuk? Méné lérét waménu lé yaalu ané kadému sérakgé ané yo.” ⁴¹Naate waléka dé Némaan Ban lérét wak, “Nyéné, Mata, nyéné wupmalemu gwalmuké nyéné sanévéknwu wanévéknwu. ⁴²Nyéné kényi nakurak yéknwun muké kaapuk sanévéknwunyénékwa. Wuna kudi véknwunyénéran mu wan yéknwun mu. Maria wani yéknwun muké lé mawulé yo. Yalu wuné lé yéluké wamarék yaké wuné yo. Lé wuna kudi véknwuké lé yo.” Naate dé Jisas Matat wak.

Gorét waatadaranké dé Jisas kudi wakwek

11 ¹Nak nyaa Jisas nak taaléba dé Got wale kudi bulte rak. Kudi bulbutitakne radéka dé déku du nak yae dé dérét wak, “Déknýényba gu yaakutaknan du Jon dé déku duwat yakwatnyék, Gorét waatadaranké. Derét yakwatnyédén pulak méné naanat yakwatnyéké méné yo, Gorét waatanaranké. Waga yaménuké naané mawulé yo.” ²Naate wadéka dé dérét wak, “Guné Gorét waataké mawulé yate kéga waké guné yo:

- Naana yaapa, naané ména yéba kevékéké naané mawulé yo.
Méné némaan ban rate akwi du taakwaké miték véménuké naané mawulé yo.
- ³ Akwi nyaa yapatinakwa kadému tiyaaménuké naané ménat waato.
- ⁴ Du taakwa naanat kapéredi mu yadaka naané wani muké tépa kaapuk sanévéknwunakwa.
Yano méné yanan kapéredi mu yatnyéputiye méné wani muké tépa sanévéknwumarék yaké méné yo.
Méné naanat kutkalé yaménu naané kapéredi mu tépa yamarék yaké naané yo. Waga naané ménat waato.”

Naate dé wak.

⁵⁻⁶Watakne dé derét kéga wak, “Sal guna du nak kéga yaké dé yo? Du nak gaan yadéka nyédé gubés dé déku duké yék. Ye dé gana gwésba tête dé waak, ‘Wuna du, wunéké kadému las tiyaaké méné yo. Bulaa wuna du nak dé nak gayét yéké yate yaabuba yéte dé wuna ga saabak. Saabadéka wuna kadému las kaapuk rakwa. Méné wunéké kadému las tiyaaménu wuné kukba kwayékataké wuné yo.’ ⁷Naate waadéka dé awula

¹ 10:41-42 Jo 6:27

gaba ran du wak, 'Bulaa wani muké wunat waatamarék yaké méné yo. Gwés wunébu tépék. Wuna baadi wuné wale widé de kwao. Bulaa wuné raapme ménéké kadému kwayémarék yaké wuné yo.' Naate dé wak.

⁸“Gunat wuné wakweyo. Dé ‘Wuna du’ naate, dé raapme kadému déké kwayémarék yaké dé yo. Wani du déku gwésba téte waasaakudu dé widé kwaaké mawulé yate, dé raapme wani du mawulé yadékwá kadému déké kwayéké dé yo.

⁹“Gunat wuné wakweyo. Guné Gorét waatasaakugunéran dé gunéké kwayéké dé yo. Kéni aja kudi mé véknwu. Guné sékalte sékalte véké guné yo. Guné gwésba viyaasaakugunéran gwés naapiké dé yo. ¹⁰Du taakwa Gorét waatadaran dé deké akwi kwayéké dé yo. Du taakwa sékalte sékalte de akwi véké de yo. Du taakwa gwésba viyaadaran gwés naapiké dé yo. Guné wani aja kudi véknwute guné Gorét waatasaakuké guné yo. Waatagunu dé guna kudi véknwuké dé yo.

¹¹“Kéni kudi wawo mé véknwu. Guné yaapa, guna baadi gukwami kwayégunuké wado, guné kaabe kérae kwayéké guné yo, kapu yaga pulak? Wan kaapuk. Guné deké gukwami kwayéké guné yo. ¹²Guna baadi séraa gék kwayégunuké wado guné kulamagu kérae kwayéké guné yo, kapu yaga pulak? Wan kaapuk. Guné deké séraa gék kwayéké guné yo. ¹³Bulaa wani kudiké mé sanévéknwu. Guné kapéredi mawulé yakwa du rate guné guna baadiké yéknwun mu guné kwayu. Awuréba rakwa ban guna yaapa yéknwun mawulé yakwa du rate gunat talakne déku Yaamabi kwayéké dé yo, dérét waatakwa du taakwaké.” Naate dé derét wak.

Jisas Bielsebul wale jébaa yadékwaké de wak

¹⁴“Kutakwa dut nak kure téléka dé kudi kaapuk buldén. Yadéka Jisas wani kutakwat wadéka lé wani dut kulaknyényentakne lé yaage yék. Yaage yéléka dé tépa kudi bulék. Buldéka de du taakwa wani muké sanévéknwu wanévéknwuk. ¹⁵Yadaka de du las wak, “Jisasna mawuléba akwi kutakwana némaan ban déku yé Bielsebul dé wulae tu. Téte apa kwayédéka dé wadéka de kutakwa yaage yu.” ¹⁶“Naate wadaka las de dérét wak, “Méné déknyényba vémarék yanan apa jébaa nak yaménu naané véte kutdénké naané yo, Got déku jébaa yaménuké ménat wadénké.” ¹⁷Naate wadaka Jisas deku mawulé kutdénkte dé derét wak, “Kéni kudi mé véknwu. Némaa gayéba rakwa du mawulé vétik yate kémba kémba rate waariyadaran de rasaakumarék yaké de yo. Nakurak gaba rakwa du taakwa mawulé vétik yate deku kapmu waariyadaran de wawo rasaakumarék yaké de yo. ¹⁸Wani kudiké sanévéknwute akwi kutakwana némaan ban Seten déku du waleké mé sanévéknwu. De

^m 11:8 Lu 18:5   ⁿ 11:9-13 Jo 14:13-16   ^o 11:14-15 Mt 9:32-34   ^p 11:16 Mt 12:38, 16:1

mawulé vétik yate deku du taakwa wale waariyadaran de rasaakumarék yaké de yo. Guné wunat wagunén pulak Seten déku du taakwa yaage yédoké wadéran de rasaakumarék yaké de yo. Seten waga jébaa kaapuk yadékwá. ¹⁹Guné wunéké kényi kudi guné wo. Akwi kutakwana némaan ban Bielsebul wuna mawuléba téte wunéké apa tiyaadéka wuné wawuréka de kutakwa yaage yu. Wan yénaa kudi guné wo. Guna du las de wawo wadaka de kutakwa yaage yu. Guna du waga yadaka guné derét kéga kaapuk wagunékwa, ‘Bielsebul guna mawuléba téte apa kwayédéka guné wagunéka de kutakwa yaage yu.’ Derét waga wamarék yate samuké guné wunat wani kudi guné wo? Wuné de wale nakurak jébaa yawuréka de de kutdengék. Guné wunéké yénaa kudi guné wo. ²⁰Mé véknwu. Got wunéké apa dé tiyao. Tiyaadéka wuné kutakwat wawuréka de yaage yu. Got wunéké waga apa tiyaadékné guné véte kutdengké guné yo. Got némaan ban rate du taakwaké miték védéran tulé débu yaak.

²¹⁻²² “Kényi kudi mé véknwu. Apa yakwa du waariyadékwá mu kure déku gaké téségédéran déku gwalmu akwi miték raké dé yo. Radu apat kapére yakwa du nak yae wani du wale waariye déku vi waariyadékwá nak mu wawo kérae déku gwalmu wawo kéraaké dé yo. Kérae dé wani gwalmu nak duké munikweké dé yo. Seten wani apa yakwa du pulak. Wuné apat kapére yakwa du pulak. Wuna apa Setenna apat débu talaknak.

²³ “Wuné wale jébaa yamarék yakwa du taakwa de wuna maama de ro. Wuné du taakwat wawuréka de wuna kémba de ro. Wuna du taakwat kutkalé yamarék yakwa du taakwa de wuna du taakwat yaalébaanu.”

Kutakwa yaage ye gwaamale yaalénké dé wakwek

²⁴Wani kudi watakne dé Jisas derét kéga wakwek, “Kényi kudi mé véknwu. Kutakwa ye lé nak duna mawuléba wulae te kulaknyénytakne lé yék. Maas viyaamarék yakwa taaléba yeyé yeyate raléran taaléké lé sékalék. Sékalpatiye lé wak, ‘Wuné déknyényba rawurén gat gwaamale yéké wuné yo.’ ²⁵Naate watakne gwaamale yae lé vék wani duna mawulé yéknwun ye bakna tédéka. ²⁶Vétakne ye lé kutakwa nak taaba sékét nak taababa kayék vétiknét kwole yaak. Kwole yaalén kutakwa yadan kapéredi mu taale yaan kutakwa yalén kapéredi mat débu talaknak. Wani kutakwa akwi de wani duna mawuléba wulae ték. Déknyényba nakurak kutakwa déku mawuléba wulae téléka dé wani du walkamu kapéredi mu dé yak. Wupmalemu kutakwa déku mawuléba wulae tédaka dé wupmalemu kapéredi mu yak.”

Got derét kutkalé yadéranké dé Jisas wakwek

²⁷Jisas wani kudi wakwedéka de dé wale tén wupmalemu du taakwa wani kudi véknwuk. Véknwute lé taakwa nak némaanba kéga dérét

⁹ 11:22 Kl 2:15

waak, “Déknyényba ménat kérae ménéke munyaa kwayén taakwat Got kutkalé yadu lé yéknwun mawulé yate miték raké lé yo.”²⁸ Naate waléka dé Jisas wak, “Wan adél. Wani muké sanévéknwumarék yate kényi muké mé sanévéknwu. Gotna kudi véknwute wadéka pulak yaran du taakwat Got kutkalé yadu de yéknwun mawulé yate miték male raké de yo.” Naate dé Jisas wak.

Jisas Jona yan pulak apa jébaa yadéranké dé wakwek

²⁹Wupmalemu du béré taakwa béré yaate jawudaka dé derét kéga wakwek, “Kényi tulé rakwa du taakwa kapéredi mu de yasaaku. Wunat de waato, wuné déknyényba vémarék yadan apa jébaa yate Gotna apaké derét wakwatnyéwuruké. Gotna yéba kudi wakwen du Jona yadén apa jébaa pulak male yaké wuné yo. Nak apa jébaa déké yamarék yaké wuné yo.”³⁰ Déknyényba Jona Ninivat ye dé yadan kapéredi muké derét kudi wakwek. Jona yadén pulak wuné yo. Wuné Akwi Du Taakwana Nyaan wuné kényi tulé rakwa du taakwat yadan kapéredi muké kudi wakweyo.³¹ Déknyényba némaa taakwa nak, séknaa képmaaba yae lé némaan ban Solomonna kudi véknwuké lé séknaa yaabuba yék. Dé yéknwun mawulé pukaakwa du radéka wuné kéba téte guné wale kudi bulkwa du wuné yéknwun mawulé pukaakwa du rate Solomonét wunébu talaknak. Kukba Got némaa kot véknwute némaan ban radéran tulé wani némaa taakwa raapme Gotna méniba téte lé gunat waké lé yo, ‘Wuné séknaa saaknaba wuné yaak. Yae Solomonna kudi wuné véknwuk. Jisasna kudi Solomonna kudit débu talaknak. Guné Jisasna kudi kaapuk véknwugunén. Waga yate némaa kapéredi mu guné yak.’ Waga wani taakwa waké lé yo.³² Déknyényba Ninivaba ran du taakwa de Jonana kudi véknwutakne yadan kapéredi mu de kulaknyényék. Jona némaan du radéka wuné kéba téte kudi bulkwa du wuné némaan ban rate Jonat wunébu talaknak. Kukba Got némaa kot véknwute némaan ban radéran tulé Ninivaba ran du taakwa Gotna méniba téte de gunat waké de yo, ‘Jona naanat Gotna kudi wakwedéka naané véknwute yanan kapéredi mu kulaknyénytakne naané Gotna kudi miték véknwuk. Jisas Jonat talakne gunat Gotna kudi wakwedéka guné yagunén kapéredi mu kulaknyénymarék yatakne guné Gotna kudi kaapuk véknwugunén. Waga yate guné némaa kapéredi mu yak.’ Naate waké de yo gunat.”

Miték male radaranké dé Jisas kudi wakwek

³³Wani kudi watakne dé derét kéga wakwek, “Kényi aja kudi mé véknwu. Du téwayé sérakne kure yae sapgutaknadan awu gwaléba kaapuk paakutaknadakwa. De jaabéba de akutakno. Akutaknadaka waba

---

^r 11:28 Lu 8:21, Re 1:3

rakwa akwi du taakwa de miték vu. ³⁴Guna méni wan gaba tékwa gwés pulak. Wani gwés naapidaka gaba nyaaka dé yo. Guné yéknwun mu male végunéran guna mawulé miték téké dé yo. Yadu guna sépé miték tédu guné nyaakaba raké guné yo. Guné kapéredi mu male végunéran guna mawulé miték témarek yaké dé yo. Guna mawulé miték témarek yadéran guna sépé miték témarek yadu guné gaankétéba raké guné yo. ³⁵Guné waga ramuké guné jérawu yaké guné yo. ³⁶Guna mawulé miték male tédéran guné nyaakaba male rate yéknwun mu yate miték male raké guné yo.”

**Parisina du apa kudiké kutdénkwa du wawo de
yadan kapéredi muké dé Jisas kudi wakwek**

³⁷Jisas wani kudi wakwebutidéka dé Parisina du nak dérét wak, dé yae dé wale kadému kaduké. Wadéka dé yae déku gat wulae dé wale kaké nae dé rak. ³⁸Radéka dé Parisina du vék. Védéka dé deku apa kudi wadén pulak déku taaba taale yakutnyémarék yadéka dé sanévéknwu wanévéknwuk. ³⁹Yadéka dé Némaan Ban Jisas dérét wak, “Guné Parisina du, guné awu yakutnyéte kapasaknwu male guné yakutnyu. Yaalésaknwu kaapuk yakutnyégunékwa. Yagunéka yaalé kapéredi dé yo. Guné guna sépéké sanévéknwute wupmalemu gwalmu nak du taakwat bakna nyégéle wupmalemu kapéredi mu las wawo yagunéka guna mawulé kapéredi dé yo, wani awuna yaalésaknwu kapéredi yadéka pulak. ⁴⁰Guné waagété yakwa du guné. Got guna sépé kuttakne guna mawulé wawo dé kuttaknak. Waga yadénké guné kaapuk miték sanévéknwugunékwa. ⁴¹Guné yéknwun mawulé yate gwalmu yamarék du taakwaké gwalmu kwayéké guné yo. Kwayégunu guna mawulé miték téké dé yo Gotna méniba.

⁴²“Guné Parisina du, kapéredi mu gunéké yaaké dé yo. Guné akwi gwalmu muniye tabé nak taaba sékét nak taababa kayék wan véti wan véti takne guné nakurak tabé Gotké kwayu. Waga kwayéte guné akwi kutjo wawo muniye tabé nak taaba sékét nak taababa kayék wan véti wan véti takne guné nakurak tabé Gotké guné kwayu. Kutjo wan némaa mu kaapuk. Wan makwal mu. Guné wani makwal muké sanévéknwute guné kényi némaa muké kaapuk sanévéknwugunékwa. Guné nak du taakwat kutkalé yaké guné yo. Guné Gotké mawulat kapére yaké guné yo. Guné guna gwalmu muniye tabé nak taaba sékét nak taababa kayék wan véti wan véti takne nakurak tabé Gotké kwayégunékwa wan yéknwun. Wani mu kulaknyénymarék yaké guné yo. Wani makwal mu yate wakwewurén némaa mu wawo yagunu mukatik miték yakatik guné yak.

° 11:37 Lu 14:1   ‘ 11:38 Mt 15:1-2

43^u“Guné Parisina du, gunéké kapéredi mu yaaké dé yo. Guné Gotna kudi bulnakwa gat wulae némaan duna taaléba raké guné mawulé yo. Guné du taakwa jawudakwa taaléba yeyé yeyagunu nak du taakwa gunat véte kéga wadoké guné mawulé yo: ‘Wan naana némaan du dewa yaakwa.’ Naate wadoké guné mawulé yo.

44“Gunéké kapéredi mu yaaké dé yo. Guné déknyényba kiyaadaka rémdan waagu pulak. Kukba ran du wani waagu tékwa képmaa takuba yeyé yeyate rémdan waaguké kutdéngrarék yadakwa pulak, nak du taakwa guna kapéredi mawuléké kaapuk kutdéngrandan. Yate de guné wale tu.”

45 Jisas wani kudi wakwedéka dé apa kudiké kutdéngrakwa du nak dé dérét wak, “Némaan du, méné waga wate naanat wawo méné waatiyu.” 46 Naate wadéka dé kéga wakwek, “Guné apa kudiké kutdéngrakwa du, gunéké wawo kapéredi mu yaaké dé yo. Du nak wupmalemu apakélé mu yaatadéka nak du yae las wawo akutaknedékwa pulak, guné apa jébaa las wawo du taakwaké guné kwayu. Kwayéte derét guné kéga wakweyo, ‘Guné kényi apa kudi akwi véknwute wadékwa pulak yaké guné yo.’ Naate waganéka de wani kudi véknwute wadékwa pulak yaké apakélé jébaa de yo. Yadaka guné déké mawulé lékmarék yate derét kutkalé kaapuk yagunékwa.

47“Gunéké kapéredi mu yaaké dé yo. Déknyényba guna képmawaara de Gotna yéba kudi wakwen duwat viyaapéreknék. Yadaka guné rémdan taaléba yéknwun mu takno. 48 Guna képmawaara viyaapéreke rémdan duna taaléba waga yéknwun mu takne guné wo, ‘Naana képmawaara yadan muké naané kusékéru.’ 49 Naate waganékwaké yéknwun mawulé pukaakwa ban Got dé wak, ‘Wuné wuna yéba kudi wakwekwa du wuna kudi kure yékwa duwat wawo wawuru de Isrelna du taakwaké yéké de yo. Yédo lasnyét yaalébaante lasnyét viyaapérekgé de yo.’ 50-51^v Naate wadéka waga yadaka guné kutdéngrék. Déknyényba guna képmawaara Gotna yéba kudi wakwen duwat de viyaapéreknék. Taale Ken déku wayékna Ebelét dé viyaapéreknék. Got kényi képmaa kuttakne walkamu radéka Ken dé Ebelét viyaapéreknék. Viyaapérékdéka de guna képmawaara viyaapérekgére ye ye kukba de Sekaraiat viyaapéreknék. Dé Gotna gana nyédéba tédéka de dérét viyaapéreknék. Viyaapérékdanké bulaa guné kényi tulé rakwa du gunat wuné wakweyo. Got yadan kapéredi muké sanévéknwute guné deku képmawaara waga kapéredi mu yagunénké wawo sanévéknwute gunat némaanba yakataké dé yo.

52“Guné apa kudiké kutdéngrakwa du, gunéké kapéredi mu yaaké dé yo. Guné Gotké yédakwa yaabuké walkamu guné kutdéngrék. Kutdéngrte guné wani yaabuba yémuké guné kélik yak. Yate guné wani yaabuba

^u 11:43 Lu 20:46   ^v 11:50-51 Jen 4:8

yéké mawulé yakwa du taakwat waatigunéka de wani yaabuba kaapuk yédan.” Naate dé Jisas wak.

⁵³⁻⁵⁴Watakne yédéka de apa kudiké kutdéngkwa du Parisina du wawo deku mawuléba de wak, “Sal dé naana kudi kaatate kapéredi kudi las waké dé yo? Wadu naané dérét kotimké naané yo.” Naate wate dérét waatite de wupmalemu kudi dé wale bulék.

Yénaa yadakwaké de jérawu yadoké dé wakwek

12 ¹Wupmalemu du béré taakwa béré yae jawe tédaka taalé dé sékéréknék. Yadéka las de las duna maanba akik. Akidaka dé Jisas déku duwat taale kényi kudi wak, “Jérawu yaké guné yo. Parisina duna yis kutmarék yaké guné yo. Wani kudi wakwete wuné yénaa yadakwa kudiké wuné wakweyo. ²Paakudan mu kukba wupmalemu du taakwa de véké de yo. Akélak wakwedan kudi kukba wupmalemu du taakwa véknwuké de yo. ³Guné gaan rate bulgunén kudi du taakwa nyaa véknwuké de yo. Guné gaba rate akélak bulgunén kudi kukba kaapaba wakwedo akwi du taakwa kutdéngké de yo.

Gotké wup yadaranké dé Jisas kudi wakwek

⁴“Wuna du, gunat kéga wakweké wunék. Guné kékmaaba rakwa duké wup yamarék yaké guné yo. De gunat viyaapérékne kukba gunat yaalébaanké yapatiké de yo. ⁵Guné awuréba rakwa ban Gotké wup yaké guné yo. Kékmaaba rakwa du gunat viyaapérékdo Got gunat yaa yaansaakukwa taalat yatjadaké dé apa yo. Yadékwaké sanévéknwute guné déké wup yaké guné yo.

⁶“Guné kutdéngék. Du taakwa makwal yéwaa vétik kwayéte de api naktaba kérao. Wani api wan makwal mu male. Got wani apiké dé sanévéknwu. ⁷Got gunéké wawo dé sanévéknwu. Akwi muké dé kutdéngék. Guna maaknaba tékwa nébé akwi naaknwe wani muké wawo dé kutdéngék. Kutdéngte dé gunéké miték vu. Védékwaké sanévéknwute guné wup yamarék yaké guné yo. Api wan makwal mu. Du taakwa wan némaa mu. Got makwal apiké waga miték véte gunéké miték male véké dé yo.” Naate dé Jisas derét wak.

Deké “Wuna du” naadéranké dé Jisas wakwek

⁸Watakne dé dérét wak, “Gunat wuné wakweyo. Du las wupmalemu du taakwana méniba téte nak nak kéga wadaran, ‘Wuné Jisasna du.’ Naate wadaran kukba wuné Akwi Du Taakwana Nyaan Gotna gayéba rate déku kudi kure giyaakwa duna méniba téte wuné dérét waké wuné yo, ‘Kényi du wan wuna du.’ Naate waké wuné yo. ⁹“Du las wupmalemu duna méniba

^w 11:53-54 Lu 6:11, 19:47, 20:20   ^x 12:1 Mt 16:12   ^y 12:5 Je 4:12   ^z 12:6-7 Lu 12:24
^a 12:9 Lu 9:26

téte nak nak kéga wadaran, ‘Wuné Jisasna du kaapuk.’ Naate wadaran wuné Gotna gayéba rate déku kudi kure giyaakwa duna méniba téte wuné derét waké wuné yo, ‘Wani du wan wuna du kaapuk.’ Naate waké wuné yo derét.

^{10 b}“Wuné Akwi Du Taakwana Nyaan wuné ro. Du taakwa wunat wasélékte wunéké kapéredi kudi wakwetakne, wani kapéredi kudiké kélik ye kulaknyénydaran, Got wani kapéredi mu yatnyéputiké dé yo. De wasélékte Gotna Yaamabiké kapéredi kudi wakwedaran Got wani kapéredi mu yatnyéputimarék yaké dé yo.

^{11 c}“Du las gunat Gotna kudi buldakwa gat kure yéte, némaan duké wawo kure yédo, guné deku méniba téte, guné wup yamarék yate, guna mawuléba kéga wamarék yaké guné yo, ‘Naané samu kudi wakweké naané yo? Deku kudi yaga pulak kaataké naané yo?’ ¹²Waga wamarék yaké guné yo, wani tulé Gotna Yaamabi wakwegunéran kudi gunat wakwedéran bege.” Naate dé derét wak.

Yéwaamama duké dé Jisas aja kudi wakwek

¹³ Jisas wale wupmalemu du taakwa de ték. De wale tén du nak dé Jisasnyét wak, “Némaan du, méné wuna némaadut waménu dé ana yaapana gwalmu muniye dé wunéké las tiyaaké yo. Waga wuné mawulé yo.” ¹⁴Naate wadéka dé Jisas wak, “Kiyadé wak wuné wani jébaa bénéké yawuruké?” ^{15 d}Naate watakne dé derét wak, “Guné jérawu yaké guné yo. Guné nak duna gwalmuké génmarék yaké guné yo. Wupmale gwalmu duna mawulé kutkalé yaké dé yapatiyu. Du taakwa kulé mawulé kérae miték rasaakuké, de wupmale gwalmuké sanévéknwumarék yaké de yo.” ^{16 e}Naate watakne dé derét aja kudi nak kéga wakwek, “Yéwaamama du nak déku kępmaaba dé wupmalemu kadému yéknwun ye dé ték. ¹⁷Tédéka dé yéwaamama du déku mawuléba dé wak, ‘Wuna kaadi ga wupmalemu kaapuk kwaakwa. Bulaa samu yaké wuné yo?’ ¹⁸Naate sanévéknwute dé wak, ‘Bulaa kéga yaké wuné yo. Wuné kaadi ga akwi pérae apakélé ga kaaké wuné yo. Kaatakne akwi kadému nak gwalmu wawo wuné waba taknaké wuné yo. ^{19 f}Takne wuné wuna wuraanyanét waké wuné yo: Méné, ména wupmalemu yéknwun gwalmu wupmalemu kwaaré raké dé yo. Radéranké sanévéknwute méné bulaa yaap raké méné yo. Méné kadému gu kate dusék yate raké méné yo. Naate wate wuné miték male raké wuné yo.’ ²⁰Naate wadéka dé Got dérét wak, ‘Méné waagété du. Bulaa gaan kwae kiyaaké méné yo. Kiyaaménu taknaménén gwalmu kiyadé kéraaké yo?’ Waga dé Got dérét wak. ^{21 g}Bulaa gunat wuné wakweyo. Kéni kępmaaba rate wupmalemu gwalmu kéraakwa du taakwa de wani du pulak de ro. Rate Gotna méniba de gweba du taakwa de ro.”

^b 12:10 Mt 12:24-31   ^c 12:11-12 Lu 21:12-15   ^d 12:15 1 Ti 6:9-10   ^e 12:16-19 1 Ti 6:17

^f 12:19-20 Je 4:13-15   ^g 12:21 Mt 6:19-21

Bakna muké sanévéknwudakwaké dé Jisas wakwek

²²Wani kudi watakne dé Jisas déku duwat wak, “Wani muké sanévéknwute wuné gunat wo. Guné wup yate kadému gu baapmu wutké wawo sanévéknwu wanévéknwumarék yaké guné yo. ²³Kadému, gu, baapmu wut wan bakna mu. Némaa mu kaapuk. Guné wani muké sanévéknwu wanévéknwumarék yaké guné yo. Got wadék guné ro. Guna sépé guna mawulé guna wuraanyan yadék guné ro. Wan némaa mu. ²⁴Guné apit mé vé. De kadému kaapuk yaanandakwa. De kadému kaapuk kéraadakwa. De kadému kaadi gaba kaapuk taknadakwa. Yadaka Got dé deké kadému kwayu. Api wan makwal mu. Guné du guné némaa mu. Got waga apiké kadému kwayédu guné kutdénké guné yo. Gunéké wawo kadému kwayéké dé yo. ²⁵Mé véknwu. Guna du nak kwaaré las wawo raké sanévéknwu wanévéknwudéran dé watakne kwaaré las wawo raké apa yaké dé yo, kapu kaapuk? Wan kaapuk. Déku kapmu watakne kwaaré las wawo raké yapatiké dé yo. ²⁶Guné wani makwal mu yaké yapatite samuké guné nak muké guné sanévéknwu wanévéknwu? Guné waga yamarék yaké guné yo.

²⁷“Guné maaweké mé sanévéknwu. Naané wani maawe kaapuk yaanannakwa. De bakna de yaalo. De jébaa kaapuk yadakwa. De baapmu wut kaapuk kétaapadakwa. Yadaka Got dé deké miték vu. Deké dé yéknwun nyaap dé kwayu. Déknyényba wupmalemu gwalmu yan némaan ban nak déku yé Solomon yéknwun baapmu wut dé kusok. Yate wani maawe pulak kusokwa yéknwun mu kaapuk kusodén. Maawe kusokwa yéknwun mu Solomon kuson yéknwun mat débu talaknak. ²⁸Got wani maaweké dé miték vu. Wani maawe walkamu male téké de yo. Bulaa de tu. Séré kiyaaké de yo. Kiyaado du taakwa wani maawe péle yaa tuké de yo. Wani maawe wan makwal mu male. Guné du guné némaa mu. Guné Gotké kaapuk miték sanévéknwugunékwa. Yate guné wup yate guné wo, ‘Naanéké miték véké dé yo kapu kaapuk?’ Naate wate bulaa guné mé sanévéknwu. Got maawe waga kusodu véte guné kutdénké guné yo. Gunéké baapmu wut kwayéké dé yo. ²⁹Waga kutdénkte guné wup yamarék yate kagunéran kadému, kagunéran guké, sanévéknwu wanévéknwumarék yaké guné yo. ³⁰Waga yamarék yaké guné yo, awuréba rakwa ban guna yaapa guné wani muké yapatigunékwaké kutdénkdén bege. Kwatkwa du taakwa de wani muké de sanévéknwu wanévéknwu. Guné de yakwa pulak wani muké sanévéknwu wanévéknwumarék yaké guné yo. ³¹Yate guné Gotna kémba yaale déku jébaa yaké mawulat kapére yaké guné yo. Waga yagunéran dé gunéké wani mu kwayéké dé yo.” Naate dé derét wak.

^h 12:24 Sam 147:9, Lu 12:7

Gotna gayéba miték rasaakudaranké dé Jisas wakwek

³²Watakne dé déku duwat wak, “Guné, wuna du, guné walkamu du guné ro. Guna yaapa Got dé yéknwun mawulé yo, guné déku kémba ragunu dé némaan ban rate gunéké miték védéranké. Yadékwaké guné wup yamarék yaké guné yo. ³³Guné guna gwalmu kwayéte yéwaa nyégéle gwalmu yamarék du taakwaké kwayéké guné yo. Kéni kępmaaba wut jégwaa yadéka sél yakwa du gwalmu sél yadaka biyaak gwalmu de kérépaknu. Waga yado guna gwalmu akwi kaapuk yaké dé yo. Guné Gotna jébaa kutte yéknwun jébaa yagunéran kukba Got gunat kaatate gunat kutkalé yadu guné dé wale miték rasaakuké guné yo apuba apuba. ³⁴Kéni kępmaaba gwalmu jawutaknakwa du taakwa de kéni kępmaana muké de mawulat kapére yo. Gotna gayéba raké sanévéknwukwa du taakwa de dé wale miték rasaakuké de mawulat kapére yo.” Naate dé wak.

Némaan ban gwaamale yaadéranké raségékwa duké dé wakwek

³⁵⁻³⁶“Mé véknwu. Wuné gwaamale yaawuréran tuléké miték raségéké guné yo. Kéni aja kudi mé véknwu. Jébaa yakwa duna némaan ban dé taakwa yaran du wale kadému kaké dé yék. Yédéka de déku jébaa yakwa du déké sanévéknwute baapmu wut gitakne yaa sérakne déké de miték raségék, dé gwaamale yae gwésba viyaadu de déké gwés bari naapikweké. Guné, wani du pulak, wuné guna némaan banké miték raségéké guné yo. ³⁷Deku némaan ban gwaamale yaaduké, déku jébaa yakwa du miték raségédaran de yéknwun mawulé yate miték raké de yo. Deku némaan ban déké miték raségédaranké kutdéngdu déku mawulé déké yéknwun yaké dé yo. Yadu dé wadu de raké de yo. Rado déku kapmu jébaa yakwa duna jébaa yate dé déké kadému kwayéké dé yo, de miték kadoké. ³⁸Dé nyédé gaan gwaamale yae de déké miték raségédo védu de yéknwun mawulé yaké de yo.

³⁹“Guné kéni kudiké mé sanévéknwu. Gana bapadu sél yakwa du yaaran tuléké kutdéngdu mukatik de déku gat wulaamarék yadoké dé wani tulé miték raségékatik dé yak. ⁴⁰Guné, dé yadéran pulak, guné wawo miték raségéké guné yo. Guné kaapuk kutdénggunén. Wuné Akwi Du Taakwana Nyaan, yani tulé gwaamale yaaké wuné yo? Guné wunéké miték raségéké guné yo, kutdéngmarék yagunéran tulé gwaamale yaawuréran bege.”

Yéknwun jébaa yakwa duké, kapéredi jébaa yakwa duké dé wakwek

⁴¹Jisas wani kudi wadéka dé Pita wak, “Némaan Ban, naanéké male sanévéknwute méné wani kudi wakwek, kapu akwi du taakwat méné

ⁱ 12:32 Jo 10:11, 27-28   ^j 12:35-36 Mt 25:1-13, Mk 13:32-37

wakwek?” ⁴² ^kNaate wadéka dé Némaan Ban Jisas wak, “Jébaa yakwa duké miték téségékwa du yéknwun mawulé yate kéga yaké dé yo. Déku némaan ban dérét kéga waké dé yo, ‘Méné wuna jébaa yakwa duké téségéte deké kadému kwayéké méné yo.’ Naate watakne yédu dé waga yaké dé yo. ⁴³Yadu kukba déku némaan ban gwaamale yae véte waké dé yo, ‘Méné jébaa miték ménébu yak. Wan yéknwun.’ Naate wadu dé yéknwun mawulé yate miték raké dé yo. ⁴⁴Déku némaan ban yadén yéknwun jébaa véte waké dé yo, ‘Méné gwaamale yaawuréran nyaaké kutdénngmarék yate, méné yéknwun jébaa ménébu yak. Wan yéknwun. Bulaa méné wuna akwi gwalmuké miték véké méné yo.’ Naate waké dé yo, yéknwun jébaa yan dut. ⁴⁵Kapéredi mawulé yate kapéredi jébaa yakwa du déku mawuléba kéga waké dé yo, ‘Wuna némaan ban nak gayét ye dé bari gwaamale yaamarék yaké dé yo.’ Naate watakne dé jébaa yakwa du taakwat viyae wupmalemu kadému kate, waagété gu kate, waagété yaké dé yo. ⁴⁶Yate déku némaan banké sanévéknwumarék yadu wani tulé déku némaan ban gwaamale yaaké dé yo. Kutdénngmarék yadéran tulé gwaamale yaaké dé yo. Yae yadén kapéredi mu véte dé wadu dérét viyaado kiyaaaké dé yo. Kiyae dé kapéredi mu yan nak du taakwa wale kapéredi taaléba raké dé yo.

⁴⁷ ^l“Déku némaan ban mawulé yadéka jébaaké kutdénngén du, dé wani jébaa yamarék yadéran déku némaan ban wadu de dérét némaanba viyaaké de yo. ⁴⁸Déku némaan ban mawulé yadéka jébaaké kutdénngmarék yan du, dé wani jébaa yamarék yadéran déku némaan ban wadu de dérét kwekére viyaaké de yo. Got du taakwaké las wupmale jébaa kwayédéka de déké wupmale jébaa yakwedoké dé mawulé yo. Got du taakwaké las wupmalemu jébaa kwayédéka de déké wupmalemu jébaa yakwedoké dé mawulé yo.” Naate dé Jisas derét wak.

Jisas dé yaak du taakwa kémba kémba radoké

⁴⁹Watakne dé derét wak, “Wuné yae keni kékpaaba yaa pulak sérakgé wuné yo. Wani jébaa yaké wuné yaak. Wani jébaa bari yabutiké wuné mawulé yo. ⁵⁰ ^mTaale apakélé kaagél kutké wuné yo. Bari kutké wuné mawulé yo. Kure wuné miték raké wuné yo. ⁵¹Yaga guné wo? Akwi kékpaaba rakwa akwi du taakwa waariyamarék yate miték radoké wuné yaak, kapu kaapuk? Wan kaapuk. Yaawurénké du taakwa las wuna kudi miték véknwudo deku kém rékaréka yate de wale waariyaké de yo. Yaawurénké du taakwa las wuna kudiké mawulé yado las wuna kudiké kélík yate kémba kémba raké de yo. ⁵²Yate keni tulé kukba wawo nak gaba rakwa du taakwa kés mawulé nak mawulé yate kém vétikba raké de yo. Du kupuk nak kém pulak rado du vétik nak kém pulak raké

^k 12:42-44 Mt 25:19-21   ^l 12:47 Je 4:17   ^m 12:50 Lu 9:22, 2:34

bét yo. Taakwa vétik nak kém pulak rabéru taakwa kupuk nak kém pulak raké de yo. ⁵³Yaapa deku baadi wale waariyaké de yo. Néwaa deku takwanyangu wale waariyaké de yo. Yawutakwa deku méyaasgu wale waariyaké de yo.” Naate dé Jisas wak, de déku kudiké mawulé yadaranké.

Yaaran muké kutdéndoké dé Jisas kudi wakwek

⁵⁴Wani kudi watakne dé wale tén du taakwat dé wak, “Guné apakélé wimut kutdéka véte kutdénge guné wo, ‘Bulaa maas viyaaké dé yo.’ Naate wagonéka dé maas viyao. ⁵⁵Guné gaan wupmale kun kwarant véte kutdénge guné wo, ‘Séré apakélé nyaa véké dé yo.’ Waga wagonéka dé apakélé nyaa vu. ⁵⁶Guné yénaa yakwa du taakwa guné. Guné nyétba kwaakwa mu képmaaba yaalakwa mu véte guné kutdéngek. Maas viyaaké dé yo. Nyaa véké dé yo. Waga kutdénge samuké guné yawurékwa apa jébaa véte guné wunéké kaapuk miték kutdénngunén?

Derét waatikwa du wale kudi buldaranké dé wakwek

⁵⁷“Samuké guné yéknwun muké kaapuk kutdénngunén? Guné kapmu miték sanévékne yéknwun muké wakweké guné yo. ⁵⁸Du las gunat kotké yadaran guné de wale yaabuba yéte de wale kudi bulde de wale kudi giké guné yo. Nakurak mawulé yaké guné yo. Guné de wale wani kudi gimaré yagunéran sal de gunat kot véknwukwa némaan banké kure yédo dé wadu de gunat raamény gaba taknaké de yo? Taknado guné waba rasaakuké guné yo. ⁵⁹Kot véknwukwa némaan ban wadén akwi yéwaa gunat waatin duké kwayégunu, wani tulé male raamény ga kulaknyénytakne yaale miték yéké guné yo. Adél wuné gunat wakweyo.” Naate dé Jisas wak.

Yadan kapéredi mu kulaknyénydaranké dé wakwek

13 ¹Wani tulé du las Jisaské yae de dérét wak, “Némaan du Yerot wadéka déku du Galilina kápmaat yae de Galilina duwat las viyaapéreknék. Wani du Gotké kwaami viyae tuwe kwayédaka wani tulé Yerotna du de dérét viyaapéreknék.” ²Naate wadaka Jisas dé dérét wak, “Galilina du waga kiyaadanké yaga guné sanévéknu? Wani du wupmalemu kapéredi mu yadaka yadan kapéredi mu nak du yan kapéredi mat débu talaknak, kapu kaapuk? ³Wan kaapuk. Gunat wuné wo. Guné yagunén kapéredi mu kulaknyénymarék yagunéran de kiyaadan pulak guné wawo kiyaaké guné yo. ⁴Guné kutdéngek. Déknyényba Siloamba kwaan sémény ga wupmale (18) du ténba akére dé dérét takupéreknék. Bulaa yaga guné sanévéknu? Waga takupérékdén du yadan kapéredi mu dé Jerusalemba rakwa nak du yan kapéredi mat débu talaknak, kapu yaga pulak? ⁵Wan kaapuk. Gunat wuné wakweyo.

Guné yagunén kapéredi mu kulaknyénymarék yagunéran de kiyaadan pulak guné wawo kiyaaké guné yo.”

Sék akumarék yan miké dé Jisas kudi wakwek

⁶Wani kudi watakne dé Jisas kényi aja kudi derét wakwek, “Kwaabi pulak mi nak dé duna wain yaawiba ték. Tédéka wupmalemu apu wani du dé yaak, sék las géléké. Yae dé vépatik. ⁷Vépatite dé wain yaawiba jébaa yakwa dut wak, ‘Kwaaré kupuk sék akukwa tulé wuné kényi miba sék las géléké wunébu yaak. Yae wuné vépatik. Méné wani mi vélélé méné yo. Yéknwun kékmaaba bakna témarék yaké dé yo.’ ⁸Naate wadéka dé wak, ‘Némaan du, waga yamarék yaké ané yo. Kényi kwaaré wawo dé mé tu. Tédu wuné wani mi baapaba kékmaa vae, kékmaa yéknwun yaduké bulmakawuna di taknaké wuné yo. ⁹Taknawuru sal aniké kwaaré sék akuké dé yo? Waga akudéran wan yéknwun. Akumarék yadu méné vélélé méné yo.’ Naate dé wak.” Waga dé Jisas derét wakwek.

Yaap ra nyaa dé Jisas taakwat nak kutnébulék

¹⁰Yaap ra nyaa nak dé Jisas Gotna kudi buldakwa gaba rate du taakwat Gotna jébaaké dé yakwatnyék. ¹¹Yakwatnyédéka lé kutakwa kure tén taakwa lé nak waba rak. Wani kutakwa lérét kure téléka léku sépékwaapa apa yamarék yadéka léku butgul dé anygwa yak. Yadéka lé kedéng téké lé yapatik. Wupmalemu (18) kwaaré lé waga rak. ¹²Raléka Jisas lérét véte waadéka yaaléka dé lérét wak, “Nyéna, bulaa nyénébu yéknwun yak.” ¹³Naate wate déku taaba wani taakwat kutdéka lé bari kedéng ték. Téte lé Gotna yéba kevéréknék.

¹⁴Jisas yaap ra nyaa lérét waga kutnébuldénké dé Gotna kudi buldakwa gana némaan ban rékaréka yak. Yate dé waba tén du taakwat wak, “Naané jébaa yanaran nyaa nak taaba sékét nak taababa kayék nakurak. Guna sépékwaapa kapére yadu dé gunat kutnébulduké mawulé yagunéran guné jébaa yanakwa nyaa yaaké guné yo. Guné yaap ra nyaa waga yamarék yaké guné yo.” Naate dé wak.

¹⁵Wani du waga wadéka dé Jisas wak, “Guné wan yénaa yakwa du guné. Akwi nyaa guné ye bulmakawu donki tékwa gat wulae baagwi lépmwénye guné derét kure gwaadu, gu kadoké. Yaap ra nyaa wawo guné wani jébaa yo. ¹⁶Naana kékmaawaara Ebrayam wan léku kékmaawaara wawo. Seten wadéka lé déku taababa raléka wupmalemu (18) kwaaré léku butgul anygwa dé yak. Yadénké yaap ra nyaa wuné lérét kutkalé yate lérét Setenna taababa kéraawurékwa wan yéknwun.” ¹⁷Naate wadéka de déku maama nyékéri yate de akélak rak. Radaka waba tén nak du taakwa yadén akwi yéknwun jébaaké de yéknwun mawulé yate dusék takwasék yak.

ⁿ 13:10-16 Lu 6:1-6, 14:1-6

Mastet sékgé dé Jisas kudi wakwek

¹⁸Du taakwa waga yadaka dé Jisas derét wak, “Got némaan ban rate du taakwaké miték védéranké yaga wakwewuru guné kutdéngrké guné yo? Yaga yate déku makwal kém apakélé kém raké dé yo? Wani muké gunat wakweké wunék. ¹⁹Wani kém wan misék nak pulak. Wani misékna yé mastet. Mastet sék wan nak misék pulak kaapuk. Wani misék wan makwali sék. Du nak wani misék kérae dé kadému yaanandékwa képmaba pukaak. Pukaadéka wure apakélé ye dé wani képmaba tékwa mit débu talaknak. Apakélé mi tédéka de api yae de wani mi gaaléba kwaan sétakne rak.”

Yiské dé Jisas kudi wakwek

²⁰Wani kudi watakne dé kéga wakwek, “Got némaan ban rate du taakwaké miték véké dé yo. Wani du taakwa kulé mawulé yate kulé du taakwa yaalaké de yo. ²¹Wani du taakwa wan yis pulak. Taakwa nak yis kérae lé pélawe wale sélorék. Sélotléka dé wani pélawe nak pulak mu dé yaalak. Nak pulak mu yaalan pulak, Gotna du taakwa kulé du taakwa yaalaké de yo.” Naate dé Jisas derét wak.

Makwal gwéské dé Jisas kudi wakwek

²²Watakne wani gayé kulaknyénytakne Jerusalemét yéké dé mawulé yak. Yate wani yaabuba yéte dé wupmalemu gayét yék. Ye dé wupmalemu du taakwat Gotna jébaaké dé yakwatnyék. ²³⁻²⁴Yadéka dé du nak dérét wak, “Némaan Ban, wupmalemu du taakwa Gotna kémba wulaaké de yo, kapu walkamu du taakwa male déku kémba wulaaké de yo?” Naate waatadéka dé waba tén du taakwat dé wakwek, “Du taakwa apuba apuba miték rasaakudaran gayéna gwés wan apakélé gwés kaapuk. Wan makwal gwés. Gunat wuné wakweyo. Guné wani gwésba wulaaké guné apa jébaa yate apat kapére yaké guné yo. Wupmalemu du taakwa wani gwésba wulaaké mawulé yate de yapatiké de yo. ²⁵Wani gayéna némaan ban raapme wani gwés tépéké dé yo. Tépédu guné yae kaapaba téte gwésba viyaate kéga waké guné yo, ‘Némaan Ban, naanéké mé gwés naapitiyaa.’ Waga wagunu gunat kéga waké dé yo, ‘Guné yani gayéba guné yaak? Wuné gunat las kaapuk kutdéngrwuren.’ ²⁶Waga wadu guné kéga waké guné yo, ‘Naané méné wale kadému gu naané kak. Méné naana gayéna yaabuba téte méné naanat kudi wakwek.’ ²⁷Waga wagunu dé gunat kéga waké dé yo, ‘Gunat wuné wakweyo. Wuné guné yaagunén gayé wuné las kaapuk kutdéngrwuren. Guné kapéredi mu yakwa du taakwa guné. Guné akwi wunat kulaknyénytakne yéké guné

yo.’²⁸ Naate wadu kaapaba tété géraaké guné yo. Guné véké guné yo naana képmawaara Ebrayam, Aisak, Jekop, Gotna yéba déknyényba kudi wakwen akwi du wawo Gotna gayéba rado. Véte guné wani gayéba raké mawulé yate kaapaba tété némaanba géraaké guné yo. ²⁹ Yagunu de nyaa yaalakwa taaléba yaaran du taakwa, nyaa dawulikwa taaléba yaaran du taakwa, akwi taaléba yaaran du taakwa yae Gotna gayét wulae rate kadému kaké de yo. ³⁰ Gunat wuné wakweyo. Bulaa bakna rakwa du taakwa de las kukba némaan du taakwa raké de yo. Bulaa rakwa némaan du taakwa de las kukba bakna du taakwa raké de yo.” Naate dé Jisas derét wak.

Jisas Jerusalemba ran du taakwaké dé némaa mawulé léknék

³¹ Wani tulé de Parisina du las yae de Jisasnyét wak, “Galilina némaan ban Yerot ménat viyaapérekgé dé mawulé yo. Waga yadékwaké méné kéné gayé kulaknyénytakne méné nak gayét yéké méné yo.” ³² Naate wadaka dé derét wak, “Guné ye wani yénaa yakwa dut kéga waké guné yo, ‘Mé véknwu. Jisas kéga dé wo: Bulaa, séré kutakwat wawuru de yaage yéké de yo. Kiyakiya yakwa du taakwa, sépékwaapa kapére yan du taakwat wawo, wuné kutnébulké wuné yo. Nyaa kupuk yédu wuna jébaa yabutiké wuné yo. ³³ Bulaa, séré, maa, wuné Jerusalemét yédakwa yaabuba yéké wuné yo. Déknyényba Gotna yéba kudi wakwen duwat Jerusalemba de viyaapéreknék. Wuné wawo Gotna yéba kudi wakwekwa du rawurékwaké wunat Jerusalemba viyaapérekgé de yo.’ Guné wuna kudi waga Yerotné waké guné yo.” ³⁴ Naate watakne dé wak, “Guné Jerusalemba rakwa du taakwa, guné Gotna yéba kudi wakwen duwat guné viyaapéreknék. Got wadéka déku kudi kure yén du gunéké de yék. Yédaka guné derét matut viyaagunéka de kiyaak. Gunéké wuné mawulé léknu. Séraa kéraalén nyaanké sarépgwe rate deké miték vélékwa pulak, wuné wupmalemu apu gunat kutkalé yate gunéké miték véké wuné mawulé yak. Mawulé yawuréka guné kélik guné yak. ³⁵ Yagunénké kukba du yae guna gayé yaalébaanké de yo. Yaalébaando guné waba ramarék yaké guné yo. Guna gayé bakna taalé téké dé yo. Wuné kutdengék. Guné wunat bari vémarék yaké guné yo. Kukba guné wunéké waké guné yo, ‘Got wadéka dé wani du yaak. Naané déku yéba kevérekgé naané yo.’ Naate wagunu wuné yaawuru guné wunat véké guné yo. Adél wuné gunat wakweyo.” Naate dé Jisas wak.

Maan taaba waarén dut dé Jisas kutnébulék

14 ¹ Yaap ra nyaa nak dé Jisas Parisina du nak déku gaba kaké dé yék. Wani du wan némaan du. Yédéka déku gaba ran du deku

mawuléba de wak, “Sal Jisas jébaa yaké dé yo yaap ra nyaa? Jébaa yadéran wan kapéredi mu.” Naate wate de dérék vék. ²Védaka maan taaba waarén du nak dé Jisasna méniba ték. ³‘Tédéka Jisas wani dut véte dé apa kudiké kutdénkwawa du Parisina duwat wawo dé waatak, “Naana apa kudi yaga dé wo? Yaap ra nyaa naané sépékwaapa kapére yan du taakwat kutnébultaké naané yo, kapu kaapuk?” ⁴Naate waatadéka de kudi las kaapuk buldan. Yadaka dé Jisas wani dut kutnébultakne wadéka dé yék. ⁵Yédéka dé derét wak, “Guné wawo yaap ra nyaa guné jébaa yo. Guna nyaan yaap ra nyaa gu tékwa waaguba akére dawulidéran guné dérék bari kutkweké guné yo, kapu yaga pulak? Guna bulmakawu yaap ra nyaa gu tékwa waaguba akére dawulidéran yaap ra nyaa guné dérék bari kutkweké guné yo, kapu yaga pulak? Ao, yaap ra nyaa guné kutkweké guné yo.” ⁶Naate wadéka de déku kudi kaataké de yapatik.

Deku yéba kevérekmarék yadaranké dé Jisas wakwek

⁷Jisas dé vék wani kadému kaké yaan du yaate némaan duna taaléba radaka. ⁸⁻⁹Véte dé derét wak, “Du nak taakwa yate kadému sérakne kaké yate gunat waadu guné ye miték sanévéknwuké guné yo. Sanévéknwute guné némaan duna taaléba ramarék yaké guné yo. Guné némaan duna taaléba ragunéran sal némaan du las yaado gunat waan du yae gunat kéga waké dé yo? ‘Guné wani yéknwun taalé keni duké kwayéké guné yo.’ Dé waga wadu guné nyékéri yate némaan duna taalé kulaknyénytakne du taakwana kukba raké guné yo. ¹⁰Guné de wale kadému kaké ye miték sanévéknwute du taakwana kukba raké guné yo. Waga yagunu gunat waan du yae gunat waké dé yo, ‘Wuna du, guné yae némaan duna taaléba raké guné yo.’ Naate wadu guné ye némaan duna taaléba ragunu wani gaba rakwa du de guna yéba kevérekgé de yo. ¹¹‘Kéni muké sanévéknwute wuné wani muké wo. Deku yéba kevérekmarék yakwa du taakwaké kukba Got wadu de bakna du taakwa raké de yo. Deku yéba kevérekmarék yakwa du taakwaké kukba Got wadu de némaan du taakwa raké de yo.”

De yae de wale kadému kadoké waadaranké dé wakwek

¹²‘Wani kudi watakne dé dé wale kadému kaduké waan dut wak, “Méné kadému sérakne kaké yate ména du taakwa, ména némaadugu wayéknaje, ména kém, ména gayéba rate wupmalemu yéwaa yan duwat waga waamarék yaké méné yo, de yaadoké. Méné waga pulak duwat waaménéran kukba de sérakte ménat waado yaaménu de ménéké kadému kwayékataké de yo. ¹³Méné waga yamarék yaké méné yo. Méné kadému sérakne kaké yate méné gwalmu yamarék du, sépékwaapa

^q 14:3 Lu 13:10-16   ^r 14:7-9 Mt 23:2-3, 6   ^s 14:11 Lu 18:9-14   ^t 14:12-14 Lu 6:32-35

kapére yan du, maan kapére yan du, méni kiyaan duwat waaké méné yo, de yaadoké. ¹⁴Wani du de ménéké kadému kwayékataké dé yapatiyu. Méné deké waga kwayéménéranké kukba Got ménat kutkalé yaké dé yo. Got wadu yéknwun mu yatakne kiyaan du taakwa tépa nébéle raapdaran tulé dé ménat kutkalé yadu méné miték raké méné yo.” Naate dé Jisas dérét wak.

Apakélé kadému kadaranké dé aja kudi wakwek

¹⁵“De wale rate kadému kan du nak wani kudi véknwutakne dé Jisasnyét wak, “Gotna gayéba rate kadému karan du de yéknwun mawulé yaké de yo.” ¹⁶Naate wadéka dé Jisas wak, “Du nak apakélé kadému sérakgé dé yak. Yate wupmalemu duwat dé wakwek, de yae wani kadému kadoké. ¹⁷Wakwedéka kadému kadaran tulé yaadéka déku jébaa yakwa dut dé wak, dé déknyényba wakwedén duké ye keni kudi waduké, ‘Akwi gwalmu kawu saakérataknanak dé ro. Guné mé yaa.’

¹⁸“Dé deké ye wadéka de akwi du yémuké de kélik yak. Yate du nak dé dérét wak, ‘Wuné képmaa nakatak wunébu kéraak. Kéraatakne bulaa véké wuné yu. Wuné yaamarék yaké wuné yo.’ ¹⁹Naate wadéka dé nak wak, ‘Wuné bulmakawu taaba vétik wunébu kéraak. Kéraatakne wuné ye derét yaknwuké wunék. De wuna jébaa miték yaké de yo, kapu yaga pulak? Wuné yaamarék yaké wuné yo.’ ²⁰“Naate wadéka dé nak wak, ‘Wuné bulaa male taakwa nak wunébu kéraak. Kéraawurén bege, wuné yaamarék yaké wuné yo.’

²¹“De waga wadaka dé jébaa yakwa du tépa gwaamale ye dé déku némaan dut wani muké wakwek. Wakwedéka dé wani du rékaréka yak. Yate dé déku jébaa yakwa dut wak, ‘Méné keni gayéba kwaakwa akwi yaabuba yéte méné gwalmu yamarék du, sépékwaapa kapére yan du, méni kiyaan du, maan kapére yan duwat méné wuna gat kwole kure yaaké yo.’ Naate wadéka dé jébaa yakwa du ye wadén pulak dé yak. ²²Ye gwaamale yae dé déku némaan dut wak, ‘Némaan du, wuné ména kudi véknwute waménén pulak wunébu yak. Yawurék taalé las bakna dé tu.’ ²³Naate wadéka dé dérét wak, ‘Méné akwi yaabuba yéte nébuba wawo yéte méné bakna du taakwat kwole kure yaaké yo. Kwole kure yaaménu wuna ga sékérekduké wuné mawulé yo. ²⁴Bulaa gunat wuné wakweyo. Déknyényba waawurén akwi du wuna kadému kamarék yaké de yo. De wuna kadému kamuké bulaa kélik wuné yo.’ Naate dé némaan du wak.”

Miték sanévékne déku jébaaba wulaadoké dé wakwek

²⁵⁻²⁶“Wupmalemu du béré taakwa béré Jisas wale yédaka dé walaakwe dé dérét wak, “Guné wuna jébaaba yaalaké mawulé yate guné wunéké

“ 14:15 Re 19:9   v 14:20 1 Ko 7:33   w 14:26 Lu 18:28-30

némaa yéknwun mawulé yaké guné yo. Guné guna néwepa, guna du, guna taakwa, guna baadi, guna némaadugu wayéknaje nyangeguké némaa yéknwun mawulé yate wunéké walkamu male yéknwun mawulé yagunéran guné wuna jébaaba yaalamarék yaké guné yo. Guné guna sépéké némaa yéknwun mawulé yate wunéké walkamu male yéknwun mawulé yagunéran wuna jébaaba yaalamarék yaké guné yo. Wunéké yagunéran yéknwun mawulé nak du taakwaké yagunékwa yéknwun mawulat talaknadéran guné wuna jébaaba yaale wuna du taakwa raké guné yo. ²⁷Guné kéga wagunéran, ‘Jisasna jébaa kutsaakuké naané yo. Yate kaagél kutte miba kiyaanaran wan bakna mu. Némaa mu kaapuk.’ Waga wagunéran guné waga yate guné wuna du taakwa raké guné yo. Guné waga wamarék yate waga yamarék yagunéran guné wuna du taakwa ramarék yaké guné yo.

²⁸“Wuna jébaaba yaalaké yate taale mé miték sanévéknwu. Kéni kudi mé véknwu. Guna du nak sémény ga nak kaaké mawulé yadéran taale dé rate miték sanévéknwuké dé yo, wani gana yéwaaké. Sal dé kure radékwa yéwaat wani ga kaabutiké dé yo, kapu kaapuk? ²⁹Taale waga miték sanévéknwumarék ye dé kwaan yaanédu yéwaa kaapuk yadu ga kaabutimarék yadéran akwi du véte wani dut wasélékte waagiké de yo. ³⁰Waagite de waké de yo, ‘Wani ga batnyé kaadéka yéwaa kaapuk yadéka bulaa kaabutiké dé yapatiyu.’

³¹“Kéni kudi wawo mé véknwu. Némaan ban nak dé véknwuk. Nak némaan ban déku waariyakwa du wale de yaak, de wale waariyaké. Véknwute de wale waariyaké mawulé yate taale samu yaké dé yo? Taale rate dé kéga waké dé yo, ‘Wuna waariyakwa du wan walkamu. Déku waariyakwa du wan wupmalemu. Yaga pulak naané derét viyaaké naané yo? Sal de naanat viyaapérekgé de yo?’ ³²Naate sanévéknwe dé waké dé yo, ‘Naané de wale waariyaké naané yapatiyu.’ Naate wate miték sanévéknwe dé duwat las wadu de ye yaaran némaan ban wale kudi bulké de yo, de kudi giye ye waariyamarék yadoké. Wani némaan ban séknaa taaléba wekna tédu dé duwat wadu de deké yae kudi bulké de yo, de kudi giye ye waariyamarék yadoké.” ³³Naate watakne Jisas dé derét wak, “Wani du yadén pulak guné yaké guné yo. Guné wuna jébaaba yaale wuna du taakwa raké mawulé yagunéran taale miték mé sanévéknwu. Guné guna gwalmuké kuk kwayégunéran wani muké tépa mawulat kapére yamarék yaké guné yo.

Lisék yamarék yakwa solké dé aja kudi wakwek

³⁴“Mé véknwu. Taakwa de sol takno, kadému lisék yaduké. Sol wan yéknwun mu. Sol lisék yamarék yadéran yaga pulak yado lisék tépa

× 14:27 Lu 9:23   √ 14:33 Mt 5:27-28

yaké dé yo? Kaapuk. Lisék tépa yamarék yaké dé yo. ³⁵Yadu kadémuba taknamarék yaké de yo. Lisék yamarék yakwa sol yéknwun kępmaaba taknadaran kadému miték yaalamarék yaké dé yo. De wani sol bakna yatjadaké de yo. Guné bakna yatjadadaran sol pulak ramuké guné wani kudi miték kutdéngké mawulé yate miték véknwuké guné yo.” Naate dé Jisas derét wak.

Yalaknén sipsipké dé Jisas aja kudi wakwek

15 ¹Nak nyaa takis nyégélkwa du, nak kapéredi mu yakwa du taakwa wawo de Jisas ténét yék, déku kudi véknwuké. ²Yédaka de Parisina du apa kudiké kutdéngkwa du wawo wani muké kélík yate de wak, “Wani du kapéredi mu yakwa du taakwa wale téte dé de wale kadému ko.” ³Naate wadaka dé derét keni aja kudi wakwek:

⁴“Sal guna du nak kéga yaké dé yo? Du nak wupmalemu (100) sipsip dé yak. Yadéka dé nak yalaknék. Yadéka nak sipsip yéknwun taaléba téte kadaka dé derét kulaknyénytakne ye yalaknén nakurak sipsipké dé sékalék. Sékale sékale dé vék. ⁵Vétakne kérae déku tangaléba akutakne dusék yate dé yaate yék. ⁶“Ye gayé saabe dé du taakwat waadéka yae de jawuk. Jawudaka dé derét wak, ‘Guné wuné wale yéknwun mawulé yate dusék takwasék yaké guné yo, wuna sipsip nak yalakdék sékale vétakne kéraawurén bege.’ Naate dé derét wak.” ⁷Waga watakne dé Jisas wak, “Gunat wuné wakweyo. Waga yadén pulak Gotna kudi kure giyaakwa du dusék yaké de yo. Yéknwun mu yate Gotna méniba miték rakwa wupmalemu du taakwaké de Gotna kudi kure giyaakwa du yéknwun mawulé yate dusék yaké de yo. Kapéredi mu yan du yadén kapéredi mu kulaknyénydéran de Gotna kudi kure giyaakwa du yéknwun mawulé yate duséknét kapére yaké de yo.” Naate dé derét wakwek, du las kapéredi mu yakwa du taakwa wale tédéngké dérét waatidan bege.

Yéwaa yalakdénké dé Jisas aja kudi wakwek

⁸Wani kudi watakne dé Jisas derét aja kudi nak wawo kéga wakwek: “Sal guna taakwa nak kéga yaké lé yo? Taakwa nak yéwaa taaba vétik kure raléka nak yalakdéka lé téwayé sérakne takne ga taapiye lé sékale sékale lé wani yéwaa vék. ⁹Vétakne kérae lé wani gayéba ran du taakwat waaléka yae de jawuk. Jawudaka lé derét wak, ‘Guné wuné wale dusék takwasék yaké guné yo, wuna yéwaa nak yalakdék sékale vétakne tépa kéraawurén bege.’ Naate lé derét wak.” ¹⁰Waga watakne dé Jisas derét wak, “Gunat wuné wakweyo. Waga yalén pulak Gotna kudi kure giyaakwa du dusék yaké de yo. Kapéredi mu yakwa du yadén kapéredi mu kulaknyénydéran, de Gotna kudi kure giyaakwa du yéknwun mawulé yate dusék yaké de yo.”

^z 15:1-2 Lu 5:29-30   ^a 15:6-7 Lu 19:10

Du déku yaapat kulaknyéndékné dé aja kudi wakwek

¹¹Watakne dé Jisas nak aja kudi kéga wakwek: “Du nak dé nyaan vétik yak. ¹²Kukba kéraadén nyaan dé déku yaapat wak, ‘Ména, kukba kiyaaménu wuné ména gwalmu las kéraaké wuné yo. Kéraawuréranké ménat wuné wo. Bulaa méné ména yéwaa gwalmu anéké munitiyaaké méné yo. Muniye wunéké tiyaaké waménén mu bulaa tiyaaké méné yo.’ Naate wadéka dé déku yéwaa gwalmu muniye dé bétké kwayék. ¹³Kwayédéka dé kukba kéraadén nyaan walkamu re déku gwalmu akwi nak duké kwayétakne dé yéwaa nyégélék. Nyégéle kure dé séknaa gayét yék. Ye wani gayéba rate dé déku yéwaa kéraasolak, yadén kapéredi muké. ¹⁴Yadéka déku yéwaa akwi kaapuk yadéka kukba dé wani kápmaaba apakélé kaadé yak. Yadéka déku kadému dé kaapuk yak. ¹⁵Yadéka ye dé wani kápmaaba ran duké nak jébaa yak. Yadéka wadéka ye dé déku baalé yaakwak. ¹⁶Akwi du de déké kadému kaapuk kwayédan. Yadaka kaadé wale rate dé baalé kadakwa kadému kaké dé mawulé yak.

¹⁷“Waga yatakne dé déku mawuléba miték sanévéknwuk. Sanévéknwute dé wak, ‘Wuna yaapaké jébaa yakwa wupmalemu du de wupmalemu kadému de ko. Kadaka biyaa yadéka kadému las bakna dé ro. Radéka wuné kéba rawuréka wunat kaadat dé kapére yo. ¹⁸Bulaa wuné raapme wuna yaapaké gwaamale yéké wuné yo. Ye dérét waké wuné yo: Wuné Gorét kapéredi mu wunébu yak. Ménat wawo kapéredi mu wunébu yak. ¹⁹Yawurékné sanévéknwute méné wunéké wuna nyaan naamarék yaké méné yo. Yéknwun mu yakwa du rawuru mukatik méné wunéké waga naaménu. Méné wunéké wuna jébaa yakwa du naaké méné yo, kapéredi mu yawurén bege. Naaménu wuné ména jébaa yakwa du wale ména jébaa yaké wuné yo. Naate wuné wuna yaapat waké wuné yo.’ ²⁰Naate watakne déku yaapaké gwaamale yéké mawulé yate dé yaabuba yék.

“Wani du ye séknaaba tédéka dé déku yaapa dérét vék. Védéka déku mawulé dé léknék déké. Lékdéka dé pétépété ye déku nyaanét rawute dé taama vék (daama réngék). ²¹Yadéka dé déku nyaan dérét wak, ‘Wuna yaapa, wuné Gorét ménat wawo kapéredi mu wunébu yak. Yawurékné sanévéknwute méné wunéké wuna nyaan naamarék yaké méné yo. Yéknwun mu yakwa du rawuru mukatik méné wunéké waga naaménu.’ ²²Naate wadéka dé déku yaapa jébaa yakwa duwat waadéka yaadaka dé derét wak, ‘Wuna nyaan débu gwaamale yaak. Wuné déké yéknwun mawulé wuné yo. Guné yéknwun baapmu wut bari kérae kure yae guné dérét gikweké yo. Yate guné awu déku taababa kusolakwetakne su déku maanba kusadabweké yo. ²³Yatakne guné wulén bulmakawu nyaan nak kure yae guné viyaaké guné yo. Viyae tuwe naané kate dusék yaké

naané yo. ²⁴Wuna mawuléba wuné déké wuné wak: Débu kiyaak. Naate wawuréka bulaa débu gwaamale yaak. Déknyényba wuné wak: Débu yalagné. Waga watakne bulaa dérét naané vu. Véte gwaamale yaadénké naané kate dusék yaké naané yo.’ Naate wadéka de déké dusék yate kadému kawu saakérak.

²⁵“Wani duna maknanyan yaawiba dé ték. Te kukba gwaamale yae ga saabaké yate dé véknwuk kaang viyaate kítidaka. ²⁶Véknwute dé jébaa yakwa dut nak waadéka yaadéka dé dérét waatak, ‘De samu de yo?’ ²⁷Naate waatadéka dé jébaa yakwa du wak, ‘Ména wayékna tépa gwaamale yaadék ména yaapa déké yéknwun mawulé yate wadék de wulén bulmakawu nyaan nak viyaak. Viyae kate de dusék yo.’ ²⁸Naate wadéka dé maknanyan rékaréka yate dé wulaamuké kélik yak. Yadéka déku yaapa gwaade dé dérét wak, gat wulaaduké. ²⁹Wadéka dé yaapat wak, ‘Mé véknwu. Wupmalemu kwaaré wuné bakna jébaa yakwa du pulak wuné ména jébaa wunébu yak. Yate ména kudi miték wunébu véknwuk. Ména kudiké kaapuk kuk kwayéwurén. Yawurénké méné wunéké yéknwun mu kaapuk tiyaaménén. Méné meme nyaan nak kaapuk tiyaaménén, wuné wuna du taakwa wale kate dusék takwasék yanoké. ³⁰Waga pulak makwal mu wunéké tiyaamarék yate ména nak nyaan gwaamale yaadék méné déké yéknwun mawulé yate wulén bulmakawu nyaan ménébu viyaak. Dé ména gwalmu yéwaa yaabuba tékwa taakwaké kwayétakne akwi yéwaa dé kéraasolak. Waga yadénké méné déké yéknwun mawulé yate wulén bulmakawu nyaan ménébu viyaak, de kate dusék takwasék yadoké.’ ³¹Naate wadéka dé yaapa dérét wak, ‘Wuna nyaan, akwi nyaa ané vététi ané ro. Wuna akwi gwalmu wan ména gwalmu male. ³²Ména wayékna dé ye wupmalemu kwaaré nak taaléba dé rak. Radéka wuné wuna mawuléba wuné wak: Débu yalagné, kapu débu kiyaak? Naate sanévéknwuréka dé gwaamale yaadék bulaa naané dérét vu. Wani muké sanévéknwute naané yéknwun mawulé yate dusék takwasék yanakwa wan yéknwun’. Naate dé yaapa déku maknanyanét wak.” Waga dé Jisas wak. Wani aja kudi kupuk dé derét wak, du las kapéredi mu yakwa du taakwa wale tédénké dérét waatidan bege.

Gwalmuké téségéte miték sanévéknwun duké dé wakwek

16 ¹Kukba Jisas déku duwat keni aja kudi dé wakwek: “Du nak dé wupmalemu yéwaa yan duna gwalmuké dé téségék. Yadéka de du las némaan duké yae de déku gwalmuké téségékwa duké de wak, ‘Ména gwalmuké téségékwa du dé yéknwun jébaa kaapuk yadéka. Yate dé ména yéwaa kés du nak duké kwayu.’ ²Naate wadaka dé déku gwalmuké téségékwa duwat waadéka yaadéka dé dérét wak, ‘Ménéké véknwurén kudi yaga pulak? De de wo, méné yéknwun jébaa yamarék yate wuna yéwaa kés du nak duké kwayéménékwaké. Wani kudi wan

adél kapu kaapuk? Méné wuna gwalmu, wuna yéwaa akwi naaknwe nyégaba kavitakne wani nyéga wunéké mé kure yaa. Kure yae méné wuna jébaa tépa yamarék yaké méné yo.’ ³Naate wadéka dé gwalmuké téségékwa du déku mawuléba dé wak, ‘Wuna némaan ban dé wuné déku gwalmuké tépa téségémuké dé kélik yo. Wuné samu yaké wuné yo? Wuné kabi vaaké wuné apa kaapuk yawurékwa. Wuné nak duwat yéwaaaké yaawimuké nyékéri wuné yo. ⁴Bulaa wuné kutdengék. Wuné kéga ye wuna némaan ban déku jébaa kulaknyénnyakne yéwuruké wadu, de wuna du rate wado wuné deku gat wulae de wale raké wuné yo.’ ⁵Naate watakne dé déku némaan banét yéwaa nyégélén duwat waadéka de nak nak de yaak. Yaadaka dé taale yaan dut wak, ‘Méné wuna némaan banké gwalmu yagap nyégéle méné kwayékataké méné yo?’ ⁶Naate wadéka dé wak, ‘Wupmalemu (100) gu tékwa apakélé awu.’ Naate wadéka dé gwalmuké téségékwa du dérét wak, ‘Wani gwalmu akwi kwayékatamarék yaké méné yo. Kwayékataménéran yéwaa kavidén nyéga kéba dé ro. Méné rate bari nak kudi wani nyégaba mé kavi. Méné walkamu (50) male kaviké méné yo.’ ⁷Naate watakne dé nak dut wak, ‘Méné wuna némaan banké gwalmu yagap nyégéle kwayékataké méné yo?’ Naate wadéka dé wak, ‘Wupmalemu (100) bek wit.’ Naate wadéka dé wak, ‘Wani gwalmu akwi kwayékatamarék yaké méné yo. Kwayékataménéran yéwaa kavidén nyéga kéba dé ro. Méné nak kudi wani nyégaba mé kavi. Méné walkamu (80) male kaviké méné yo.’ ⁸Naate wadéka yadéka kukba wani némaan ban dé kudi véknwuk, déku gwalmuké téségékwa du bét dérét kukba kutkalé yabéruké waga yénaa yadéka. Véknwute dé wak, ‘Aki. Wani kapéredi mu yakwa du dé déku sépat kutkalé yaké nae dé miték sanévéknwuk.’ Naate dé déké wak.”

Wani kudi watakne Jisas dé déku duwat kéga wakwek, “Naané kutdengék. Kéni kékpaana muké mawulé yakwa du de deku sépéké sanévéknwu. Sanévéknwute de nak du taakwat kutkalé yo, de kaatate derét kutkalé yadoké. Waga yate de miték sanévéknwu. Wani muké deku yéknwun mawulé Gotna du taakwa deku yéknwun mawulat débu talaknak. ⁹^bGunat wuné wakweyo. Guné yéknwun jébaa yaké guné yo guna yéwaa wale, kéni kékpaana nak mu wale wawo. Guné wani mu wale jébaa yate du taakwat kutkalé yagunu de guna du taakwa raké de yo. Rado kukba guné kiyae Gotna gayéba wulae miték raké guné yo. ¹⁰^cMakwal jébaa miték yakwa du taakwa de némaa jébaa wawo miték yaké de yo. Makwal jébaa sépélak yakwa du taakwa de némaa jébaa wawo sépélak yaké de yo. ¹¹Guné kéni kékpaana yéwaaaké jébaa sépélak yagunéran yaga pulak guné Gotna muké jébaa miték yaké guné yo? Kaapuk. Gotna muké jébaa miték yaké guné yapatiké guné yo.

^b 16:9 Lu 12:33   ^c 16:10 Mt 25:21

¹²Guné nak duna muké jébaa sépélak yagunéran yaga pulak Got gunéke rasaakukwa mu kwayéké dé yo? Kaapuk. Kwayémarék yaké dé yo. ¹³^dDu nak némaan du vétikgé jébaa yaké dé yapatiyu. Waga jébaa yadéran dé nak némaan duké yéknwun mawulé yate nakgé kélík yaké dé yo. Guné wani du pulak guné ro. Guné némaan ban Gotké jébaa yate déké male sanévéknwugunéran guné déké apuba apuba yéknwun mawulé yaké guné yo. Yate guné yéwaa kéraaké sanévéknwumarék yaké guné yo. Guné yéwaa kéraaké male apuba apuba sanévéknwugunéran guné némaan ban Gotké kélík yaké guné yo.” Naate dé Jisas derét wak.

Moses wakwen apa kudiké Gotna kémké wawo dé wakwek

¹⁴^eParisina du wani kudi véknwute de Jisasnyét waséléknék, yéwaaaké mawulat kapére yadan bege. ¹⁵^fYadaka dé derét wak, “Guné duna méniba guné saaki yéknwun mu guné yo, de gunat véte kéga wadoké, ‘Guné yéknwun mu yakwa du guné.’ Naate wadoké waga yagunéka dé Got guna mawulé dé kutdéngek. Guna mawulé miték témarék yadékwaké kutdénge de gunéke dé kuk kwayu.

¹⁶“Déknyényba Moses kényi kępmaaba radén tulé yakéreye yakéreye gu yaakutaknan du Jon ran tulé wawo akwi du taakwa de Moses wakwen apa kudi véknwute Gotna yéba kudi wakwen duna kudi wawo véknwute wadan pulak de yak. Bulaa wuné du taakwat wunébu wakwek, Got némaan ban rate du taakwaké miték védéranké. Wakwewuréka wupmalemu du taakwa déku kémba yaalaké nae de apa jébaa de yo. ¹⁷^gMoses wakwen apa kudi kaapuk yamarék yaké dé yo. Kukba nyét kępmaa kaapuk yadu wani kudi kaapuk yamarék yaké dé yo.

Deku taakwa yédoké du wamarék yadaranké dé wakwek

¹⁸^h“Du deku taakwa derét kulaknyénytakne yédoké watakne nak taakwa yadaran de kukba yadan taakwa wale kapéredi mu de yo. Du deku taakwa derét kulaknyénytakne yédoké wado nak du wani taakwa yadaran de wani taakwa wale kapéredi mu de yo.”

Gwalmumama du bét Lasaras

¹⁹Wani kudi watakne dé Jisas derét kéga wakwek, “Déknyényba gwalmumama du dé nak rak. Déku wayéknaje naktaba de rak. Akwi nyaa dé yéknwun baapmu wut male kusadak. Yate akwi nyaa dé wupmalemu yéknwun kadému kak. ²⁰⁻²¹Gwalmu yamarék du wawo dé rak. Déku yé Lasaras. Wupmalemu nyaa déku du de dérét yaate yék gwalmumama duna gat. Yaate ye gana gwés wale taknadaka dé kwaak. Déku sépé

^d 16:13 Mt 6:24   ^e 16:14-15 Mt 23:27-28   ^f 16:15 Lu 18:9-14   ^g 16:17 Mt 5:18   ^h 16:18 1 Ko 7:10-11

waasat kapére ye tédéka wupmalemu apu de waasa yaate de déku waaséba kénybiyaknék. Dé gwalmumama duna gwés wale kwaate dé gwalmumama du kadému kadéka akére kępmaaba rakwa régén kadému kaké dé mawulé yak.

²²“Kukba dé wani gwalmu yamarék du Lasaras dé kiyaak. Kiyaadéka de Gotna kudi kure giyaakwa du dérét kure ye de Ebrayam wale taknak. Yadaka dé gwalmumama du wawo kiyaadéka de rémék. ²³Rémtaknadaka dé ye yaa yaansaakukwa taaléba rate dé kaagél kurék. Kutte kwaasawure dé vék Ebrayam Lasaras wale awuré séknaaba rabétka. ²⁴Véte dé némaanba waak, ‘Wuna kępmawaara Ebrayam, kény taaléba yaa wuna sépéba yaandéka wuné apa kaagél kuru. Kutwurékwaké méné wunéké mawulé lékte méné Lasarasnyét waménu dé gu las kure yae dé wuna téknayéléngba taknaké yo.’ Naate dé wak.

²⁵“Wadéka dé Ebrayam wak, ‘Ména, méné mé sanévéknwu. Déknyényba méné kępmaaba rate wupmalemu yéknwun gwalmu méné taknak. Taknaménéka Lasaras waga kaapuk taknadén. Kapéredi mu male dé déké yaak. Bulaa dé yéknwun taaléba miték radéka méné kapéredi taaléba rate kaagél méné kuru. ²⁶Kény muké wawo mé sanévéknwu. Ané rakwa méné rakwa nyédéba Got apakélé kabi dé nak taknak. Taknadék kéba rakwa du méné rakwat yéké de yapatiyu. Waba rakwa du wawo kénét yaaké de yapatiyu.’

²⁷⁻²⁸“Wani kudi véknwute dé wupmalemu gwalmu déknyényba yan du wak, ‘Waga yaran wunéké sanévéknwumarék. Wuna wayéknaje naktaba de ro wuna yaapana gaba. Méné, wuna kępmawaara, ménat wuné waato. Méné Lasarasnyét waménu dé deké yéké dé yo. Ye dé derét rawurékwa kapéredi taaléké wakweké dé yo. De wawo kény taaléba yae apa kaagél kutmuké dé derét wakweké dé yo.’ ²⁹Naate wadéka dé Ebrayam wak, ‘Kaapuk. Moses wakwen apa kudi, Gotna yéba wakwen duna kudi wawo dé Gotna nyégaba kwao. Wani kudi véte de mé véknwu.’

³⁰“Wani kudi wadéka dé Ebrayamét wak, ‘Wuna kępmawaara, wan kaapuk. De deku kudi véknwumarék yaké de yo. Kiyaan du nak nébéle raapme deké yédéran de véknwuké de yo. Véknwute yadan kapéredi mu kulaknyényké de yo.’ ³¹Naate wadéka dé Ebrayam wak, ‘De Moses wakwen apa kudi Gotna yéba déknyényba wakwen duna kudi wawo véknwumarék yadaran de kiyae nébéle raapmén banna kudi wawo véknwumarék yaké de yo.’ Naate dé Ebrayam wak.” Waga dé Jisas derét wak.

Yadakwa kapéredi muké dé Jisas kudi wakwek

17 ¹⁻²Jisas dé déku duwat wak, “Wuné kutdégék. Kukba du taakwa las Gotna kudi kulaknyénye kapéredi mu yaké de yo. Yénaa yakwa du las wakwedo Gotna kudi véknwukwa du taakwa deku kudi

véknwute Gotké kuk kwayédaran apakélé kapéredi mu waga wakwen duké yaaké dé yo. Waga wakweké yaran duwat de taale deku kwaanléba apakélé matu gitakne derét yatjadado de géleguba dawuliye gu ke kiyaaado mukatik wan kapéredi mu. De wakwedo Gotna kudi véknwukwa du taakwa deku kudi véknwute Gotké kuk kwayédaran Got waga wakweran duwat yadan kapéredi mu némaanba yakataké dé yo. Wan apakélé kapéredi mu. ³iGuné wani duké jérawu yaké guné yo.

“Du nak kapéredi mu yadéran guné dérét waatiké guné yo. Waatigunu dé yadén kapéredi mu kulaknyénydéran guné wani muké tépa sanévéknwumarék yaké guné yo. ⁴Dé nakurak nyaa wupmalemu apu gunat kapéredi mu ye gunéké yae kéga wadéran, ‘Gunat yawurén kapéredi muké kélík ye bulaa wuné wani mu kulaknyényké wuné yo.’ Naate wadéran akwi apu guné waké guné yo, ‘Yaak. Yaménén kapéredi muké tépa sanévéknwumarék yaké naané yo.’ Naate waké guné yo.”

Gotké miték sanévéknwudaranké dé Jisas wakwek

⁵jJisasa du de dérét wak, “Némaan Ban, méné naanat kutkalé yaménu naané Gotké miték sanévéknwute ména jébaaké miték kutdénké naané yo.” ⁶kNaate wadaka dé Némaan Ban Jisas dé wak, “Guné Gotké walkamu yéknwun mawulé yagunéran guné apa jébaa yaké guné yo. Kéba tékwa mi mé vé. Guné Gotké walkamu yéknwun mawulé yagunu, guna yéknwun mawulé makwali sék pulak makwali male tédu, kényi mi raapme ye kusba dawuliduké Gorét waatagunéran, kényi mi raapme ye kusba dawuliké dé yo.”

Jébaa yadaranké dé Jisas kudi wakwek

⁷Wani kudi watakne dé Jisas derét wak, “Guna du nak déku jébaa yakwa du képmaa dé vao, kapu sipsipké dé téségu? Dé garabu jébaa yabutitakne déku némaan duna gat yédu sal déku némaan du dérét kéga waké dé yo? ‘Méné bari mé yae ra kadému katu.’ ⁸Waga wamarék yate kéga waké dé yo, ‘Méné wuna kadému mé kawu saakéra. Yatakne méné wuna kadému wunéké tiyaaké yo. Tiyaaménu wuné taale kawuru méné méné kukba kaké yo.’ Naate némaan du waké dé yo, déku jébaa yakwa dut. ⁹Wadu déku jébaa yakwa du waga yadu, wani némaan du wani muké déku jébaa yakwa duna yéba kevérekmarék yaké dé yo, dé déku jébaa male yadén bege. ¹⁰Guné wani jébaa yakwa du pulak Gotna jébaa yaké guné yo. Gotna jébaa yate guné waké guné yo, ‘Naané bakna jébaa yakwa du naané ro. Got tiyaadén jébaa naané yo. Yanan jébaaké guné naana yéba kevérekmarék yaké guné yo.’ Waga waké guné yo.” Naate dé Jisas derét wak.

ⁱ 17:3 Mt 18:15   ^j 17:5 Mk 9:24   ^k 17:6 Mt 17:20

Jisas lepéro yan du taaba vétiknét dé kutnébulék

¹¹ Jisas Jerusalemét yédakwa yaabuba dé yék. Yédéka Sameriana kápmaa nak saknwuba tédéka Galilina kápmaa nak saknwuba dé ték. ¹² Jisas yaabuba ye gayé nak saabadéka de lepéro yan du taaba vétik waga de séknaaba téte dérét de yaabuba vék. ¹³ Véte de némaanba waak, “Némaan du, Jisas, naanéké mé mawulé lékménu.” ¹⁴ ¹Naate waadaka dé derét véte dé wak, “Guné ye guné Gotna gaba jébaa yakwa nyédé duwat guna sépé wakwatnyéké guné yo.” Naate wadéka de déku kudi véknwute yédaka dé deku sépé tépa yéknwun yak. ¹⁵ Yadéka dé wani du nak déku sépé yéknwun yadéka véte dé tépa yaak. Yae némaanba waate dé Gotna yéba kevééréknék. ¹⁶ ^mKevérékne Jisasna maan wale kwati yaane waadé daate, dé Jisaské yéknwun mawulé yate dé déku yéba kevééréknék. Wani du wan Sameriaba yaan ban. ¹⁷ Yadéka Jisas dé wak, “Du taaba vétik deku sépé yéknwun dé yak. Du nak taaba sékét nak taababa kayék wan véti wan véti de yaba de? ¹⁸ Samuké dé nakurak du male, nak geba yaan du dé déku kapmu gwaamale yaak, Gotna yéba kevéérékgé?” ¹⁹ Naate watakne dé wani dut wak, “Méné wunéké miték sanévéknwute, wuné ménat kutnébulék apa yawurékwaké waménék bulaa méné tépa yéknwun ménébu yak. Méné mé raapme méné yéké yo.” Naate dé Jisas wani dut wak.

Got némaan ban rate du taakwaké miték védéranké dé wakwek

²⁰ ⁿParisina du las de Jisasnyét waatak, Got némaan ban rate du taakwaké miték védéran tulé yaaranké. Waatadaka dé dérét wak, “Got némaan ban rate du taakwaké miték védéran tulé yaadu guné vémarék yaké guné yo. ²¹ Yagunu du las kéga wamarék yaké de yo, ‘Mé vé. Got deku némaan ban rate, kéba dé ro.’ Naate wamarék yado nak du kéga wamarék yaké de yo, ‘Mé vé. Got deku némaan ban rate, wani taaléba dé ro.’ Naate wamarék yaké de yo, Got némaan ban rate guna mawuléba radékwa bege.”

²² ^oWani kudi watakne dé Jisas déku duwat kéga wakwek, “Kukba guné Akwi Du Taakwana Nyaan wunat véké mawulé yaké guné yo. Yate guné wunat vémarék yaké guné yo. ²³ Wani tulé du las gunat kéga waké de yo, ‘Wani dut mé vé. Akwi Du Taakwana Nyaan kéba dé ro.’ Naate wado las waké de yo, ‘Kaapuk. Waba dé ro.’ Naate wado guné deku kudi véknwumarék yaké guné yo. De yénaa de yo. ²⁴ Wuné Akwi Du Taakwana Nyaan gwaamale giyaawuru akwi du taakwa véké de yo. Nyét kulabidéka akwi du taakwa védakwa pulak, guné akwi wuné giyaawuru véké guné yo. Waga végunéranké sanévéknwute, guné deku yénaa kudi

¹ 17:14 Lu 5:14   ^m 17:16-18 Jo 4:9   ⁿ 17:20 Jo 3:3, 18:36   ^o 17:22-23 Lu 21:7-8

véknwumarék yaké guné yo. ²⁵Taale bulaa rakwa du taakwa wunat kapéredi mu yate, wunéké kuk tiyaaké de yo.

²⁶“Déknyényba Noa ran tulé du taakwa yadan pulak, Akwi Du Taakwana Nyaan wuné gwaamale yaawuréran tulé du taakwa waga male yaké de yo. ²⁷Noa ran tulé du taakwa de Gotké sanévéknwumarék yate, kényi kékmaana muké male de sanévéknwuk. Sanévéknwute kadému kadan, gu kadan, taakwa yadan, waga yadaka dé Noa apakélé sip yatakne dé wani sipba wulaak. Wulaadéka apakélé kwayé kwaléka de akwi gu ke kiyaasadak. ²⁸Déknyényba Ebrayamna wayékna déku nyaan Lot ran tulé Sodomba ran du taakwa waga male yate de rak. De Gotké sanévéknwumarék yate kényi kékmaana muké male de sanévéknwuk. Sanévéknwute, kadému kadan, gu kadan, gwalmu kéraadan, gwalmu kwayédan, kadému yaanandan, ga kaadan, waga de yak. ²⁹Yadaka dé Lot Sodom kulaknyénytakne yédéka dé apakélé yaa matu wale maas viyaakwa pulak akére dé akwi du taakwat yaalébaanék. ³⁰Wani du taakwa yadan pulak, wuné Akwi Du Taakwana Nyaan giyaawuréran tulé du taakwa waga male yaké de yo. De wunéké sanévéknwumarék yate, deku muké male sanévéknwudo wuné giyaaké wuné yo. Giyaawuru de véké de yo.

³¹“Wani tulé kaapaba rakwa du taakwa bari yaage yéké de yo. Deku gwalmu kéraaké deku gat tépa wulaamarék yaké de yo. Bakna yaage yéké de yo. Yaawiba tékwa du taakwa gayét gwaamale ye baapmu wut las wawo kéraamarék yaké de yo. Bari yaage yéké de yo. ³²Guné Lotna taakwaké sanévéknwuké guné yo. Déknyényba lé léku gayét véké walaakwe lé kiyaak. Guné walaakumarék yate, bakna yaage yéké guné yo. ³³Du taakwa wuna jébaa yado wuna maama derét viyaapérékdarán de miték rasaakuké de yo apuba apuba. Du taakwa wuna jébaa yamarék yate, deku sépéké male sanévéknwute, deku jébaa male yadaran de kiyae yalagké de yo. Miték rasaakumarék yaké de yo. ³⁴Gunat wuné wakweyo. Gwaamale yaawuréran tulé du vétik nakurak jaabéba kwaabéru Gotna kudi kure giyaakwa du naknét kéraate naknét kulaknyényké de yo. ³⁵Wani tulé taakwa vétik kadému kawu saakérabéru Gotna kudi kure giyaakwa du naknét kéraate naknét kulaknyényké de yo. ³⁶[Wani tulé du vétik yaawiba jébaa yabéru Gotna kudi kure giyaakwa du naknét kéraate naknét kulaknyényké de yo.]” ³⁷Wani kudi wadéka véknwute déku du de wak, “Némaan Ban, wani mu yaba yaké dé yo?” Naate wadaka dé Jisas derét wak, “Kwarékadi yaate jawudaka véte guné kiyaan kwaami nak radékwaké kutdéngek. Wani muké kutdénngunékwa pulak, guné wakwewurén mu véte, kutdéngeké guné yo, wuné yaawuréranké.” Waga dé Jisas derét wak.

Taakwa kot véknwukwa némaan banét waatalénké dé wakwek

18 ¹Jisas kényi aja kudi dé déku duwat wakwek. De Gorét waatamuké wulkiyaa yamarék yadoké dé derét kéga wakwek. De Gorét waataasaakudo dé deku kudi véknwudéranké dé derét kényi aja kudi wakwek. ²Kéga dé wak: “Némaa gayéba dé kot véknwukwa némaan ban nak rak. Wani du dé Gotké wup yamarék yate, dé du taakwaké wawo kaapuk sanévéknwudén. ³Dukiyaataakwa nak lé wani gayéba rak. Rate akwi nyaa lé kot véknwukwa némaan banké yéte, lé saaki saaki kéga dérét wakwesaakuk, ‘Wuna maama wunat kapéredi mu débu yak. Yadénké méné wunat kutkalé yaké méné yo, kapu yaga pulak?’ ⁴‘Naate waléka wani du dé wak, ‘Kaapuk.’ Watakne taale lérét kutkalé yamuké kélík dé yak. Yadéka lé wupmalemu apu yéte dérét waataléka kukba dé déku mawuléba wak, ‘Wuné Gotké wup yamarék yate, du taakwaké wawo kaapuk sanévéknwurékwa. ⁵Yate wuné wani taakwa akwi nyaa wunéké yaate saaki saaki wunat waatasaakumuké wuné wulkiyaa yo. Lé waga yate wuna mawulé yaalébaanmuké, wuné léku kudi véknwute lérét kutkalé yaké wuné yo.’ Waga dé kot véknwukwa némaan ban wak.”

⁶⁻⁷‘Némaan Ban Jisas wani kudi watakne dé derét wak, “Guné kot véknwukwa némaan banké mé sanévéknwu. Dé kapéredi mu yakwa du rate dé wani taakwana kudi véknwuk. Wani muké sanévéknwute, kutdénké guné yo. Got yéknwun mu male yakwa ban rate, dé déku du taakwana kudi véknwuké dé yo. De akwi nyaa akwi gaan dé derét kutkalé yaduké waatate, dérét waatasaakudaran, dé deku kudi véknwuké dé yo. ⁸Véknwute derét bari kutkalé yaké dé yo. Waga kutdénngunuké wuné gunat wakweyo. Guné mé sanévéknwu. Kukba wuné Akwi Du Taakwana Nyaan gwaamale giyae Gotké miték sanévéknwukwa du taakwat véké wuné yo, kapu kaapuk?”

Parisina du bét takis nyégélén duké dé wakwek

⁹Jisas dé kutdénké. Du taakwa las deku mawuléba de wak, “Naané Gotna méniba yéknwun du taakwa naané ro. Nak du taakwa déku méniba gweba du taakwa de ro.” Naate wate de kaapuk miték sanévéknwudan. ¹⁰Waga kutdénngte dé derét kényi aja kudi wakwek: “Du vétik Got wale kudi bulké nae bét Gotna kudi buldakwa némaa gat waarék. Wani du nak wan Parisina du. Nak wan takis nyégélén du. ¹¹‘Parisina du waare dé kapmu téte dé Gorét kéga wak, ‘Méné Got, wuné yéknwun du rawurékwaké, wuné ména yéba kevéreknu. Wuné nak du taakwa yakwa pulak yamarék yate, wuné ménat waato. De nak duna

¹ 18:1 Kl 4:2   ² 18:4-5 Lu 11:5-9   ³ 18:7 Re 6:9-11   ⁴ 18:9,14 Lu 16:15   ⁵ 18:11-12 Mt 23:23, 28

gwalmuké mawulat kapére yadakwa, yénaa kudi wakwedakwa, du nak duna taakwa wale kapéredi mu yadakwa waga yate de kapéredi mu yo. Wuné kéba tékwa takis nyégélkwa du kapéredi mu yakwa pulak, kaapuk yawurékwa. ¹²Wuné akwi wik wuné nyaa vétik kadému kamarék wuné ro. Rate wuné kéraawurékwa akwi mu muniye tabé nak taaba sékét nak taababa kayék wan véti wan véti takne nakurak tabé wuné ménéké kwayu.’ ¹³Naate wadéka dé takis nyégélén du séknaaba dé ték. Tété yadén kapéredi muké nyékéri yate, dé nyérét kaapuk kwaasawuré védén. Yate waadé daate dé Gorét kéga wak, ‘Méné Got wuné kapéredi mu yakwa du. Méné wunéké mé mawulé lékménu.’ Naate dé wak.”

¹⁴Wani kudi watakne dé Jisas derét wak, “Gunat wuné wakweyo. Takis nyégélén du yadén kapéredi mu Got dé yatnyéputik. Yatnyéputidéka dé Gotna méniba yéknwun du rate dé miték yék déku gat. Parisina du dé Gotna méniba yéknwun du kaapuk radén. Deku yéba kevérekngwa du taakwaké kukba Got wadu de bakna du taakwa raké de yo. Deku yéba kevérekmarék yakwa du taakwaké kukba Got wadu de némaan du taakwa raké de yo.” Naate dé Jisas derét wak.

Jisas dé makwal baadit kutkalé yak

¹⁵Du taakwa de makwal baadit Jisaské kure yék, dé derét taaba kutte déké Gorét waataduké. Kure yédaka de Jisasma du véte de derét waatik. ¹⁶Waaitidaka dé Jisas wani baadit waak, déké yaadoké. Waatakne dé déku duwat wak, “Makwal baadi wunéké de mé yao. Yaado guné derét waaitamarék yaké guné yo. Gotna kémba rakwa du taakwa wan wani makwal baadi pulak. ¹⁷Got némaan ban rate déku du taakwaké miték véké dé yo. Dé waga yadéranké makwal baadi de yéknwun mawulé yo. Makwal baadi yakwa pulak, du taakwa dé déké miték védéranké yéknwun mawulé yadaran de déku kémba yaalaké de yo. Makwal baadi yadakwa pulak yéknwun mawulé yamarék yakwa du taakwa de déku kémba yaalamarék yaké de yo.” Naate dé Jisas derét wak.

Wupmalemu gwalmu yan du dé Jisas wale kudi bulék

¹⁸Wupmalemu gwalmu yan némaan du nak dé Jisasnyét wak, “Méné yéknwun du rate méné Gotna jébaaké naanat yakwatnyu. Méné mé wakwe. Samu mu ye wuné kulé mawulé kérae apuba apuba miték rasaakuké wuné yo?” ¹⁹Naate wadéka dé Jisas wak, “Samuké méné wunat ‘Yéknwun du’ wo? Got kapmu dé yéknwun ban dé ro. ²⁰Got wakwedéka Moses wakwen apa kudi méné kutdéngek. Kutdénge méné véknwuké yo. ‘Méné nak duna taakwa wale kapéredi mu yamarék yaké méné yo. Du taakwat viyaapérekmarék yaké méné yo. Sél yamarék yaké

† 18:20 Eks 20:12-16

méné yo. Nak duké yénaa kudi wakwemarék yaké méné yo. Méné ména néwepat kutkalé yaké méné yo.’ Moses wani kudi wakwedéka méné kutdengék.” ²¹Naate wadéka dé wak, “Wuné baadi rawurén tulé wuné wani apa kudi wuné véknwuk. Kéni tulé wawo wuné véknwu.” ²²Naate wadéka dé wak, “Méné nak mu wawo yaké méné yo. Méné taknaménén akwi gwalmu nak duké kwayétakne yéwaa nyégéle méné yéwaa yamarék du taakwaké kwayéké méné yo. Kwayéménu kukba Got ménat kutkalé yadu méné Gotna gayét ye waba miték male rasaakuké méné yo. Méné yéwaa yamarék du taakwaké yéwaa kwayétakne gwaamale yae wuna jébaaba yaalaké méné yo.” ²³Waga wadéka wani kudi véknwudéka déku mawulé kapére dé yak, dé wupmalemu yéwaa ye nak duké kwayémuké kélik yadén bege.

²⁴Jisas wani dut véte dé déku duwat wak, “Wupmalemu gwalmu yan du taakwa kwekére ye de Gotna kémba yaalamarék yaké de yo. De apa ye Gotna kémba yaalaké de yo. ²⁵Kéni kudi wawo mé véknwu. Apakélé bulmakawu nak baapmu wut kétaapadakwa raaményna yaabuba wulaaké mawulé yadéran apa yaké dé yo. Wupmalemu gwalmu yan du taakwa Gotna kémba yaalaké mawulé yate apat kapére yaké de yo.” ²⁶Naate wadéka de wani kudi véknwutakne de wak, “Wupmalemu gwalmu yan du taakwa Gotna kémba wulaaké nae apat kapére yadaran yaga pulak gwalmu yamarék yakwa du taakwa Gotna kémba wulae miték rasaakuké de yo apuba apuba? Wan kaapuk. Gotna kémba wulaaké de yapatiké de yo.” ²⁷Naate wadaka dé wak, “Du taakwa deku kapmu apa yate, Gotna kémba yaale miték rasaakuké de yapatiyu. Got kapmu wani muké dé apa yo. Got akwi mu yaké dé apa yo.”

²⁸Wani kudi wadéka dé Pita wak, “Mé véknwu. Naané naana ga naana gwalmu wawo kulaknyénytakne naané ména jébaa yate méné wale yeyé yeyo.” ²⁹⁻³⁰Naate wadéka dé Jisas wak, “Wan adél. Mé véknwu. Wunéké miték sanévéknwukwa du taakwa Gotna jébaa yaké nae deku ga, du, taakwa, némaadugu wayéknaje, néwaa yaapa, baadit kulaknyénydaran Got bulaa derét kutkalé yadu de miték rasaakuké de yo apuba apuba. Adél wuné gunat wakweyo.” Naate dé derét wak.

Jisas kiyae tépa nébéle raapdéranké dé tépa wakwek

³¹Jisas déku du taaba vétik sékérék maanba kayék vétik de wale kudi bulte dé derét wak, “Mé véknwu. Bulaa Jerusalemét naané waaru. Waaréno Gotna yéba kudi wakwen du Akwi Du Taakwana Nyaan wunéké Gotna nyégaba kavidan kudi adél yaké dé yo. ³²Jerusalembe de wunat nak gena duké kwayédo wuné deku taababa raké wuné yo. Rawuru de wunat wasélékte kapéredi mu yate sépmeny sévaaviké de yo. ³³Yate

^w 18:22 Lu 12:33

wunat raamény baagwit viyaatakne wunat viyaapérekgé de yo. Yado kiyaawuru nyaa kupuk yédu wuné tépa nébéle raapké wuné yo.” ³⁴Waga wadéka déku du wani kudiké kaapuk miték kutdéngdan. Got wani mu paakudéka de Jisas wakwedén kudiké kaapuk miték kutdéngdan.

Jisas méni kiyaan dut dé kutnébulék

³⁵Jisas déku du wale de Jeriko saabaké yak. Yadaka méni kiyaan du nak dé yaabuba rate dé du taakwat yéwaaké yaawik. ³⁶Yaawite dé véknwuk wupmalemu du taakwa yédaka. Véknwute dé duwat las waatak, “Wan samu de yo?” ³⁷Naate waatadéka de dérét wak, “Nasaret ban Jisas dé yao.” ³⁸Naate wadaka dé waak, “Ménawa, Devitna képmawaara Jisas, mé véknwu. Méné Devit pulak némaan ban rate wunéké mé mawulé lékménu.” ³⁹Naate wadéka de taale yén du dérét waatite de wak, “Akélak mé ra.” Naate wadaka dé kaapuk akélak radén. Tépa waate dé wak, “Méné, Devitna képmawaara, wunéké mé mawulé lékménu.” ⁴⁰⁻⁴¹Naate wadéka dé Jisas téte dé derét wak, “Dérét mé kure yaa wunéké.” Naate wadéka dé ye Jisas tén saabadéka dé dérét waatak, “Wuné ménat samu yawuruké méné mawulé yo?” Naate wadéka dé wak, “Némaan Ban, wuné véké wuné mawulé yo.” ⁴²Naate wadéka dé dérét wak, “Ménat kutnébulwuréran apaké miték sanévéknwuménék bulaa ména méni yéknwun dé yo. Bulaa méni mé vé.” ⁴³Waga wadéka dé déku méni bari tépa yéknwun yadéka dé vék. Véte dé Jisas wale yéte dé wawo Gotna yéba kevéréknék. Yadéka wani mu vén du taakwa de wawo Gotna yéba de kevéréknék.

Sakias dé Jisaské miték sanévéknwuk

19 ¹Jisas dé Jerikot wulaak. Wulae dé nak get yéké nae dé yaabuba yék. ²Takis nyégélén du nak déku yé Sakias dé wani gayéba rak. Dé takis nyégélén duna némaan ban rate dé wupmalemu yéwaa taknak. ³Dé Jisasnyét véké dé mawulé yak. Yadéka wupmalemu du taakwa tédaka dé Jisasnyét véké dé yapatik, dé wap du bege. ⁴Yapatiye dé taale pétépété ye dé miba nak waarék, Jisasnyét véké. Jisas wani yaabuba yaadéranké kutdéngte dé miba nak waarék. ⁵Waare radéka Jisas yae wani taalé saabe dérét kwaasawuré véte dé dérét wak, “Sakias, bulaa méné wale ména gaba raké wuné yo. Méné bari méné giyaaké yo.” ⁶Waga wadéka dé bari giyaate dé dusék yak. Yate dé Jisasnyét déku gat kure yék. ⁷Yédéka de akwi du taakwa véte de wak, “Jisas dé kapéredi mu yakwa du wale raké dé déku gat yu. Wan sépélak dé yo.”

⁸Sakias dé Némaan Ban Jisasnyét wak, “Némaan Ban, mé véknwu. Bulaa wuné wuna gwalmu nyédéba muniké wuné yo. Muniye nak

× 18:37 Mt 2:23   √ 18:38 Mt 1:1

tabé gwalmu yamarék duké kwayéké wuné yo. Kwayéte kéga wawo yaké wuné yo. Wuné déknyényba duwat las yénaa ye deku gwalmu nyégélwuréran wuné deké tépa kwayéte tabé kupuk wawo kwayéké wuné yo.”⁹⁻¹⁰ Naate wadéka dé Jisas wak, “Kéni du dé wawo Ebrayamna képmawaara dé ro. Rate déknyényba Gotké miték sanévéknwumarék yate débu yalaknék. Bulaa guné déku kudi véknwute guné kutdengék. Bulaa Got dérét déku gaba rakwa du taakwat wawo Setenna taababa débu kéraak. Kéraadékné de déku taababa miték rasaakuké de yo. Yalakné du taakwaké sékale véte derét Setenna taababa kérae derét kutkalé yaké wuné Akwi Du Taakwana Nyaan kéni képmaat giyaak.” Naate dé derét wak.

Jébaa yan du yéwaa nyégéldanké dé aja kudi wakwek

¹¹ Jisas Jerusalem saabaké dé yak. Yadéka du taakwa de deku mawuléba wak, “Got némaan ban rate naanéké miték védéran tulé bari yaaké dé yo.” Naate wadaka dé Jisas derét aja kudi kéga wakwek. ¹²⁻¹³ “Némaan du nak séknaa get yéké yate, taale déku jébaa yakwa du taaba vétikné waadéka yédaka dé deké nak nak dé yéwaa las kwayék (20 kina, 20 kina pulak). Kwayéte dé derét wak, ‘Kéni yéwaa kure jébaa yagunu wuné tépa gwaamale yae kéraaké wuné yo.’ Naate watakne dé séknaa get yék, waba rakwa némaan ban dérét wadu dé déku gayéba rakwa du taakwaké némaan ban raduké. Ye wani kudi véknwe bari bari gwaamale yaaké dé sanévéknwuk. ¹⁴ Dé yédéka de déku gayéba ran du taakwa déké kélik yate, de duwat las wadaka de déku kukba yék. Ye de séknaa geba ran némaan banét wak, ‘Naané wani du naanéké némaan ban ramuké kélik naané yo.’

¹⁵ “Kukba wani némaan ban dé wani dut wak, dé déku gayéba rakwa du taakwaké némaan ban raduké. Wadéka véknwutakne re dé tépa gwaamale yaak. Yae dé wak, ‘Déknyényba yéwaa kwayéwurén duwat mé waa yaado. Kwayéwurén yéwaa kure jébaa ye yéwaa yagap de nyégélék?’ ¹⁶ Naate wadéka du nak taale yae dé dérét wak, ‘Némaan ban, wuné ména yéwaa kure jébaa ye wuné wupmalemu yéwaa nyégélék (200).’ ¹⁷ Naate wadéka dé némaan du dérét wak, ‘Méné yéknwun jébaa yakwa du méné. Yéknwun jébaa ménébu yak. Méné makwal muké ménébu miték vék. Véménénké wuné wawuru méné gayéké taaba vétik némaan ban raké méné yo.’ ¹⁸ Naate wadéka dé nak du wawo yae dé wak, ‘Némaan ban, wuné ména yéwaa kure jébaa ye wuné wupmalemu yéwaa las wawo nyégélék (100).’ ¹⁹ Naate wadéka dé némaan du wak, ‘Wan yéknwun. Bulaa wuné wawuru méné gayéké naktaba némaan ban raké méné yo.’ ²⁰⁻²¹ Naate wadéka nak du yae dé wak, ‘Némaan ban,

^z 19:9-10 Ap 16:31, 1 Ti 1:15   ^a 19:17-24 Lu 16:10-11

wuné ménéké wuné kutdengék. Méné du taakwaké mawulé kaapuk lékménékwa. Méné gwalmu las wawo bakna kéraaké mawulé yate, méné nak du taakwat kutkalé kaapuk yaménékwa. Wuné ménéké wup yate wuné tiyaaménén yéwaa baapmu wutba kusépmé wuné taknak. Ména yéwaa kéba dé ro. Bulaa ménéké tépa wuné kwayu.’ ²²Naate wadéka dé némaan du wak, ‘Méné kapéredi jébaa yakwa du. Wakweménén kudi véknwute wuné yaménén kapéredi mu ménat yakataké wuné yo. Wuné apa yate nak du taakwaké mawulé lékmarék yate gwalmu las wawo bakna kéraaké mawulé yate, wuné nak du taakwat kaapuk kutkalé yawurékwa. Wan adél méné wak. Waga yawurékwaké ménébu kutdengék. ²³Kutdengte samuké wuna yéwaa méné yéwaa taknadakwa gaba taknamaréék yak? Méné waba taknaménu mukatik wuné gwaamale yae wani yéwaa kérae yéwaa las wawo kéraakatik wuné yak.’ ²⁴Naate watakne dé waba tén duwat wak, ‘Guné déké kwayéwurén yéwaa dérét nyégéle guné wupmalemu yéwaa yan duké kwayéké yo.’ Wani jébaa yakwa du dé kwayéwurén yéwaa kure yéknwun jébaa dé yak. ²⁵Naate wadéka de dérét wak, ‘Némaan ban, samu méné yo? Dé wupmalemu yéwaa débu yak.’ ²⁶Naate wadaka dé derét wak, ‘Yéknwun jébaa ye wupmalemu gwalmu kéraan du taakwa kukba gwalmu las wawo kéraaké de yo. Yéknwun jébaa yamarék yate walkamu gwalmu yan du taakwa kukba bakna raké de yo. ²⁷Wuna maama wuné deku némaan ban ramuké kélik yadanké guné dérét kure yae wuna méniba viyaapérekgé guné yo.’ Naate dé némaan du wak.”

Jisas némaan ban rate dé Jerusalemét wulaak

²⁸Jisas wani kudi watakne dé taale ye dé déku du wale Jerusalemét waarédakwa yaabuba waarék. ²⁹⁻³⁰Waare Betpasi tédéka Betani wawo tédéka dé vék. Wani gayé vétik Oliv nébuba bét tu. Jerusalem tékwaba bét tu. Vétakne saabaké yate dé déku du vétiknét wak, “Béné wani gayét wulae béné véké yo donki nyaanét nak. Miba lékitaknadak dé tu. Déknyényba du déku butgulba kaapuk radén. Béné dérét lépmwénye béné kure yaaké yo. ³¹Yabénu du nak bénat kéga waatadéran, ‘Samu yaké béné wani donki nyaan lépmwényu?’ Naate wadéran béné kéga waké béné yo, ‘Némaan Ban dé wani donkiké mawulé yo.’ Waga waké béné yo dérét.”

³²Wani kudi véknwutakne bét ye bét vék donki miba lékitaknadaka tédéka. ³³Vétakne wani donkina baagwi lépmwényébétka de wani donkina yaapa yae de bérét wak, “Samu yaké béné wani donki nyaan lépmwényu?” ³⁴Naate wadaka bét wak, “Némaan Ban dé wani donkiké mawulé yo.” ³⁵Naate wabétka kusékétdaka bét donki nyaan kure yék Jisaské. Ye bét bétku baapmu wut las donkina butgulba akutaknak, Jisas waba raduké.

³⁶Wani donkiba rate yédéka de du taakwa deku baapmu wurét yaabu kusok. ³⁷Kusodaka dé ye Oliv nébu kulaknyénytakne dawuliye Jerusalem

saabaké yadéka déké miték sanévéknwukwa wupmalemu du taakwa de déké yéknwun mawulé yate dusék takwasék yak. Yate déknýényba vémarék yadan apa jébaa védanké sanévéknwute de némaanba waate de Gotna yéba kevéréknék. Yate de wak:

³⁸ ^bNaana némaan ban naanéké dé yao.

Némaan Ban Got wadék dé yao. Wan yéknwun.

Got dérét kutkalé yaké dé yo.

Gotna gayéba rakwa du yéknwun mawulé yate miték raké de yo.

Naané yéknwun mawulé yate awuréba rakwa ban Gotna yéba kevérékgé naané yo.

³⁹ ^cParisina du las wani du taakwa wale téte véknwute de Jisasnyét wak, “Némaan du, méné du taakwat waatiké méné yo, de waga némaanba waamarék yadoké.” ⁴⁰ Naate wadaka dé derét wak, “Gunat wuné wakweyo. De kudi bulmarék yadaran matu deku kapmu wuna yéba kevérékgé de yo.” Naate dé derét wak.

Jisas Jerusalemba rakwa du taakwaké dé géraak

⁴¹ ^dJisas ye Jerusalem saabaké yate gayét véte waba rakwa du taakwaké mawulé lékte dé géraak. ⁴² Géraate dé wak, “Bulaa guné Got wale nakurak mawulé yate raké kutdénggunu mukatik wan yéknwun. Bulaa wani mu paakudék guné kaapuk miték kutdénggunén. ⁴³⁻⁴⁴ Guné Got gunat kutkalé yate Setenna taababa gunat kéraadékwa tuléké kaapuk miték kutdénggunén. Yagunékwaké kukba guna maama yae guna gayé tényéwe téké de yo. Téte de kępmaa vae yégunéran yaabuba taknatépéké de yo. Yate de gayét wulae gunat, guna baadit wawo viyaapérekgé de yo. Viyaapérekte akwi ga yaalébaanké de yo. Yaalébaando ga kaagunén akwi matu akére kapmu kapmu raké de yo.” Naate dé wak.

Gotna kudi buldakwa némaa gaba dé duwat kélésalak

⁴⁵⁻⁴⁶ Jisas ye Jerusalemét wulae dé Gotna kudi buldakwa némaa gat wulaak. Wulae dé vék du las gwalmu kwayéte yéwaa nyégéldaka. Véte dé derét kélésalate dé wak, “Kéni kudi Gotna nyégaba dé kwao: Got dé wak, ‘Du taakwa wuna gat yaale wuné wale kudi bulké de yo.’ Naate dé Got wak. Wani kudiké guné kaapuk sanévéknwugunékwa. Guné kéni gaba Got wale kaapuk bulgunékwa. Guné gwalmu kwayéte yéwaa nyégélgunéka kéni ga wan sél yakwa du paakwe rakwa ga pulak.” Naate dé derét wak.

Gotna kudi buldakwa némaa gaba dé kudi wakwek

⁴⁷ Akwi nyaa Gotna kudi buldakwa némaa gaba dé du taakwat Gotna jébaaké yakwatnyék. Yadéka de Gotna gaba jébaa yakwa nyédé

^b 19:38 Sam 118:26   ^c 19:39 Mt 21:14-16   ^d 19:41-42 Lu 13:34-35

duna némaan du, apa kudiké kutdénkwa du, némaan du las wawo de wak, “Yaga pulak dérét viyaapérekgé naané yo?” ⁴⁸ “Waga wate dérét viyaapérekgé de yapatik, akwi du taakwa déké yéknwun mawulé yate déku kudi véknwuké mawulé yadan bege.

Jisasnyét de waatak, “Kiyadé wak méné wani jébaa yo?”

20 ¹Nyaa nak dé Jisas Gotna kudi buldakwa némaa gaba téte du taakwat Gotna jébaaké yakwatnyéte Gotna kudi wakwedéka Gotna gaba jébaa yakwa nyédé duna némaan du, apa kudiké kutdénkwa du, Isrelna kubu du, waga de déké yaak. ²Yae de dérét wak, “Samu apa kérae méné wani jébaa yo? Kiyadé wak méné wani jébaa yo?” ³Naate wadaka dé derét wak, “Wuné wawo gunat nak kudi waataké wunék. Guné wunat mé wakwe. ⁴Kiyadé Jonét wak dé du taakwat gu yaakutaknak? Got dé waga wak, kapu kékmaaba rakwa du dé nak waga wak?” ⁵Naate waatadéka de deku kapmu bulte de wak, “Naané kéga wanaran, ‘Got dé waga wak.’ Naate wanaran dé naanat kéga waké dé yo, ‘Samuké guné déku kudi kaapuk véknwugunén?’ ⁶Naané kéga wanaran, ‘Kékmaaba rakwa du dé nak wak.’ Naate wanaran akwi du véknwute naanat rékaréka yate naanat matut viyaaké de yo, Jonké ‘Gotna yéba kudi wakwen du nak’ naadakwa bege.” ⁷Waga bultakne de yénaa yate Jisasnyét wak, “Naané las kaapuk kutdénngnan. Wani muké wakwemarék yaké naané yo.” ⁸Waga wadaka dé derét wak, “Wuné wawo wakwemarék yaké wuné yo, wunat wadék yae kényi jébaa yawurékwa banké.”

Jisas aja kudi dé wakwek wain yaawiké téségén duké

⁹Wani kudi watakne dé du taakwat kényi aja kudi wakwek: “Du nak dé wain yaawi nak yak. Ye dé wain mi tawuk. Ye dé wani yaawiké téségéte yaawiba jébaa yate yéwaa nyégélké mawulé yan duké kwayék. Kwayétakne dé nak kékmaat yék. Ye dé wupmalemu kwaaré waba rak. ¹⁰Radéka misék gélédaran tulé yaaké yadéka dé wale rate déku jébaa yakwa dut nak dé wak, dé yaawiké téségékwa duké yéduké. Dé misék las kwayédo kure yaaduké dé mawulé yak. Yate wadéka déku jébaa yakwa du yédéka de yaawiké téségékwa du déku kudi kaapuk véknwudan. Yate de wani dut viyaate wadaka dé bakna gwaamale yaak. ¹¹Yaadéka déku jébaa yakwa nak dut wadéka, yédéka, dérét wawo viyaate kapéredi mu yate wadaka dé bakna gwaamale yaak. ¹²Yaadéka déku jébaa yakwa nak dut wawo wadéka, yédéka, dérét némaanba viyaate de dérét kaapat yatjagwadék. ¹³Yadaka gwaamale yaadéka yaawina bapadu dé wak, ‘Wuné samu yaké wuné yo? Wuné mawulat kapére yawurékwa wuna nyaanét wawuru dé yéké dé yo. Dé ye wadu sal de déku kudi véknwuké

^e 19:48 Mt 21:46

de yo?’ ¹⁴Naate watakne dé déku du nyaanét wadéka, yédéka, de yaawiké téségékwa du véte deku kapmu bulte kéga de wak, ‘Yaawina bapadu kiyaadu wani nyaan déku yaapana gwalmu akwi kéraaké dé yo. Naané dérét viyaapérektakne kényi yaawi kéraaké naané yo.’ ¹⁵Waga watakne de dérét kure yaawi kulaknyénytakne kaapat kure gwaade de dérét viyaapéreknék.” Naate watakne dé Jisas derét wak, “Guné yaga guné sanévéknwu? De waga yadanké wani yaawina bapadu derét samu yaké dé yo? ¹⁶Dé yae wani wain yaawiké téségékwa duwat viyaapérekgé dé yo. Viyaapérekne nak duké wani yaawi kwayéké dé yo, de yaawiké téségédoké.”

Waba tén du taakwa wani kudi véknwute de wak, “Kaapuk. De waga yamarék yaké de yo.” ¹⁷Naate wadaka dé dérét véte dé wak, “Gotna nyégaba kényi kudi dé kwao:

Ga kaakwa du yéknwun matuké sékalte nakurak matuké kélik yadaka dé bakna rak.

Radéka Got wani matut véte dé wak, ‘Wan yéknwun matu. Wani matu radu ga miték kwaaké dé yo.’ Naate watakne wani matu kérae taknadéka dé ga miték kwaak.

¹⁸Wani kudiké gunat wuné waato. Kiyadéké dé wo? Wani matu takuba akéréran du deku sépékwaapa kapére yaké dé yo. Wani matu duna sépéba akéréderan wani duwat takupérekgé dé yo.” Naate dé Jisas wak. Wani matuké waga wakwete dé déké dé wakwek.

Takis kwayédakwaké dé Jisas kudi wakwek

¹⁹Wani kudi wadéka de apa kudiké kutdéngkwa du Gotna gaba jébaa yakwa nyédé duna némaan du wawo de kutdéngék, Jisas deké dé wani kudi wakwek. Kutdéngte dérét bari kulékiye kure yéké de mawulé yak. Yate du taakwa kélik yate derét waatimuké wup yate de dérét kaapuk kulékidan. ²⁰Yate de dérét kulékidaran tuléké de raségék. Yate deku mawuléba de wak, “Yénaa yakwa du dé wale kudi bulte kés mu nak muké dérét waatadaran sal dé kaatate kapéredi kudi las waké dé yo? Wadu naané dérét kotimké naané yo. Kotimtakne naané dérét Romna duké kwayéké naané yo.” Naate wate de duké las yéwaa kwayék, de yénaa yate dé wale kudi buldoké. ²¹Wani yénaa yakwa du yae de Jisasnyét wak, “Némaan du, méné derét Gotna jébaaké méné yakwatnyu. Méné adél kudi male wakwete derét Gotna kudiké miték méné yakwatnyu. Méné nakurak kudi male méné wakweyo némaan du taakwa, bakna du taakwat wawo. Waga naané kutdéngék. ²²Méné waga yate bulaa méné naanat mé wakwe. Naana apa kudi yaga dé wo? Naané takis Romna némaan banké kwayéké naané yo, kapu kaapuk?” ²³Naate wadaka dé Jisas kutdéngék.

‘ 20:17 Sam 118:22   § 20:18 Ais 8:14-15   h 20:19 Lu 19:47-48

De deku mawuléba kéga de wak, “Bulaa dé kapéredi kudi wadu naané dérét kotimké naané yo.”²⁴ Naate wadaka Jisas kutdénge de dérét wak, “Guné takis kwayégunékwa yéwaa nak wunat mé wakwatnyé véwuru.” Naate wadéka de wani yéwaa nak kure yék déké. Kure yédaka de dérét wak, “Wani yéwaaba kwaakwa nyaap wan kiyadéna nyaap? Kiyadéna yé de wani yéwaaba kavik?” Naate waatadéka de wak, “Wan Romna némaan bannan.”²⁵ Naate wadaka de dérét wak, “Wan adél. Romna némaan banna mu guné déké kwayéké guné yo. Gotna mu guné Gotké kwayéké guné yo.”²⁶ Naate wadéka de déku kudiké sanévéknwu wanévéknwuk. De du taakwa naané méniba téte kapéredi kudiké dérét kotimké mawulé yate de waga yaké de yapatik, dé kapéredi kudi wakwemarék yadén bege. Yapatite de kudi kaapuk buldan.

Du kiyae nébéle raapdaranké de Jisasnyét waatak

²⁷⁻²⁸ Sadyusina du deku mawuléba de kéga wo, “Kiyaan du taakwa tépa nébéle raapmarék yaké de yo.” Naate de wo. De las Jisaské ye de dérét kéga wak, “Némaan du, méné du taakwat Gotna jébaaké méné yakwatnyu. Méné kényi muké naanat mé wakwe. Déknyényba Moses kéga dé kavik: Du nak taakwa ye nyaan kéraamarék ye kiyaadéran déku wayékna wani taakwa yaké dé yo. Yadu nyaan kéraalu wani nyaanké waké dé yo, ‘Wuna némaaduna nyaan.’ Naate waké dé yo. Waga dé Moses kavik.”²⁹ Bulaa mé véknwu. Déknyényba némaadugu wayéknaje nak taaba sékét nak taababa kayék vétik de rak. Némaadu taakwa ye baadi kéraamarék ye dé kiyaak.³⁰ Kiyaadéka déku wayékna wani taakwa ye baadi kéraamarék ye dé kiyaak.³¹ Kiyaadéka nak wayékna wani taakwa ye baadi kéraamarék ye dé kiyaak. Kiyaadéka akwi wayéknaje waga male ye de akwi baadi kéraamarék ye de kiyaak.³² Yadaka kukba lé wani taakwa wawo kiyaak.³³ Bulaa naanat mé wakwe. Kiyaan du taakwa tépa nébéle raapdarán tuléké méné wakweyo. Wani tulé wani taakwa kiyadéna taakwa raké lé yo? Déknyényba wani némaadugu wayéknaje akwi de lérét yak.” Naate de Sadyusina du Jisasnyét waatak.

³⁴ Jisas deku kudi véknwute de dérét wak, “Bulaa rakwa du taakwa de kéga yo. Du de taakwa yo. Taakwa de du ro.”³⁵ Kukba Got wadén du taakwa kiyae nébéle raapme du de taakwa yamarék yado taakwa de du ramarék yaké de yo.³⁶ Got wadu de déku baadi raké de yo. De Gotna kudi kure giyaakwa du pulak raké de yo. Got wale rate tépa kiyaamarék yaké de yo.³⁷ Kiyaan du taakwa tépa nébéle raapdaranké naané kutdéngek, Moses wani muké kudi wakwedén bege. Makwal mi yaa yaanénké wakwete kényi kudi Gotna nyégaba kavidéka gunébu véknwuk: Némaan Ban Got wan Ebrayamna némaan ban. Wan Aisakna

¹ 20:27-28 Diu 25:5   ² 20:37 Eks 3:6

némaan ban. Wan Jekopna némaan ban. Dé deku némaan ban dé ro.
³⁸Moses wani kudi déknyényba kiyaan duké kavidéka naané kutdégék.
 Got kiyaan du taakwana némaan ban kaapuk radékwa. Got kulé rakwa
 du taakwana némaan ban dé ro. Got wadén du taakwa wan kiyaan du
 taakwa kaapuk. Got wadén du taakwa wan kiyae nébéle raapme rakwa
 du taakwa. Waga naané kutdégék.” ³⁹Waga wadéka de apa kudiké
 kutdégkwa du las de dérét wak, “Némaan du, méné yéknwun kudi
 méné wo.” ⁴⁰Naate watakne de kudi las wawo kaapuk buldan, dérét tépa
 waatamuké wup yadan bege.

Jisas dé derét waatak Got wadén banké

⁴¹Wani tulé Jisas dé derét wak, “Apa kudiké kutdégkwa du de wo,
 ‘Got wadén ban Kraiss wan Devitna képmawaara.’ Samuké de waga wo?
⁴²⁻⁴³^kDéknyényba Devit Kraiské kudi las dé kavik Gotna nyégaba. Devit
 kavin kudiké naané wo, Sam. Wani kudiba kényi kudi dé kwao:

Némaan Ban Got wuna Némaan Banét dé wak,

‘Méné némaan ban rate wuna yéknwun tuwa taababa raké méné
 yo.

Raménu wuné wawuru ména maama ména taababa raké de yo.

Rado méné némaan ban rate deké véké méné yo.’

Naate dé Got wak.

Gunat wuné wakweyo. Devit wani kudi wakwete dé Kraiské, ‘Wuna
 Némaan Ban,’ dé naak. Samuké nae dé Devit Kraiské waga wak? ⁴⁴Devit
 Got wadén ban Kraiské ‘Wuna Némaan Ban’ naadéka yaga pulak dé
 Kraiss Devitna képmawaara ro? Kraiss Devitna képmawaara rate, Devitna
 némaan ban wawo dé ro, kapu yaga pulak?” Naate dé derét waatak.

Apa kudi kutdégkwa duké dé Jisas kudi wakwek

⁴⁵Akwi du taakwa wekna rate de Jisasna kudi véknwuk. Véknwudaka
 dé déku duwat dé kudi wakwek. ⁴⁶Wakwete dé wak, “Guné apa kudiké
 kutdégkwa duké jéraru yaké guné yo. De sémény baapmu wut
 kusadatakne du taakwa jawudakwa taaléba yeyé yeyaké de mawulé yo.
 Yeyé yeyate nak du taakwa derét véte kéga wadoké de mawulé yo: ‘Wan
 naana némaan du dewa yaakwa.’ Naate wadoké de mawulé yo. De Gotna
 kudi bulnakwa gat wulae de némaan duna taaléba raké de mawulé yo.
 De nak du wale kadému kate de yéknwun taaléké sékalte, du taakwana
 méniba raké de mawulé yo. ⁴⁷De dukiyaataakwana gwalmu akwi de
 kérao. De yénaa yate apakélé kudi Gorét wakweyo, nak du derét véte
 deku yéba kevérekdoké. Yadakwaké Got wadu apakélé kapéredi mu deké
 yaaké dé yo.” Naate dé Jisas wak.

^k 20:42-43 Sam 110:1

Gwalmu yamarék dukiyaataakwa lé yéwaa taknak

21 ¹Jisas Gotna kudi buldakwa némaa gaba téte dé vék wupmalemu gwalmu yan du taakwa Gotké yéwaa kwayédaka. ²Védéka gwalmu yamarék dukiyaataakwa nak yae makwal yéwaa vétik Gotké kwayéléka dé vék. ³⁻⁴Véte dé wak, “Wupmalemu gwalmu yan du taakwa de Gotké yéwaa las de kwayék. Kwayédaka deku yéwaa las wawo dé ro deku gaba. Wani taakwa makwal yéwaa vétik kwayéte lé kure ralén yéwaa akwi lé kwayék. Kwayétakne lé kadému kéraaléran yéwaa kaapuk. Gotké kwayélékwa yéknwun paaté kwayédakwa paatat débu talaknak. Adél wuné gunat wakweyo.”

Gotna kudi buldakwa némaa ga yaalébaandaranké dé wakwek

⁵⁻⁶Jisasna du las de Gotna kudi buldakwa némaa gaké bulte de wak, “Kén yéknwun ga. Yéknwun matut de yak. Du taakwa Gotké kwayédan yéknwun gwalmat miték de kusok.” Naate wadaka dé Jisas derét wak, “Bulaa végunékwa gwalmu kukba nak du yae yaalébaanké de yo. Yaalébaante akwi matu kérae yatjadado matu nak matuba kwaamarék yaké dé yo.”

Wupmalemu kapéredi mu yaadéranké dé Jisas wakwek

⁷Wani kudi wadéka de dérét waatak, “Némaan du, yani nyaa wani ga yaalébaanké de yo? Samu mu taale yaadu naané véte wani mu yaamale yadéranké kutdéngké naané yo?” ⁸Naate wadaka dé Jisas wak, “Guné jérawu yaké guné yo. Yate yénaa yakwa duna kudi véknwumarék yaké guné yo. Wani kudi wuné wo, wupmalemu du yae de gunat yénaa yaké mawulé yadaran bege. Yénaa yate wuna yéba wakwete de nak nak kéga waké de yo, ‘Got wadén ban Krai bulaa gwaamale yaaké dé yo. Wuné Krai wuné.’ Naate wado guné deku kudi véknwumarék yaké guné yo. ⁹Wupmalemu du waariyaké de yo. Waariyado nak du waariyadakwaké kudi bulké de yo. Yado véknwute guné wup yamarék yaké guné yo. Taale waga yaké de yo. Sésékukba yaaran tulé kukba yaaké dé yo.” Naate dé wak.

¹⁰Watakne dé derét wak, “Nakurak kápmaaba rakwa du taakwa de nak kápmaaba rakwa du taakwa wale waariyaké de yo. Nak némaan banna kém nak némaan banna kém wale waariyaké de yo. ¹¹Wupmalemu apu apakélé anyék kutké lé yo. Wupmalemu kápmaaba apakélé kaadé yadu apakélé kiyakiya wawo yaké dé yo.

¹ 21:5-6 Lu 19:43-44

Nyétba wup yadakwa kés pulak nak pulak mu yaadu guné véké guné yo.

¹² m“Wani mu wekna yaamarék yadu taale du las, guné wuna du ragunékwaké de wuna jébaaké kélík yate, gunat kulékiye kapéredi mu yaké de yo. Yate de Gotna kudi buldakwa gaba gunat kotimké de yo. De gunat raamény gaba taknaké de yo. Gunat kure yédo guné deku némaan duna méniba téké guné yo. ¹³De waga yado wani tulé guné derét wuna kudi wakweké guné yo. ¹⁴Wakwegunéranké guné taale guna mawuléba kéga wamarék yaké guné yo, ‘Naané deku kudi yaga pulak kaataké naané yo?’ ¹⁵Naate wamarék yaké guné yo, wani tulé wuné gunéké yéknwun mawulé, wakwegunéran kudi wawo gunéké kwayéwuréran bege. Wuné waga kwayéwuru wakwegunéran kudi guna maama wakweran kudit talaknaké dé yo. Talaknadu de guna kudi kaataké yapatiké de yo. ¹⁶Guna néwepa, guna némaadugu wayéknaje, guna kémna nak du, guna du taakwa waga de gunat maamaké kwayéké de yo. Kwayédo gunat las viyaapérekgé de yo. ¹⁷Guné wuna du ragunékwaké akwi du taakwa gunéké kélík yaké de yo. ¹⁸⁻¹⁹Guné guna mawuléba apa yate wuna jébaa kutsaakugunéran guné wuné wale apuba apuba miték rasaakuké guné yo. Yalakmarék yaké guné yo.”

Jerusalem yaalébaandaranké dé Jisas kudi wakwek

²⁰ nWani kudi watakne dé Jisas derét kéga wakwek, “Kukba waariyakwa du Jerusalemét tényéwe tédo véte kutdénké guné yo. Jerusalemét yaalébaandaran tulé kényi dé yao. ²¹Kutdénge guné Judiaba rakwa du taakwa guna gayé kulaknyénytakne nébat bari yaage yéké guné yo. Guné Jerusalemba rakwa du taakwa wani gayé kulaknyénytakne bari yaage yéké guné yo. Guné yaawiba tékwa du taakwa wani gayét wulaamarék yaké guné yo. ²²Waga wuné wo, wani tulé wan Got Jerusalemba rakwa du taakwa yadan kapéredi mu derét yakatadéran tulé bege. Déknyényba du las wani muké de kudi las kavik Gotna nyégaba. Wakwewurékwa tulé wani kudi adél yaké dé yo. ²³Wani kapéredi tulé nyaan tékwa taakwa, baadiké munyaa kwayékwa taakwa wawo bari yaage yéké yapatiké de yo. Deké wuné mawulé léknu. Wani tulé Got rékaréka yate wadu wupmalemu kapéredi mu Judana du taakwaké yaaké dé yo. ²⁴Yaadu maama yae de Judana du taakwat las waariyadakwa kulaat viyaado de kiyaaké de yo. Lasnyét de kulékiye kure ye nak geba taknaké de yo. Ye wani maama nak geba yae de Jerusalemét yaalébaanké de yo. Yaalébaantakne de Jerusalemba némaan du raké de yo. Re Got wadén tulé tépa yéké de yo.

^m 21:12-15 Lu 12:11-12   ⁿ 21:20 Lu 19:41-44

Akwi Du Taakwana Nyaan yaadéranké dé Jisas wakwek

²⁵“Nyaa, baapmu, nyétba tékwa kun kés pulak nak pulak mu yadu du taakwa véké de yo. Kus némaanba raapte wilu wupmalemu kápmaaba rakwa du taakwa véte wup yate géraaké de yo. ²⁶Yado nyétba tékwa akwi mu ségénte yeyé yeyaké de yo. Yado wupmalemu du taakwa génte wupmét kapére yate sanévéknwu wanévéknwute waké de yo, ‘Yéwe. Samu kapéredi mu dé naanéké yaaké dé yo?’ ²⁷Naate watakne de Akwi Du Taakwana Nyaan wunat véké de yo. Wuné apat kapére yate nyaa vékwa pulak yate buwiba rate giyaawuru véké de yo. ²⁸Gunat wuné wakweyo. Wani mu batnyé yaadu guné kutdénké guné yo. Walkamu re wuné gunat kérae Gotna gayét kure yéké wuné yo. Waga kutdénkte guné yéknwun mawulé yate raapme kwaasawuré véké guné yo.” Naate dé Jisas derét wak.

Miték sanévéknwudoké dé Jisas kudi wakwek

²⁹Watakne dé derét kéga wak, “Miké miték mé sanévéknwu. ³⁰Mi las gaga périye kwény lépidéka véte guné kutdénké. Kadému naaré yakwa tulé bulaa dé yao. ³¹Wani mit véte tuléké kutdénngunékwa pulak, guné wakwewurén mu véte kutdénké guné yo. Got némaan ban rate du taakwaké miték védéran tulé kény dé yao. Waga kutdénké guné yo. ³²Gunat wuné wakweyo. Bulaa rakwa du taakwa las kiyaamarék yate wekna rate wakwewurén akwi mu véké de yo. ³³Nyét kápma wawo kaapuk yaké dé yo. Wuna kudi kaapuk yamarék yaké dé yo. Rasaakuké dé yo. Adél wuné gunat wakweyo.

Jisasna du déké miték raségédaranké dé derét wakwek

³⁴“Guné jérawu yaké guné yo. Du las wupmalemu kadému kadakwa, waagété gu kate waagété yadakwa, kény kápmaana muké male sanévéknwudakwa, waga yate de kaapuk miték sanévéknwudakwa. Guné de yakwa pulak yamarék yaké guné yo. Guné de yakwa pulak yagunéran guné wunéké sanévéknwumarék yagunéran tulé gwaamale yaaké wuné yo. ³⁵Gwaamale yaawuréran tulé kény kápmaaba rakwa akwi du taakwaké bari yaaké dé yo.

³⁶Guné akwi nya wunéké raségéké guné yo. Raségéte guné Gorét apuba apuba waataké guné yo, dé gunéké apa kwayéduké. Waatagunu apa kwayéké dé yo, yaaran kapéredi mu gunat yaalébaanmarék yadu guné wuné Akwi Du Taakwana Nyaan wuna méniba miték tégunuké.” Naate dé Jisas derét wak.

³⁷Akwi nya Jisas Gotna kudi buldakwa némaa gaba téte dé Gotna jébaaké du taakwat yakwatnyék. Yadéka gaan yadéka yéte dé Oliv

° 21:25-26 Re 6:12-14   ¢ 21:27 Mt 16:27   ¤ 21:34-36 Ro 13:10-14

nébuba kwaak. ³⁸Yadéka akwi ganbaba akwi du taakwa de Gotna kudi buldakwa némaa gat yék, déku kudi véknwuké.

Judas Jisasnyét némaan duké kwayéké nae dé wak

22 ¹Yis kutmarék yadakwa béret kadaran nyaa dé yaaké yak. Wani nyaa de Juda apakélé kadému sérakne kaké de yo. Wani kadémuké de wo Pasova. ²Wani tulé de Gotna gaba jébaa yakwa nyédé duna némaan du, apa kudiké kutdéngkwa du wawo waga de Jisasnyét viyaapérekgé mawulé yak. Yate de du taakwa kéliy yate waariyamuké wup yate de wak, “Naané Jisasnyét yaga pulak viyaaké naané yo?”

³Wani tulé dé Seten Judasna mawuléba wulaak. Déku nak yé Iskariot. Dé wan Jisasna du nak. ⁴Wulaadéka dé Judas ye dé nyédé duna némaan du, Gotna kudi buldakwa némaa gaké téségékwa duna némaan du wawo de wale dé kudi bulék, Jisasnyét deké kwayédéranké. ⁵Buldéka de dusék yate de déké yéwaa las kwayéké kudi gik. ⁶Gidaka dé Judas kusékéttakne ye dé Jisasnyét deké akélak kwayédéran tuléké dé raségék. Wupmalemu du taakwa Jisas wale ramarék yadaran tuléké dé raségék.

Jisasna du vétik bét Pasova waadakwa kadému kawu saakéрак

⁷Yis kutmarék yadakwa béret kadakwa nyaa dé yaak. Wani nyaa de sipsip nyaanét viyao, Pasova waadakwa tuléna kadémuké. ⁸Viyaapérekdakwaké sanévéknwute Jisas dé Pita bét Jonét wak, “Béné ye Pasova waanakwa tuléna kadému kawu saakérabénu naané kaké naané yo.” ⁹Naate wadéka bét dérét wak, “Ané yaba kawu saakératuké méné mawulé yo?” ¹⁰Naate waatabétka dé wak, “Mé véknwu. Béné ye Jerusalemét wulae gu tékwa awu yaataran dut nak véké béné yo. Véte béné déku kukba ye wulaadéran gat wulaaké béné yo. ¹¹Wulae béné wani gana bapadut kéga waké béné yo, ‘Gotna kudiké naanat yakwatnyékwa ban dé ménat kéga dé wo, Wuné wuna du wale Pasova waanakwa tuléna kadému kanaran ga yaba dé tu? Naate dé wo.’ ¹²Waga wabénu dé awuréba tékwa némaa ga wakwatnyéké dé yo. Wani gaba kadému kanaran jaabé, ranaran mu wawo dé tu. Béné wani gaba kadému kawu saakéракé béné yo.” ¹³Naate wadéka bét ye bét Jisas wakwen pulak bét vék. Vétakne bét Pasova waanakwa tuléna kadému kawu saakéрак.

Jisas dé déku duké béret gu wawo dé kwayék

¹⁴Jisas déku nak du wale yae de akwi de kadému kaké de rak. ¹⁵Rate dé Jisas derét wak, “Kukba wuné apa kaagél kutké wuné yo. Taale wuné kényi kadému, Pasova waanakwa tuléna kadému, guné wale kaké wuné mawulat kapére wunébu yak. ¹⁶Gunat wuné wakweyo.

† 22:1 Eks 12:21-27   † 22:3 Jo 13:2

Wuné kényi kápmaaba rate guné wale kényi kadému tépa kamarék yaké wuné yo. Kukba Got du taakwaké némaan ban raran tulé yaadu wuné tépa kaké wuné yo.”¹⁷ Naate watakne dé wain gu tén agérap nak kérae dé Gorét wak, “Yéknwun gu ménébu tiyaak. Wan yéknwun.” Naate watakne dé déku duwat wak, “Guné kérae nak nak kaké guné yo.”¹⁸ Gunat wuné wakweyo. Wuné kényi kápmaaba rate wani gu tépa kamarék yaké wuné yo. Kukba Got du taakwaké némaan ban raran tulé yaadu wuné wani gu tépa kaké wuné yo.”¹⁹ Naate watakne dé béret kérae dé Gorét wak, “Yéknwun mu ménébu tiyaak. Wan yéknwun.” Naate watakne béret bule dé déku duké kwayéte wak, “Kén wuna sépé. [Gunat kutkalé yaké wuné wuna sépé kwayu. Guné wunéké sanévéknwute waga yasaakuké guné yo.”²⁰ Naate watakne de akwi kadému kabutitakne dé Jisas wain gu tén agérap kérae waga male yate dé wak, “Kényi wain gu wan wuna wény. De wunat viyaapérékdo wuna wény akudu guné véte kutdéngré guné yo, Got du taakwat kutkalé yaké wakwedén kulé kudi adél yadéranké.]”

²¹ “Wani kudi watakne dé Jisas derét wak, “Mé véknwu. Wunat maamaké kwayéran du bulaa dé wuné wale rate kadému ko.
²² “Déknyényba de Gotna nyégaba kudi kavik, maama wunat viyaadaranké. Kavidan pulak de Akwi Du Taakwana Nyaan wunat viyaado wuné kiyaaké wuné yo. Kiyaawuru apakélé kapéredi mu dé wunat maamaké kwayéran duké yaaké dé yo.”²³ Naate wadéka deku kapmu bulte de waatak, “Kiyadé waga yaké yo?”

Némaan banké de Jisasna du waaruk

²⁴ Jisasna du de kudi bulte waaruk. Waarute de wak, “Naané wale rakwa du kiyadé wan naana némaan ban?”²⁵ “Naate wadaka dé derét wak, “Nak geba rakwa du taakwana némaan du de apa yate deku du taakwaké de vu. Védaka deku du taakwa de déké wo, ‘Wan naanat kutkalé yakwa du.’²⁶ “Naate wadaka guné wani némaan du pulak yamarék yaké guné yo. Guna du nak némaan ban radéran dé du taakwana kukba yaaran du pulak rate, déku yéba kevérekmarék yaké dé yo. Dé némaan ban rate, dé jébaa yamarék yate bakna rakwa ban pulak ramarék yate, guna jébaa yakwa du raké dé yo.²⁷ ^x Nak geba rakwa du yaga pulak de yo? Deku némaan ban yaga pulak du dé? Rate kadému kakwa ban, kapu déké kadému kure yaakwete jébaa yakwa ban? Wan rate kadému kakwa ban dé kapmu dé némaan ban ro. Wuné guné wale rate wuné waga kaapuk yawurékwa. Wuné guné wale rate guna jébaa yakwa du wuné ro.

¹ 22:21 Sam 41:9, Jo 13:21-22   ^u 22:22 Ap 2:23   ^v 22:25-27 Mt 20:25-28   ^w 22:26 1 Pi 5:1-5   ^x 22:27 Jo 13:12-15

28^y“Guné wuné wale gunébu rasaakuk. Kapéredi mu wunéké yaadéka guné wunat kaapuk kulaknyénygunén. 29-30 Wuna yaapa débu apa tiyaak, wuné némaan ban rate du taakwaké miték véwuruké. Tiyaadén apa kéraa wuné gunéké apa kwayéké wuné yo, guné wuné wale rate wuné wale kadému gu kate, Isrelna kém taaba vétik sékét maanba kayék vétikgé némaan du rate végunuké.” Naate dé Jisas déku duwat wak.

Jisas dé wak Pita déké kuk kwayédéranké

31 Jisas dé Saimon Pitat wak, “Saimon, méné mé véknwu. Seten dé gunéké apa yadu guné yaage ye kapmu kapmu rate yalaggunuké dé mawulé yo. De kadému munidakwa pulak dé gunat muniké dé mawulé yo. Seten gunat yaalébaanké dé mawulé yo. Yate Gorét dé waatak, dé waga yadéranké. 32^zWuné Gorét wunébu waatak. Méné, Saimon, ménéké Gorét wunébu waatak, méné wunéké miték sanévéknwuménu ména mawulé miték tésaakuduké. Tédu méné wunéké kuk tiyae kukba gwaamale yae méné wuna duna mawulat kutkalé yaménu deku mawulé wawo miték tésaakuké dé yo.” 33 Naate wadéka dé Pita dérét wak, “Némaan Ban, wuné méné wale yéké wuné mawulé yo. Wuné méné wale yéte raamény gaba kwaawuréran wan yéknwun. Wuné méné wale yéte kiyaaawuréran wan yéknwun.” 34 Naate wadéka dé Jisas dérét wak, “Pita, wuné kutdéngék. Bulaa gaan séraa waamarék yadu méné apu kupuk kéga waké méné yo, ‘Wuné Jisasnyét las kaapuk kutdéngwurén.’ Waga waménu séraa waaké dé yo.” Naate dé Jisas Pitat wak.

Yéwaa, wut, waariyadakwa kulaa kure yédoké dé wakwek

35^a Jisas dé déku duwat kéga wak, “Déknyényba gunat wawuréka yéte guné yéwaa, wut, su kaapuk kure yégunén. Wani tulé gwalmuké nak guné yapatik kapu kaapuk?” Naate wadéka de wak, “Kaapuk.” 36 Naate wadaka dé derét kéga wak, “Bulaa wuné gunat kéga wo. Guné yéwaa kure tégunéran guné yéwaa kure yéké guné yo. Guné wut kure tégunéran guné wut kure yéké guné yo. Waariyagunékwa kulaa yamarék yagunéran guné guna baapmu wut nak kwayétakne yéwaa nyégéle guné waariyagunékwa kulaa kéraaké yo. 37^bWani kudi wuné wo, Gotna nyégaba kwaakwa keni kudi adél yaké yadékwaa bege. Wani kudi kéga dé kwao: Déké de wak, ‘Wan kapéredi mu yakwa ban. Dérét viyaaké naané yo.’ Wani kudi kavite de wunéké de kavik.” 38 Naate wadéka de wak, “Némaan ban, méné mé vé. Naané waariyanakwa kulaa vétik naané kure ro.” Naate wadaka dé kutdéngék. De déké yaaran kapéredi muké kaapuk miték kutdéngdan. Waga kutdéngte deku kudi kaatate dé wak, “Wan yaak.”

^y 22:28-30 2 Ti 2:12, Mt 19:28   ^z 22:32 Jo 17:9, 15, 21:15-17   ^a 22:35 Lu 9:3

^b 22:37 Ais 53:12, Lu 23:32-33

Getsemaniba dé Jisas Gorét waatak

³⁹Wani kudi watakne Jisas gwaade dé Oliv nébat yék, wupmalemu apu déknyényba yadén pulak. Déku du wawo de dé wale yék. ⁴⁰Ye wani taalé saabe dé derét wak, “Guné Gorét waataké guné yo, dé gunat kutkalé yadu kapéredi mu gunat yaalébaanmarék yaduké.” ⁴¹⁻⁴²Naate wadéka de radaka dé matu kwekére yatjatidaka akérékwa pulak dé walkamu yék. Ye dé kwati yaane Gorét kéga waatak, “Wuna yaapa, méné akwi muké méné apa yo. Yaaran muké waké mawulé yaménéran méné waménu wunéké yaaran kapéredi mu wunéké yaamarék yaké dé yo. Waga ménat wuné waato. Méné mawulé yawurékwa pulak yamarék yaké méné yo. Méné mawulé yaménékwa pulak yaké méné yo.” ⁴³[Naate wadéka dé Gotna kudi kure giyaakwa du nak Gotna gayéba giyae dé déku mawulat kutkalé yak. ⁴⁴Jisasna wuraanyan kapére yate géndéka dé Gorét tépa waatasaakuk. Waatasaakudéka dé waagéré wény pulak akwe dé kępmaaba akérék.]

⁴⁵Jisas Gorét waatakne dé raapme te déku duké yék. Ye dé vék de widé kwaadaka. De némaa mawulé lékdaka deku mawulé kapére yadéka deku méniba widé yadéka de kwaak. ⁴⁶Kwaadaka véte derét waaséligénte dé derét wak, “Guné samuké guné widé kwao? Widé kwaamarék yaké guné yo. Guné raapme Gorét waataké guné yo, kapéredi mu gunat yaalébaanmarék yaduké.”

Judas dé Jisasnyét maamaké kwayék

⁴⁷Jisas wani kudi wekna wadéka de wupmalemu du yaak. Jisasna du nak Judas yaabu taalédéka de wani du yaak. Judas Jisasna taama véké (daama réngké) nae dé Jisas tén saabak. ⁴⁸Saadadéka dé Jisas dérét wak, “Judas, wan méné Akwi Du Taakwana Nyaan wunat taama véte (daama réngte) méné maamaké kwayu, kapu yaga pulak?”

⁴⁹Jisasna du dé wale téte de kutdéngek, deké yaan du Jisasnyét kulékiye kure yédaranké. Waga kutdénge de Jisasnyét wak, “Némaan Ban, naané derét waariyanakwa kulaat viyaaké naané yo, kapu yaga pulak yanoké méné mawulé yo?” ⁵⁰Naate watakne deku du nak dé nyédé duna némaan banké jébaa yakwa dut viyaate déku yéknwun tuwa saknwuba tén waan takutépakdéka dé akérék. ⁵¹Yadéka Jisas véte dé wak, “Yaak. Waga yamarék yaké guné yo.” Naate watakne dé wani duna waanba kutdéka dé tépa yéknwun yak.

⁵²Nyéde duna némaan du, Gotna kudi buldakwa némaa gaké téségékwa duna némaan du, Isrelna kubu du, waga de yaak, Jisasnyét kulékiye kure yéké. Yae Jisas waga yadéka vétakne tédaka dé Jisas derét wak, “Guné wunat kulékiké yaate samuké guné waariyagunékwa kulaa baagé wawo kure yao? Guné sél yakwa dut viyaaké guné wani mu kure

yao, kapu yaga pulak? ⁵³Wupmalemu nyaa wuné Gotna kudi buldakwa némaa gaba guné wale wuné rak. Rawuréka guné wunat kaapuk kulékigunén. Bulaa guné guna jébaa yaké guné yo. Bulaa gaankétéké rakwa némaan ban Seten apa yaké dé yo.”

Pita dé wak, “Wuné Jisasnyét las kaapuk kutdéngwurén”

⁵⁴Jisas wani kudi wadéka de dérét kulékiye kure yék. Kure ye de nyédé duna némaan ban déku gat kure wulaak. Wulaadaka dé Pita deku kukba ye dé séknaaba ték. ⁵⁵Tédéka de Jisasnyét kure yén du las raatmu gisagwadédan taalat wulae kaapaba rate de yaa séraknék. Séraktakne radaka dé Pita de wale yaaba rak. ⁵⁶Radéka lé jébaa yakwa taakwa nak dérét vék. Véte déku ménidaamat vésék naate lé wak, “Kéni du wawo Jisas wale dé ték.” ⁵⁷Naate waléka dé Pita wak, “Nyéna, wuné dérét las kaapuk kutdéngwurén.” ⁵⁸Naate wadéka walkamu re kukba dé du nak dérét véte dé wak, “Méné wawo Jisasna du méné.” Naate wadéka dé wak, “Ména, wuné kaapuk.” ⁵⁹Naate wadéka walkamu re kukba dé du nak wawo dérét véte dé némaanba wak, “Kéni du wawo dé Galiliba yaan du dé. Dé wawo dé Jisas wale ték. Wan adélina.” ⁶⁰Naate wadéka dé Pita wak, “Ména, wuné bulménékwá kudiké las kaapuk kutdéngwurén.” Waga wekna wadéka dé séraa nak bari waak. ⁶¹Waadéka dé Némaan Ban Jisas séknaa pulakba téte walaakwe dé Pitat vék. Védéka dé Jisas dérét taknaba wakwen kudiké dé sanévéknwuk. Taknaba Jisas dé dérét wak, “Wuné kutdéngék. Bulaa gaan séraa waamarék yadu méné apu kupuk waké méné yo, ‘Wuné Jisasnyét las kaapuk kutdéngwurén.’ Waga waménu séraa waaké dé yo.” ⁶²Wani kudiké sanévéknwute Pita gwaade némaa mawulú lékte dé géraak, dé Jisaské kuk kwayédén bege.

Jisasnyét waagite wasélékte de dérét viyaak

⁶³Jisasnyét kurén du dérét waagite wasélékte de dérét viyaak. ⁶⁴Viyaate déku méniba baapmu wurét gitakne de dérét wak, “Méné Gotna yéba kudi wakwekwa du rate méné akwi muké méné kutdéngék. Kutdéngte, naanat mé wakwe. Kiyadé ménat viyaak?” ⁶⁵Naate wate de wupmalemu kapéredi kudi las wawo dérét wak.

Jisas Isrelna némaan duna méniba dé ték

⁶⁶Nyaa yaaladéka de Isrelna kubu du, nyédé duna némaan du, apa kudiké kutdéngkwa du waga yae de jawuk. Jawe radaka de Jisaské téségékwa du dérét kure yaak deké. Kure yaadaka dé deku méniba ték. ⁶⁷Tédéka de dérét wak, “Méné naanat mé wakwe. Méné Got wadén ban Kraisa, kapu kaapuk?” Naate wadaka dé dérét wak, “Wuné gunat

° 22:53 Lu 19:47-48   ¢ 22:61 Lu 22:34   ° 22:67 Jo 10:24-26

wakwewuréran guné miték véknwumuké kélik yaké guné yo. ⁶⁸Wuné gunat kudi waatawuréran guné wuna kudi kaatamuké kélik yaké guné yo. ⁶⁹Kukba wuné Akwi Du Taakwana Nyaan némaan ban rate, apat kapére yakwa ban Gotna yéknwun tuwa taababa raké wuné yo.” ⁷⁰Naate wadéka de akwi wak, “Yaga méné wo? Méné Gotna nyaan méné ro, kapu kaapuk?” Naate wadaka dé wak, “Ao. Guné kapmu guné waga wak.” ⁷¹Waga wadéka de wak, “Déku kapmu dé kapéredi kudi wakwedéka naanébu véknwuk. Véknwutakne naané yadén muké kudi las wawo véknwumarék yaké naané yo.” Naate de Isrelna némaan du wak Jisaské.

Jisas Pailatna méniba dé ték

23 ¹Wani némaan du de akwi raapme de Jisasnyét Romna némaan du déku yé Pailatké kure yék. ²Kure ye de Jisaské dérét kéga wak, “Kéni du dé kapéredi muké naana du taakwat yakwatnyék. Naanat débu wak, ‘Guné Romna némaan banké takis kwayémarék yaké guné yo.’ Naate wate dé wak, ‘Wuné némaan ban wuné ro. Wuné Got wadén ban Kraiss wuné.’ Naate wadéka dérét ménéké naanébu kure yaak.” ³Naate wadaka dé Pailat Jisasnyét waatak, “Méné Judana némaan ban, kapu yaga pulak?” Naate wadéka dé Jisas wak, “Ao. Méné kapmu méné waga wak,” ⁴Naate wadéka dé Pailat nyédé duna némaan du, de wale tén wupmalemu du béré taakwa bérat wawo dé wak, “Kéni du kapéredi mu las kaapuk yadén. Waga wuné kutdéngék.” ⁵Waga wadéka de némaanba waate de wak, “Déku kudi Judiaba rakwa akwi du taakwat wakwedéka de miték ramarék yate waariyaké de mawulé yo. Taale Galiliba kudi wakwetakne bulaa kénét yae dé naanat waga wakweyo.”

Jisas Yerotna méniba dé ték

⁶Pailat wani kudi véknwutakne dé dérét waatak, “Kéni du kén Galilina du, kapu yaga pulak?” ⁷Naate wadéka de kusékérék. Kusékédaka Pailat dé kutdéngék. Déknyényba Romna némaan ban wadéka dé Yerot némaan ban dé rak Galilina taaléba. Jisas Galilina du radéka Yerot Jisaské dé némaan ban rak. Wani tulé Yerot wawo Jerusalemba dé rak. Waga kutdéngte Pailat wadéka de Jisasnyét kure yék Yerotké.

⁸^hDéknyényba Yerot Jisaské kudi véknwutakne dérét véké dé mawulé yak. Wupmalemu baapmu re Jisasnyét vémarék yadéka wani tulé dérét déké kure yaadaka dé Yerot véte dé dusék yak. Jisas déknyényba vémarék yadén apa jébaa nak déku méniba yaduké mawulé yate dé dusék yak. ⁹Yate dé Jisasnyét wupmalemu muké waatak. Waatadéka Jisas déku kudi las kaapuk kaatadén. ¹⁰Yadéka de nyédé duna némaan du, apa kudiké kutdéngkwa du wawo waba téte de némaanba Jisasnyét waatite

^f 22:69 Ap 7:56   ^g 23:2 Lu 20:20-26   ^h 23:8 Lu 9:9

Yerotnét kapéredi kudi wakwek Jisaské. ¹¹ Wakwedaka Jisas Yerotna kudi kaatamarék yadéka dé Yerot déku du wale de Jisasnyét waagite waséléknék. Déké “Gweba du” naate dé Yerot dérét waagite waséléknék. Yate dé wak, “Du taakwa na némaan ban dé yéknwun baapmu wut male dé kusado.” Naate wate dé wadéka de yénaa yate yéknwun baapmu wut kérae Jisasnyét kusadatakne dérét waagite, dérét de gwaamale kure yék Pailatké. ¹² Déknyényba Pailat Yerotna maama dé rak. Pailat Yerotna yéba kevérekte wadéka Jisasnyét Yerotké kure yédan tulé, Yerot wani muké dusék yate dé Pailat wale nakurak mawulé yate bét miték rak.

Jisasnyét miba viyaapata taknadoké dé Pailat wak

¹³ Pailat wadéka de nyédé duna némaan du, Isrelna némaan du wupmalemu du taakwa wawo yae de jawuk. ¹⁴ Jawudaka dé dérét wak, “Guné kéni dut wunéké kure yae guné wak, ‘Dé du taakwa yéknwun mawulé dé yaalébaanu. Dé wupmalemu kapéredi mu débu yak.’ Naate wagunéka wuné guna méniba téte wuné dérét wani muké waatak. Waatatakne wuné gunat kéga wo. Dé wakwegunén kapéredi mu las kaapuk yadén. ¹⁵ Yerot wawo waga male dé wo. Waga wadék de dérét gwaamale kure yaak wunéké. Mé véknwu. Naané dérét viyaapérékmarék yaké naané yo, kapéredi mu las yamarék yadén bege. ¹⁶ Wuné wawuru wuna du dérét bakna male viyaado dé miték yéké dé yo.”

¹⁷ [Akwi kwaaré Pasova kadému kadakwa tulé dé Romna némaan du raamény gaba kwaakwa dut nak wadéka dé raamény ga kulaknyénytakne dé miték yék.]

¹⁸ Pailat wani kudi wadéka de waba tén du taakwa de akwi némaanba kéga waak, “Wani dut viyaapéréktakne méné Barabasnyét waménu dé raamény ga kulaknyénytakne yaale miték yéké dé yo.”

¹⁹ Déknyényba wani du Barabas Romna duké kélik yate Jerusalemba rakwa du taakwat wakwedéka de Romna du wale waariyak. Nak apu Barabas dut nak dé viyaapéréknék. Waga yadéka de dérét raamény gaba taknadaka dé waba kwaak.

²⁰ Waba tén du taakwa waga waadaka dé Pailat Jisas miték yéduké dé mawulé yak. Yate dé derét tépa wak, Jisas miték yédéranké. ²¹ Wadéka de kélik yak. Yate de némaanba waate de wak, “Dérét miba mé viyaapata takna. Dérét miba mé viyaapata takna.” ²² Naate wadaka dé dérét tépa wak, “Samuké? Samu kapéredi mu dé yak? Naané dérét viyaapérékmarék yaké naané yo, kapéredi mu las yamarék yadén bege. Wuné wawuru wuna du dérét viyaado dé miték yéké dé yo.” ²³ Naate wadéka de kélik yate némaanba waate de wak, dé wadu de Jisasnyét miba viyaapata taknadoké. Waga wate de Pailatna kudi kaapuk véknwudan. ²⁴ Yadaka dé Pailat kusékéttakne dé de wan pulak yak. ²⁵ Yate dé wadéka mawulé yadan du Barabas raamény ga kulaknyénytakne gwaade dé miték yék.

Déknyényba Barabas Romna duké kélík yate, du taakwat wakwedéka de Romna du wale waariyak. Nak apu Barabas dut nak dé viyaapéreknék. Waga yadéka de dérét raamény gaba taknadaka dé waba kwaak. Pailat Barabas miték yéduké watakne dé wak, de Jisasnyét miba viyaapata taknadoké.

Jisasnyét de miba viyaapata taknak

²⁶Romna waariyakwa du Jisasnyét kure yéte de vék Sairiniba yaan ban déku yé Saimon Jerusalemét wulaaké yadéka. Véte dérét kulékiye de wak, dé Jisasnyét viyaapata taknadarán mi yaate Jisasna kukba yéduké. Wadaka yaate dé de wale yék. ²⁷Yédaka de wupmalemu du taakwa de Jisasna kukba yék. Yéte de taakwa las némaa mawulé lékte de déké némaanba géraak. ²⁸Géraadaka Jisas walaakwe dé derét wak, “Guné Jerusaleméba rakwa taakwa, guné wunéké géraamarék yaké guné yo. Guné guna sépéké, guna baadiké wawo géraaké guné yo. ²⁹Kapéredi tulé yaadu du taakwa kéga waké de yo, ‘Kéni kapéredi tulé taakwa deku nyaanké de némaa mawulé léknu. Lékdakwaké sanévéknwute nyaan kéraaké yapatikwa taakwa, nyaan kéraamarék yan taakwa, baadiké munyaa kwayémarék yan taakwa, wani taakwa yéknwun mawulé yaké de yo, kéni kapéredi tulé deku nyaan ramarék yadaran bege.’ Naate waké de yo. ³⁰Wani kapéredi tulé du taakwa déké yaaran kapéredi muké wup yate kéga waké de yo, ‘Nébu dé mé akére naanat saaptépu.’ Naate waké de yo. ³¹Wuné kapéredi mu las kaapuk yawurén. De wunat kéni kapéredi mu bakna yadaran yaga pulak yaké de yo, Jerusaleméba rate kapéredi mu yakwa du taakwat? Derét wupmalemu kapéredi mu yaké de yo.” Naate dé Jisas wani taakwat wak.

³²Kapéredi mu yan du vétiknét wawo de waariyakwa du kure yék. Bérét Jisas wale viyaapérekgé nae de kure yék. ³³Kure ye de Maakna Apa waadakwa taalé saabak. Saabe waba de Jisasnyét miba viyaapata taknak. Yatakne de wani kapéredi mu yan du vétiknét wawo mi vétikba viyaapata taknak. Naknét de Jisasna yéknwun tuwa saknwuba viyaapata taknak. Naknét de déku aki tuwa saknwuba viyaapata taknak.

³⁴Jisasnyét miba viyaapata taknadaka dé Jisas wak, “Wuna yaapa, méné wunat yadakwa kapéredi muké sanévéknwumarék yate méné derét yakatamarék yaké méné yo. De yadakwa muké kaapuk kutdéndan.” Naate dé wak.

Jisasnyét miba viyaapata takne de rate déku baapmu wut muniké de makwal matu yatjawurék. Yatjawurédaka waare giyaa akére derét talaknan ban dé déku baapmu wut kéraak. ³⁵Yadaka de du taakwa téte de vék. Védaka de Isrelna némaan du Jisasnyét waagite wasélékte

ⁱ 23:30 Re 6:16   ^j 23:34 Sam 22:18, Mt 5:44   ^k 23:35 Sam 22:7-8

de wak, “Dé nak duwat dé kutkalé yak. Dé naanat kutkalé yaduké Got wadén ban Kraiss radéran déku kapmu déku sépat kutkalé yaké dé yo.”
³⁶Naate wadaka de waariyakwa du wawo dérét waagite wasélékte déké yae nyégi yakwa wain gu de kwayék. ³⁷Kwayéte de wak, “Méné Judana némaan ban raménéran méné ména kapmu ména sépat kutkalé yaké méné yo.”

³⁸Jisasnyét viyaapata taknadan mi awuréba kaviye taknadan kudi wan kéga: Kéni du kén Judana némaan ban.

³⁹Jisas wale miba viyaapata taknadan du nak dé Jisasnyét waatite dé wak, “Méné méné wak, méné naanat kutkalé yaménuké Got wadén ban raménékwaké. Méné adél kudi wakweménéran bulaa ména kapmu ména sépat kutkalé yate anat wawo mé kutkalé ya.” ⁴⁰Naate wadéka dé Jisas wale miba viyaapata taknadan nak du dérét waatite dé wak, “Jisas kiyaadéran pulak méné kiyaaké méné yo. Yate Gotké wup yamarék yate méné wani kapéredi kudi wakweyo, kapu yaga pulak? ⁴¹Kapéredi mu yatékné de anat viyaapérekdarán wan yéknwun. Kéni du kapéredi mu las kaapuk yadén.” ⁴²Naate watakne dé wak, “Jisas, méné apa yate du taakwaké némaan ban raké gwaamale yaate méné wunéké sanévéknwuké méné yo.” ⁴³Naate wadéka dé Jisas wak, “Bulaa méné wuné wale yéknwun taaléba raké méné yo. Adél wuné ménat wakweyo.” Naate dé Jisas dérét wak.

Jisas débu kiyaak

⁴⁴⁻⁴⁵^mNyaa nawurédéka dé akwi kékmaaba gaan yak. Ye tédéka nyaa kaapuk védén. Kukba nyaa tégeruwe dawuliké yadéka dé Gotna kudi buldakwa némaa gaba lékitaknadan sémény baapmu wut nyédéba gétbodyae dé taakwi vétik yak. ⁴⁶Yadéka dé Jisas kéga némaanba waak, “Wuna yaapa, wuna wuraanyan ména taababa wuné takno.” Waga watakne dé kiyaak. ⁴⁷Kiyaadéka dé waariyakwa duna némaan du véte Gotna yéba kevérékte dé wak, “Wani du wan yéknwun mu male yan du. Wan adél.” Naate dé wak.

⁴⁸Wani mu véké yae jawe tén akwi du taakwa Jisas kiyaadéka véte némaa mawulé lékte de deku gayét gwaamale yék. ⁴⁹Yédaka Jisasnyét kutdénghén du, taakwa las wawo waga de séknaa pulak tété de wani mu yadéka de vék. Déknyényba Jisas Galili kulaknyénytakne yédéka de wani taakwa dé wale de yaak.

Jisasna gaaba ségwi matuba vaadan waaguba de taknak

⁵⁰⁻⁵¹Arimatiaba yaan du dé nak rak. Déku yé Josep. Déku gayé wan Judana gayé nak. Dé yéknwun mu male yakwa du rate, dé Got némaan

¹ 23:36 Sam 69:21   ^m 23:44-45 Lu 18:31, Yi 9:2-3, 6-8   ⁿ 23:46 Sam 31:5

ban rate du taakwaké véran tuléké dé raségék. Déknyényba dé kubu du rate nak kubu du wale jawe rate, Jisasnyét viyaapérekgé buldan kudiké kaapuk kusékétdén. ⁵²Dé Romna némaan du Pailatké ye dé Jisasna gaaba ségwi kéraaké waatak. ⁵³Waatadéka dé kusékétdéka ye dé Jisasna gaaba ségwi lépmwénye kure giyae dé waama baapmu wurét kusépme dé waaguba nak taknak. Déknyényba wani waagu déku jébaa yakwa du de matuba vaakére wulaak. Déknyényba wani waaguba kiyaan dut nak kaapuk taknadan. ⁵⁴Garabu dé Josep Jisasna gaaba ségwi waaguba taknak. Judana yaap ra nyaa yaaké yadéka dé Josep waga yak.

⁵⁵Galiliba Jisas wale yaan taakwa de Josepna kukba ye de vék dé Jisasna gaaba ségwiba yéknwun yaama yakwa mu kutmarék ye bakna taknadéka. Taknadén taalé wawo de vék. ⁵⁶Vétakne gayét gwaamale ye de gaaba ségwiba kutké nae yéknwun yaama yakwa mu kawu saakérak.

Yaap ra nyaa de Moses wakwen apa kudi wadén pulak de yaap rak.

Jisas dé tépa nébéle raapmék

24 ¹Yaap ra nyaa yédéka Sande ganbaba nyaa yaalaké yadéka wani taakwa de kawu saakéradan yéknwun yaama yakwa mu kérae kure de yék. Jisasna gaaba ségwi taknadén taalé de yék. ²Ye de vék waaguba taknatépédan matu yatbalaaku taknadaka radéka. ³Vétakne de waaguba wulae de Némaan Ban Jisasna gaaba ségwi radéka kaapuk védan. ⁴Yatakne wani muké sanévéknwu wanévéknwute waba tédaka du vétik bari giyae bét de wale ték. Bétku baapmu wut waamat kapére yate dé kayénarék. ⁵Tébétka de wup yate de kwati yaane deku ménidaama kápmaaba taknak. Taknadaka bét wak, “Samu yaké guné kiyaan duna taaléba nébéle raapme rakwa duké sékalu? ⁶°Dé kéba kaapuk radékwa. Débu tépa nébéle raapmék. Dé Galiliba wekna rate gunat wakwedén kudiké sanévéknwuké guné yo. ⁷Dé kéga dé wak, ‘De Akwi Du Taakwana Nyaan wunat kapéredi mu yakwa duké kwayédo de wunat miba viyaapata taknado wuné kiyaawuru nyaa kupuk yédu tépa nébéle raapké wuné yo.’ Naate wadén kudiké sanévéknwuké guné yo.”

⁸Bétku kudi véknwutakne de wani taakwa Jisas déknyényba wakwedén kudiké sanévéknwuk. ⁹Sanévéknwute de gaaba ségwi taknadan waagu kulaknyénytakne de tépa gwaamale yék. Ye de Jisasna du taaba vétik sékét maamba kayék nakurak derét wani muké wakwek. Jisasna jébaaba yaalan nak du taakwat wawo de wakwek wani muké. ¹⁰P Jisasna duwat wani kudi wakwen taakwa wan Makdalaba yaan taakwa Maria, Joana, Jemsna néwaa Maria, taakwa las wawo. ¹¹De wani kudi wakwedaka de Jisasna du wak, “Wan yénaa de yo. Wan yaamabi kudi male de bulu.” Naate watakne de deku kudi kaapuk véknwudan.

° 24:6-7 Lu 9:22, 18:31-33 P 24:10 Lu 8:2-3

12 [Yadaka dé Pita raapme dé Jisasna gaaba ségwi taknadan taalat pétepété yék. Ye kwaatabe kwaasawule dé vék gaaba ségwi kusépdan baapmu wut male radéka. Vétakne déku gat gwaamale ye dé wani muké sanévéknwu wanévéknwuk.]

Jisasna du vétik Emeasnyét yéte bét Jisasnyét vék

13 Wani nyaa bét déknyényba Jisas wale yeyé yeyan du vétik Emeasnyét yédakwa yaabuba yék. Du Jerusalem kulaknyénytakne wani gayét yéte séknaa pulak yéké de yo (11 kilomita). 14 Bét yéte bét Jisas kiyaadénké kudi bulte déké taakwa wawedan muké wawo bét kudi bulék. 15 Bulte yébétka dé Jisas kapmu yae dé bét wale yék. 16 Yédéka dérét véte bét dérét kaapuk kutdéngréén. 17 Yabétka dé bérét wak, “Béné samuké béné bulkére yu?” Waga wadéka bét Jisas kiyaadénké sanévéknwute némaa mawulé lékte bét ték. 18 Téte du nak déku yé Kliopas dé déku kudi kaatate dé wak, “Nak geba yaan wupmalemu du taakwa Jerusalem bulaa rate de kutdéngrék yadan muké. Méné, nak geba yaan du, méné kapmu kéni tulé Jerusalem yadan muké kutdéngrék yak, kapu yaga pulak?”

19 “Wani kudi wadéka dé Jisas bérét waatak, “Samu mu de yak?” Naate wadéka bét kwatkwa téte dérét wak, “Nasaret ban Jisasnyét de wani mu yak. Dé wan Gotna yéba kudi wakwen du nak. Dé Gotna méní wupmalemu du taakwana méniba wawo téte dé kubusaaku apa jébaa yate némaa kudi wakwek. 20 Yadéka de Gotna gaba jébaa yakwa nyédé duna némaan du, naana némaan du wawo dérét de kwayék Romna duké, de dérét viyaapérékdoké. Kwayédaka de dérét miba viyaapata taknadaka dé kiyaak. 21 ‘Déknyényba naana mawuléba kéga naané wak, ‘Wani du naané Isrelna du taakwa naanat kérae naanat kutkalé yaké dé yo.’ Naate wanaka de dérét viyaapéréknék. Wani muké kudi bulte kéni muké wawo ané bulu. Déknyény de Jisasnyét viyaapérékdaka nyaa vétik yédéka bulaa nyaa kupuk dé yo. 22 ‘Nak muké wawo ané kudi bulu. Bulaa naané wale Jisasna jébaaba yaalan taakwa las kudi wakwedak naané kwagénu. Ganbaba de déku gaaba ségwi taknadan taalat de yék. 23 Ye de déku gaaba ségwi kaapuk védan. Yatakne gwaamale yae de naanat kéga wak, ‘Naané ye Gotna kudi kure giyaakwa duwat vénaka bét kéga wak, Dé débu tépa nébéle raapmék. Naate bét wak.’ 24 Wani taakwa yae naanat waga wadaka de naana du las yék, Jisasna gaaba ségwi taknadan taalat. Ye de wani taakwa wakwen pulak vék. Véte Jisasnyét las kaapuk védan.”

25 Wani kudi wabétka dé Jisas bérét wak, “Béné las kaapuk miték sanévéknwubénékwa. Béna mawulé miték témarék yadéka béné Gotna yéba déknyényba kudi wakwen duna kudi walkamu male béné miték

¶ 24:19-20 Ap 13:27   ¶ 24:21 Lu 1:68, 2:25, Ap 1:6   § 24:22 Lu 24:1-11

véknwu. ²⁶Wani du de kéga wak, “Taale kapéredi mu Got wadén ban Kraiské yaadu kukba dé némaan ban radu de déku yéba kevérékgé de yo.’ Naate wadan kudi béné kaapuk miték véknwubénén.” ²⁷Naate watakne dé Moses déké kavidén kudi, Gotna yéba kudi wakwen akwi du déké kavidan kudiké wawo dé bérét kudi wakwek.

²⁸Yaabuba yéte bét yéran gayé de saabaké yak. Ye saabe dé Jisas tépa yéké dé yak. ²⁹Yadéka bét dérét wak, “Nyaa dawulidu gaan yaamale yaké dé yo. Yadu méné ané wale raké méné yo.” Naate wabétka dé wulae dé bét wale rak. ³⁰Rate kadému kaké yate dé bérét kérae dé Gorét wak, “Yéknwun kadému ménébu tiyaak naanéké. Wan yéknwun.” Waga watakne dé bérét bule dé bétké kwayék. ³¹“Kwayédéka bét bari dérét kutdéngek. Kutdéngebétká dé waba kaapuk radén. Bét dérét kaapuk vébérén. ³²Yate bét kudi bulte kéga wak, “Ané yaabuba yétéka dé Gotna nyégaba kwaakwa kudiké anat wakwedéka, dé ana mawulé yéknwun yak. Wan adél.” ³³Naate watakne bari raapme bét Jerusalemét tépa gwaamale yék. Ye bét vék Jisasna du taaba vétik sékét maanba kayék nakurak, déku jébaaba yaalan nak du taakwa wale jawe radaka. ³⁴Vébétká de bérét wak, “Naana Némaan Ban débu tépa nébéle raapmék. Wan adél. Nébéle raapdéka Saimon débu dérét vék.” ³⁵Waga wadaka bét yaabuba yéte Jisas bétké yaadénké bét kudi wakwek. Jisas bét wale rate bérét bulédéka wani tulé male dérét kutdéngebérénké wawo bét derét kudi wakwek.

Jisas déku duké yaadéka de dérét vék

³⁶Bét wani kudi wekna wakwebétká dé Jisas déku kapmu yae dé deku nyédéba ték. ³⁷Tédéka de kwagénte wup yate de deku mawuléba wak, “Wan gaababanét naané vu.” ³⁸Naate wadaka dé derét wak, “Samuké guné kwagénu? Samuké guné guna mawuléba sanévéknwu wanévéknwu? ³⁹Wuna maan taabat véte raaményét viyaadan mé vé. Véte guné kutdéngeké yo. Kén wuné wuné tu. Wunat kutte guné véké yo. Véte guné kutdéngeké yo. Gaababan kaapuk. Kén wuné wuné tu. Gaababan de sépékwaapa kwaami kaapuk kure tédakwa, wuné kure tékwa pulak. Kén wunat guné vu.” ⁴⁰[Naate watakne déku maan taaba dé derét wakwatnyék, de raaményét viyaadan védoké.]

⁴¹Jisasna du dérét véte de sanévéknwu wanévéknwuk. Yate yéknwun mawulé yate dusék yate de deku mawuléba wak, “Yaga pulak? Kén kiyae nébéle raapmén ban Jisas, kapu kiyadé?” Waga sanévéknwudaka dé derét waatak, “Guné kéba kadému las guné taknak?” ⁴²Naate waatadéka de tuwe taknadan gukwami déké kwayék. ⁴³Kwayédaka dé nyégele kadéka de vék.

’ 24:27 Ais 53:12, Sam 22:1-21   ¨ 24:31 Lu 24:16

⁴⁴Wani gukwami katakne dé derét wak, “Déknyényba wuné guné wale rate gunat wuné kéga wakwek, ‘Déknyényba Moses wunéké kudi wakwedéka, Gotna yéba kudi wakwen du wawo wunéké de kudi wakwek. Déknyényba gwaaré waan du, deku gwaaréke naané wo Sam, de wawo de wunéké wakwek. Wakwedaka deku kudi Gotna nyégaba dé kwao. Wunéké kavidan kudi akwi adél yaké dé yo.’ Naate wawuréka bulaa wani kudi adél débu yak.” ⁴⁵Naate watakne dé deku mawulat kutkalé yak, de Gotna nyégaba kwaakwa kudiké miték kutdéndoké. ⁴⁶Yate dé derét wak, “Gotna nyégaba kényi kudi dé kwao: Got wadén ban Kraisa apa kaagél kure kiyaaaké dé yo. Kiyaaadu nyaa kupuk yédu tépa nébéle raapké dé yo. ⁴⁷Déku du déku yéba kényi kudi wakweké de yo nak du taakwat: ‘Guné yagunén kapéredi muké kélik ye kulaknyénygunu, Got yagunén kapéredi mu yatnyéputiké dé yo.’ Wani kudi Jerusalem rakwa du taakwat batnyé wakwete de nak geba rakwa du taakwa, akwi képmaba rakwa du taakwat wawo wani kudi wakweké de yo. ⁴⁸Guné wani mu akwi gunébu vék. ⁴⁹”Déknyényba wuna yaapa kéga dé wak, ‘Kukba wuna Yaamabi gunéké kwayéké wuné yo. Wan adél.’ Naate wadékné wuné wawuru wuna yaapana Yaamabi guna mawuléba wulae téké dé yo. Taale guné Jerusalem déké raségéké guné yo. Raségégunu Gotna Yaamabi awuréba giyae gunéké apa kwayédu guné nak get yéké guné yo.”

Got wadéka dé Jisas Gotna gayét waarék

⁵⁰Wani kudi watakne dé Jisas derét kwole Jerusalem kulaknyénytakne walkamu ye de Betanit yék. Ye Betani saabe dé déku taaba kusawuréte dé Gorét waatak, dé derét kutkalé yaduké. ⁵¹Wekna waatate derét kulaknyénydéka dé Got déréte déku gayét kure waarék. ⁵²*Waarédéka de yéknwun mawulé yate duséknét kapére yate de Jerusaleméte gwaamale yék. ⁵³Ye akwi nyaa Gotna kudi buldakwa némaa gaba téte de Gotna yéba kevéréknék.

---

† 24:45 Lu 24:27   * 24:49 Jo 15:26, 16:7   × 24:52 Jo 14:28